

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEKİR KARA’NIN ROMANLARININ İNCELENMESİ

Hazırlayan: Karo BALBAS

Öğrenci No:20133801

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şevket ÖZNUR

Lefkoşa, Haziran 2015

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Master Programı
Master Tez Savunması
Tezin Adı: Bekir Kara' nın Romanlarının İncelenmesi

Hazırlayan: 20134983 Karo BALBAS

Tez Tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafındanYeni Türk
Edebiyatı Master

Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr .Ali Eftal Özkul
(Juri Başkanı)

YDÜ, Tarih Bölümü
Öğretim Üyesi.

Doç. Dr. Esra KARABACAK

YDÜ, Türk Dili Edebiyatı Bölümü
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Şevket ÖZNUR
(Tez Danışmanı)

YDÜ; Türk Dili Edebiyatı Bölümü
Öğretim Üyesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün Onayı
Prof. Dr. Çelik ARUOBA/Dr. Muhittin Özsağlam
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü/Müdür Yrd.

ÖZ

Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda ilk romanların yayınlaması 1890 yılının başında Muzaffereddin Galip ile Kaytaz-zâde Mehmet Nâzım Efendi'nin eserleridir. İngiliz döneminin ilk yıllarında çıkan bu eserlerden sonra 1930 yıllara kadar romancılığımız bir durgunluk dönemine girer. 1930 yıllarda Hikmet Afif Mapolar'ın yayımladığı kısa romanlar, bizim ilk latin abecesiyle çıkan batılı anlamdaki eserlerimizdir. Mapolar çok üretken bir yazar olarak Kıbrıs Türk Edebiyatında ayrı bir yeri vardır.

1980 yıllardan sonra roman alanında büyük atılıma giren edebiyatımız, Bekir Kara'nın değişen toplum ve göç üzerine yazmış olduğu eserlerle farklı bir yöne giderek. Göç ve geçmiş konularının irdelenmesi toplumsal bellek konusunu ele almamız açısından önemlidir.

Bu tezimizde yazarın eserlerini ele alırken, gelecek kuşakların onun romanlarını tanımasını ve okumasını ümit ederiz.

ABSTRACT

According to the literature on the Turkish Cypriots have been writing the novel in the early 1890 has this bulletin novels in the beginning by () and () in the period of British rule and the piece has not seen significant progress to the novel in 1930 After this period managed own short stories (b) that this region become the owners of the novel, especially in Latin and in the western part of the novel. Novelist has become (a) of the famous Cypriot novelists in the world who have won an important place in the Turkish Cypriot literature.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmamızı Bekir Kara' nın romanlarının incelenmesi üzerine yaptık. Kavuni, Bellekteki İzler ,Aşkılar Acılar Torunlar ve Çocuklar, Unutma Bellekteki İzler ve Katırcılar adlı romanlarını okuyup inceledik.

Belirtmiş olduğumuz romanların tahlilini; kişiler, yer-zaman, ana fikirlerini, genel değerlendirmelerini yaptık .

Çalışmamın başlangıcından sonuna kadar bana büyük bir sabırla katlanan, bilgisi ve tecrübesiyle yardımcı olan, yakın ilgi ve desteğiyle beni yüreklendiren, değerli hocam ve danışmanım Doç.Dr. Şevket Öznur'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Beni yetiştiren, okutan ve en önemlisi ne olursa olsun bana olan inançlarını ve güvenini kaybetmeyen, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, beni her konuda güdülemeyi başarabilen ve yılmadan çalışmaya devam etmemin coşkusu duymamı sağlayan aileme; annem Shawnim'e, babam Sarbast çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	VI

I. BÖLÜM

1.1.KIBRIS TÜRK EDEBİYATI TARİHÇESİ	1
1.2.OSMANLI DÖNEMİ EDEBİYATI	1
1.3.GEÇİCİ DÖNEM (1878-1925)	5
1.4.HAREKETLENME DÖNEMİ (1939-1955)	9
1.5.ULUSAL DİRENİŞ DÖNEMİ (1965-1974)	25
1.6.YENİ ARAYIŞLAR DÖNEMİ (1974 -)	29

II BÖLÜM

2.1.ROMAN	40
2.2. DÜNYA EDEBİYATINDA ROMAN	45
2.3.TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN	46
2.3. KIBRIS TÜRK EDEBİYATI'NDA ROMAN	47

III. BÖLÜM

BEKİR KARA’NIN ROMANLARI	49
3.1.BELLEKTEKİ İZLER	49
3.2.UNUTMA BELLEKTEKİ İZLER	58
3.3. KAVUNİ	64
3.4.AŞKLAR, ACILAR ,ÇOCUKLAR ve TORUNLAR	68
3.5. KATIRCILAR	70
SONUÇ	89
KAYNAKÇA	90

KISALTMALAR

age	Adı geçen eser
S.	Sayı
s.	sayfa

I. BÖLÜM

1.1. KIBRIS TÜRK EDEBİYATININ TARİHÇESİ

GİRİŞ

Siyasi, toplumsal ve edebi etkenler ışığında, Kıbrıs Türk Edebiyatını altı dönem içinde incelemek mümkündür:

1.2. OSMANLI DÖNEMİ (1571-1878)

1 Temmuz 1570'te başlatılan Kıbrıs adasının fethi 1 Ağustos 1571'de Mağusa kalesinin teslimiyle tamamlanır ve Ada, bir eyalet olarak Osmanlı İmparatorluğu ülkeleri arasında yerini alır. Fethi izleyen yıllarda sürgün fermanlarıyla Ada'nın hızla iskân edildiğini görürüz. Anadolu'nun belli yerlerinden gelen insanlar Ada'nın dört bir yanına yerleştirilmiş ve o gün bu gündür bu toprakları mekân tutmuşlardır. Çok geçmeden de bütün kurum ve kuruluşlarıyla burası Osmanlı İmparatorluğunun bir parçası görünümündedir. Benzeri çok az, çetin bir savaş sonucu ve de üzerinde yaşayan insan sayısından daha fazla şehit verilerek alınmasının yanı sıra Hala Sultan gibi İslam dünyasının ilk sıralarında kutsal sayılan bir makamı bağrında yaşatması, nihayet coğrafi konumu, Türklerin gözünde üzerine titreyen, ne pahasına olursa olsun elden çıkarılmaması gereken bir yurt parçası konumunu hep koruya gelmiştir.¹

Üç yüzyılı aşkın bir süre fiilen Osmanlı İmparatorluğu'nca yönetilen Kıbrıs'ta, kültür ve sanat bakımından İmparatorluğun başka Osmanlı ülkelerindeki gelişmeleri izlemek mümkündür. Hatta Kıbrıs'ın emsaline oranla, bilim ve edebiyat açısından İstanbul'a daha bir yakın olduğunu da söylemek mümkündür. Nitekim Ada'dan ayrılıp Başkentte ya da İmparatorluğun başka yerlerinde görev yaparken, o günlerin ölçüleri içinde, bilim ve edebiyat alanlarında eserler veren Kıbrıslıların sayısı az değildir. Yine Kıbrıslı şairleri de tezkirelerinden izlemek mümkündür. Bütün tezkireleri taramak suretiyle yüzyılımızda oluşturulmuş son tezkire Tuhfe-i Nailî'de (1949) Kıbrıs asıllı şairler bakımından XVII. yy. kadar inilebiliyor. Fethin üzerinden henüz çeyrek yüzyıl

¹Fedai, Harid, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 9**.s.183.

bile geçmeden Lefkoşa'da kurulan Mevlevihane'nin divan şiirimize ocaklık ettiği de bu vesileyle belirtilmelidir.² Başka şairleri ise günümüze kadar intikal eden az sayıdaki defterlerden, cönklerden, şiir mecmualarından izlemek mümkündür.

Üç yüz yılı aşkın Osmanlı döneminde halk şiiri bir varlık olarak ortaya çıkmamışsa da divan şiiri geleneği bir bütün halinde sürdürüle gelmiştir. Bulabildiğimiz divan şairleri, ölüm tarihleri sırasına göre şöyle sıralanabilir: Misâlî (1607), Zekâî (1648), Siyâhî (1710), Na'ib (1717), Arif Efendi (1725), Handîya da Hızır Dede (1727), Musîb (Musîb Meh-met Efendi 1754), Müfti Hasan Hilmi Efendi (1847), Hacı Hasan Tahsin Bey (1861), Yusuf Ziya (1869).

Yine XIX. yy. divan şairleri arasında şunlar var: Handı (Eski Zağra'lı), Şem'î, Sezâyî, Hakkı, Hatif, Nâdirî, Salim, İffet, Kerimî, Tekî, Müfti Râci Efendi.

Adı geçenlerden bir bölümü Kıbrıs doğumlu oldukları halde bazıları da Ada'ya görevle gelmiş ve eserlerini burada vermişlerdir: Misâlî, Handı (Eski Zağra'lı) ve Şem'î ikinci gruptan sayılanlar arasında bulunuyor.³

Fatih sonrası Kıbrıs'ın geçmişine ana hatlarıyla bakıldığında; salgın hastalıkların, kıtlıkların, çekirge sürülerinin ve dolayısıyla ekonomik bozuklukların getirdiği isyanların bolluğu dikkati çeker. XIX. yy.' ilk çeyreğinden son çeyreğine kadar ise dıştan kışkırtılan Rum ahalinin rahatsızlıkları, yabancı elçiliklerin el altından eylemlere arka çıkmaları alıp yürür. Âşık Kenzi'nin Kıbrıs Destanı, H. 1249/M. 1833 yılında yabancı parmağı ile çıkarılan isyanlardan üçüne tanıklık etmektedir.

Kargaşanın, huzursuzlukların bütün olumsuzluklarına karşın XIX. yy 2. ve 3. çeyreklerinde şiir açısından Kıbrıs'ta ilginç gelişmeler yer alır:

Yunan ayaklanmasının ardından bağımsızlık tutkusunun Kıbrıs'a da sıçrayabileceğini hesaba katan Sultan II. Mahmud Lefkoşa'de kendi adına bir kütüphane yaptırarak kitap bağışında bulunur (1828). Padişaha minnet ve teşekkür kabilinden bir kaside yazmak da Kıbrıs'ın en eski ailelerinden Menteşîzâde'lere mensup, müderris

² **Lefkoşa Mevlevihanesi**, yayına hazırlayan: Harid Fedai, Mustafa Haşim Altan-Eser, T.C. Kültür Bakanlığı yayınları. 1992.

³ Fedai, Harid, **Kıbrıs Destanı Üzerine**, Kültür Sanat dergisi, Lefkoşa, Ocak 1994.

Hasan Hilmi Efendiye düşer. Kasidesinin beğenilmesi üzerine İstanbul'a çağrılan Hilmi Efendi'nin, bu kez de, yeni kurulan ordunun geçit resminde iken doğaçtan söylediği bir başka kaside ise o denli takdir edilir ki en usta şaire verilen "Sultanü's-Şu'arâ" unvanını almasına yeterli olur. Hilmi Efendi İstanbul'daki misafirlik günlerinde de boş durmayacak ve başka şiirlerin yanı sıra Padişaha birbirinden güzel kasideler döşenecektir.⁴

Yeniçeri ocağının kaldırılmasına öfkeli, ilmiye sınıfına karşı o sınıfa mensup Hilmi Efendi gibi birisini yanında tutmak padişahın işine geliyordu. Bu yüzden her türlü imkânı sağlayarak şairimizi İstanbul'da alıkoymak kararındadır.⁵ Günlerin uzadıkça uzaması Hilmi Efendi'de yurt özlemine dayanılmaz bir kerteğe getirecek, en sonunda da padişahın doğum gününü vesile ederek yazdığı övgüyü (Mevlid) bırakıp bir gemiye atladığı gibi soluğu Kıbrıs'ta almasına yetecekti. İzinsiz ayrılışına öfkelenmek bir yana, padişah, O'na anlayış gösterecek; dahası, zamanın Kıbrıs Müftüsünü görevinden alıp yerine Hilmi Efendi'yi atayacaktı.

Yukarıda belirtilen süre içinde yer alan ikinci olay ise önde gelen edebiyat adamlarından Ziya Paşa'nın Kıbrıs'a mutasarrıf olarak atanmasıdır (1862) Düzenlediği Revan (Esnaf) Geçidi, ve onarımı dolayısıyla Dali camii için yazmış olduğu kitabe kısa süren yöneticilik döneminin Kıbrıs'ta kalan izleridir.

Ziya Paşa'nın Kıbrıs günlerinde gerçi Hilmi Efendi hayatta değildi; ama, Ziya Paşa en azından O'nun şiirini yakından görüp tanımak olanağını bulacaktı. Daha sonra oluşturduğu üç ciltlik Harâbât (1874), Namık Kemal Mağusa'daki sür gün günlerinde öfke dolu eleştiriler yağdırırken, Hilmi Efendi'yi de dışarıda bırakmasına takılarak, her şey bir yana, 'Sultan Mahmud kütüphanesinin iç duvarlarına çepeçevre yazılmış o güzelim dizelerin göz ardı edilmesine yazıklandığını vurgulayacaktı.⁶

⁴ Harid Fedai, **Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi**, -Şiirler-, Lefkoşa 1987,s.147-155.

⁵ age., 27.-45. s.

⁶ Kıbrıs'ın yetiştirdiği değerlerden Fadıl Korkut'un (ölm. 27 Ocak 1975) aydınlatıcı bilgiler vardır.

Üçüncü önemli olay ise bir numaralı edebiyat ve kavga adamı Namık Kemal'in sürgün olarak Kıbrıs'a gelişidir (1873).⁷

Mağusa günleri (1873-76) Namık Kemal'in en verimli dönemini oluşturur. Eserlerinin çoğunu hep burada kaleme almıştır. Mağusa'da geçirdiği 38 ay boyunca yöneticiler katında hep saygın bir misafir muamelesi görmüş, Kıbrıs'ın her yanını istediği gibi gezip dolaşmak imkânını bulmuştur. Bu yanardağ gibi öfkeli adam gerçi maddeten Kıbrıs'ta bulunuyordu; ama başını hiçbir zaman kopup geldiği İstanbul'un kavga dolu ortamından çekip alamayacaktı. Başka deyişle Mağusa günlerinde adeta İstanbul'un tam ortasında yaşıyor gibiydi.

Namık Kemal'in Mağusa günlerinde Müftü Hilmi Efendi uzantılarından Kaytaz-zâde Nâzım (d. 1857) yeni yetme bir delikanlı idi. Namık Kemal ile çok yakın ilişkiler içinde bulunmuş ve üstadın etkisinde kalmıştır. Bu etkiyi Kaytaz-zâde'nin şiirlerinde, düzyazılarında bütün belirginliği ile görmek mümkündür.⁸

Kaytaz-zâde bu edebiyat tutkusu yüzünden Nâmık Kemal'den sonra Kıbrıs'tan ayrılacak; eserleriyle kendisini İstanbul çevrelerinde kabul ettirmeğe çalışacak; Tanzimat dönemi II. kuşağının üstadı Recâîzâde Ekrem Bey sohbetlerinin eksilmez 'müdavimlerinden' sayılacaktı. Nitekim konusunu İstanbul'dan alan ve 1896 yılında Kıbrıs gazetesi basımevinde kitaplaştırılan Yâdigâr-ı Muhabbet romanının önsözünde adını bu çevrelere duyurmak iddiasıyla ortaya atıldığını açıkça belirtecekti. Daha sonraları da Üstadı için en içli mersiye yazmak yine O'na nasip olur.

Recaî-zâde'nin ölümü ardından Kaytaz-zâde öz yurdu Kıbrıs'a dönmüş olur. Yaşamının geriye kalan yaklaşık on yılını da Lefkoşa Şeriye Mahkemesi'nde verilen bir görevde çalışarak tamamlayacaktır.

⁷ Öznur, Şevket, **Kıbrıs'ta Namık Kemal Efsanesi**, Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği Yayını, Lefkoşa, 2014. s.12

⁸ Öznur, Şevket, **Kıbrıs'ta Namık Kemal Efsanesi**, Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği Yayını, Lefkoşa, 2014.s. 17.

1.3.Geçici Dönem (1878-1925)

XIX. yy son çeyreğine gelindikten az sonra Kıbrıs'ın İngiliz İmparatorluğu'na kiraya verildiğini görürüz (1878). Ada, 93 Harbi diye bilinen 1878 Rus-Türk savaşı sonrasında imzalanmış Berlin Antlaşmasıyla İngilizlere, güya yaptıkları destek karşılığında adeta bir bedel olarak bırakılmıştı. Muhtemel bir Rus tehlikesine karşı" Osmanlı'yı koruyacağı vaadi de bir başka avuntu vesilesiydi. Bu savaşa katılıp esir düşmüş Kıbrıslı Müsevvid Osman Efendi-zâde Mehmed Derviş Efendi savaşı anlatan 44 dörtlük destanında bütün suçu yöneticilere bulup, onlara lanetler yağdırır. Destanda cephelelerde silah dahi atılmadan askerlerimizin düşmana nasıl tavla-teslim edildiklerinin, hesaba gelmez çekilen eziyetlerin, horlanmaların ürkütücü hikâyesi vardır.⁹

Bu tarihten on yıl sonra çıkan, ancak 16 sayı süren ve sayılarından bir teki bile elimizde bulunmayan ilk gazete saded (1888) bir yana bırakılırsa; onu izleyen Zaman (1891), Yeni Zaman (1892), Kıbrıs (1893), Kokonoz (1896), Akbaba (1897), Mir'ât-ı Zaman (1901), Sünûhat (1906), İslam (1907), Kokonoz (1910), Vatan (1911), Seyf (1912), Kıbrıs (1913) gibi gazete/dergi sayfalarından edebiyat etkinliklerini izlemek mümkündür. Bu çalışmalar daha ziyade şiir ağırlıklı olup hikâye, roman, tiyatro eseri tefrikalarının yanı sıra aralarında edebi düzyazı örneklerine de rastlanmaktadır. Zaman zaman Türkiye'den gönderilen şiirler de gazete/dergi sayfalarına renk katmaktaydı.¹⁰

90'lı yıllarda ilk kulübümüz olan Kırâathâne-i Osmânî'nin kurulduğunu görürüz. İlk kitabımız olan Müsameret-nâme ki Emin Nihat'a ait kitabın (1871) yeniden basımıdır bu kuruluş eliyle 1892'de basılır. İlk tiyatro eseri Hicrân-ı Ebedî 1311(1895), ilk roman Yâdigâr-ı Muhabbet 1312(1896'da yayımlanır. 1897 Türk-Yunan savaşında Tesalya ile ilgili kamuoyunu aydınlatıcı - uyarıcı yazıları, şiirleri yüzünden Ahmed Tevfik Efendi'nin gazete/ dergileri gibi kendisinin de Osmanlı ülkelerine girişi yasaklanır. Tesalya ile ilgili bir dolu şiir ve düzyazılarının yanı sıra bu savaş konu edinen 99 dörtlük uzun bir de destanı vardır. Yine Kokonoz ve Akbaba

⁹ Harid Fedai, **Kıbrıs Türk Yazınında İlklerden Bir Roman: Yedigâr, Muhabbet**, Halkbilim Sempozyumu yayınları, KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları-3, İstanbul 1986,337-344 s.

¹⁰ Harid Fedai, Bekir Azgın, **Rûh-i Mecruh**, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları - 26, İstanbul 1993,s. 236.

gazete/dergilerinde mizah ve yerginin ilk ve en güzel örnekleri sergilenir. Yerli adlardan bu sayfalarda rastlananlar arasında Kaydaz-zâde Nâzım ve Ahmed Tevfik Efendi gibi tanınmışların yanı sıra Muhasebeci Sadık Efendi ile adliye Hâkimi Ata Bey gibi imzalar da vardı (Bkz.: Kıbrıs gazetesi 20, 28 ve 32. sayılar). Mir'ât-ı Zaman'da ise Mehmed Bâkî'nin adını görürüz (202, 203 ve 210. sayılar). Bütün bu sayılan adlar arasında Zekâî Efendi (XIX. yy.), Handî (XIX. yy.) gibi "müretteb" divanları ve Kaytaz-zâde Nâzım gibi güldestesi (Rûh-i Mecruh - 1913) olanlar dışında bir tekinin dahi şiirleri toplanmış değildir.¹¹

Handî (XIX. yy.) divanında Kaymakam Mesrur Ağa'ya yaptıkları haksızlık, gösterdikleri vefasızlıktan dolayı Kıbrıs'lıları hedef alan 1261/ M. 1845 tarihli bir de yergi vardır.

XX. yy. başları kültürel etkinlikler açısından canlılık gösterir. Kültür adamı Vizeli Rıza İbn Emîn, Jön-Türk olması yüzünden İstanbul'dan kaçıp Kıbrıs'ı mekân tutar; İngilizlerin yönetiminde bulunan İngiliz Okulu'nda öğretmen olarak çalışmağa başlar. Divan edebiyatını da çok iyi bildiği Müftü Hilmi Efendi'nin na't-ı şerifini tahmîsinden anlaşılabilir. Gazete yazılarıyla gücünü kanıtlayan Rıza Efendi, Şeyh Sadi'nin Pend-nâme'sini Osmanlıca'ya çevirip küçük bir kitapçık halinde İngilizce metni ile birlikte yayımlar (1907).

Yine Kıbrıs'ın yetiştirdiği fikri adamlarından Ahmed Râik Efendi'nin yüzyılımızın başlarında sosyal ve kültürel yaşantımızdan kesitler veren yazılarını, İngiliz dilinden çevirilerini görürüz. Bunları sonradan, 1926 yılında, bir kitap halinde toplayacaktır. Yazılarından bazıları Kıbrıs dışında, sözgelimi Mısır'daki Türk, Baku'daki Füyûzât ve Tiflis'teki Hayat dergilerinde de yayımlanmış; Türk dünyasının din, dil ve yazın gibi ortak konularına ışık tutmuştur. Dış Türklerle ilişki kuranlardan biri de Jön-Türk yanlısı, gazeteci Ahmed Tevfik Efendi idi.

1908 İnkılabının Kıbrıs'ta da yankısı epey geniş olur. O güne değin padişahçı olanların birdenbire nasıl koyu "İttihatçı" kesildiklerini Ahmed Tevfik efendi ile Dr. Hafız Cemal (Lokman Hekim)' in yazılarından öğreniyoruz. Ahmed Tevfik Efendi, Jön-

¹¹ Lefkoşalı Kâtib-zâde Mehmed Refik (Talan)'ın özel koleksiyonundan Prof.Dr. Fahrettin Kırzioğlu eliyle sağlanan Defter-i Hasan Basri'nin fotokopisi -12.-19. ss.

Türklük serüveni yüzünden başına gelenleri bir yazısında yana yakıla anlatır. Dr. Hafız Cemal de İstanbul'da barınamayıp Kıbrıs'a geldikten ve Lefkoşa'da doktorluğun yanı sıra bir dil okulu ile sanat okulu açtıktan sonra taşıdığı Jön-Türk damgası yüzünden Ada'nın önde gelenlerince nasıl perişan edilip maddi-manevi zarara uğratıldığını "Kıbrıs'ta Geçen Dört Senelik Tarih-i Hayatım (1325/M.1909) adlı anılarında dile getirir.

1911 Trablusgarb, 1912 Balkan savaşları ve nihayet 1914-18 I. Büyük Savaş; uzun, suskunluk yıllarıdır. Yerli gazete/dergi yayımlanmadığı gibi başta Anadolu olmak üzere bütün Osmanlı ülkeleriyle ilişkiler kesilmişti.¹²

1919 baharında Anadolu Kurtuluş Savaşı başlatılır. Aynı yılın sonbaharında Kıbrıs'ta Doğru Yol gazetesinin yayımlandığını görüyoruz. Bir yıl sonra onu Söz gazetesi izler. Artık arka arkaya gelen İrşad (1920), Davul (1922), Ankebut (1920), Vatan (1920), Hakikat (1923), Birlik (1924) gibi dergi/gazetelerin tek bir hedefi vardı: Anadolu Kurtuluş Savaşı'na destek vermek. Bunun için de halkı, olduğunca, bilgili ve bilinçli kılmağa çalıştılar. Ancak şiir adına yayımlananlar bir manzume düzeyini aşacak nitelikte olamamıştı.¹³ Ne ki Kaytaş-zâde Nâzım bu dönemde de şair olarak görevini yapmanın mutluluğuna ermiş ve genç Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğunu gördükten sonra gözlerini yummuştur. Anadolu Kurtuluş Savaşı'nın en duyarlı günlerinde Namık Kemal edasıyla yayımladığı Nevâ-yı Zafer gibi şiirleriyle nice kızgın yüreklere su serpmiş; öfkeli, mahzun hatta umutsuz yüzlere bir nebzecek olsun soluk aldırılmıştır.²² Sanat etkinliği olarak da 1925 yılında musiki cemiyeti Darü'l-Elhan kurulur.¹⁴

10 Mart 1925'ten itibaren Kıbrıs resmen bir İngiliz sömürgesidir artık. 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması'yla tercih hakkı verilmesinden dolayı Kıbrıs Türklerinden yedi bin kadar bir nüfus Türkiye'ye göç eder. Kırsal kesimden gelenler arasında evinden başka bir şeyi olmayan yoksul ailelerin köylerdeki evlerini yıkarak merteklerini orada; kap-kacaklarını ise getirebildikleri Lefkoşa'nın Sarayönü'nde

¹² Doğan Atlay, **Destanlarımız**, Mart 1992,s.49-64.

¹³ Harid Fedai, **Kıbnns Türk Yazımında Bir Çeviri**, Yeni Kıbnns dergisi, Mart 1985.

¹⁴ Harid Fedai, **Yüzyılımızın Başlarında Kıbnns-Dış Türkler ilişkisi**, Çeşitli TürkToplamları Arasında Dil ve Kültür Bağı Sempozyumu'na sunulan bildiri, Lefkoşa 5-6 Ekim 1990.

(Atatürk Meydanı) haraç-mezat teslimle yol paralarını nasıl denkleştirip bir an önce Ada'dan ayrıldıklarını göz tanıklarından din-lemişizdir. Geride kalanlar ise Söz gazetesinin yol göstericiliği ile T.C.'nin ilk Kıbrıs Konsolosu Asaf Bey'in kişiliğinde Türkiye'ye yakın olmanın huzurunu duymakla yetineceklerdir. 1920'li yılların sonlarına gelindiğinde ise genç Türkiye Cumhuriyeti'nin inkılaplarını yaşama geçirme sürecini Kıbrıs'lılar büyük ölçüde tamamlanmış sayılırlardı. 1930'lu yılların Masum Millet (1931), Haber (1934), Ses (1935) ve Vakit (1938) gibi gazetelerinde de bir önceki on yılın yayın organlarına oranla şiir açısından yine değişen bir şey yoktur. Gazete sütunlarında tek tük öğrencilerle Türkiye'den ara sıra gönderilenlerin imzaları gözükmemektedir. Bir farkla ki, Necmi Sakıp Bodamyalı-zâde'nin şiirleri, İngilizce'den çevirileriyle yine Süleyman Nesib adlı bir ilkokul öğretmenin Batı yazınından çevirileri, arada bir dahi olsa, sütunları süslemekteydi.

1928'de İngilizlerin müftülük makamının kaldırması üzerine, buna şiddetle tepki gösteren Kıbrıs Türk liderliğinin 1931'de müftülüğe seçtiği Baf'lı Said Hoca (Ahmed Said), İstanbul'da hukuk öğrenimi görmüş, İslam'ı bilen bir aydın idi. Said Hoca, mesleğinin gereği toplumsal çalışmalarını sürdürürken, tercümeler yapmış, şiirler yayımlamış, bir de operet yazmıştır; Elif Hanım Türk Edebiyatı Tarihçisi İsmail Hikmet Ertaylan da 1932-33 yılları arasında Lefkoşa Türk Lisesi müdürlüğü yapmış, Efenin Düğünü ve Kersan'ın Gözdesi (1933) isimli operetlerini burada yazarak sahnelemiştir.¹⁵

Müzik ve sahne çalışmalarının bir arada ve daha uyumlu yürütülebilmesi için de 1934'te TA VS (Tiyatro ve Ses Akademisi) kurulur.

1930'lu yıllarda G. Blount Pusey adlı bir İngiliz'in İngilizce-Rumca-Türkçe yazılara açık Embros'u olmasaydı Türk sanatçıları eserlerini yayımlayacak bir tek dergiden bile yoksun bulunacaklardı. Dergide Türkçe olarak da seviyeli yazılar, şiirler, çeviri ve hikâyeler yayımlanmıştır. Dikkati çekenler arasında Necmi Sakıp'ın Türk

¹⁵ Ahmed Tefik Efendi, **Doğruyu Söyleyen Dokuz Köyden Kovarlar**, Mir'ât-ı Zaman gazetesi, Lefkoşa, 29 Mart 1909.

edebiyatından İngilizce'ye, İngilizce'den Türkçe'ye çevirileriyle Mapolar'ın arı dille yazılmış kısa hikâyeleri anılabilir.¹⁶

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ortamında yetişmiş, 'aydın kadın' tipinin simgesi sayılan İstanbul doğumlu Ulviye Midhat Hanım evlenerek Kıbrıs'a yerleştikten sonra gerek sosyal etkinlikleri, gerekse kalemiyle halkımızın yetişmesinde unutulmaz katkılarda bulunmuş; O'nun Ses ve Embros gazete/ dergisindeki eğitim-kültür ağırlıklı, özellikle kadınlarımızın yetişmesini hedefleyen yazılarıyla an Türkçe şiirleri bu durgun dönemi renklendirmiştir.²³ 1920'li yılların sonlanandan itibaren hikâye, oyun, roman gibi düzyazı alanında baş gösteren ufak tefek kımıldamalarla; 1939'daki savaşın ardından T.C Lefkoşa Konsoloslukunda görevlendirilen Bursa doğumlu, genç bir edebiyat tutkunu Hikmet Taşkent'in hevesli gençler etrafına toplayıp başlattığı "Çığ Hareketi", -1931 Rum İsyanının ardından gelen sıkıyönetimin de üstüne tuz biber ektiği- suskunluk dönemini, bir ölçüde olsun bozmağa yetecekti.

1.3.Hareketlenme Dönemi (1939-1955)

İkinci Büyük Savaş (1939-1945)'ın arefesine gelindiğinde o zamana değin rastlanmayan yoğunlukta bir yayın etkinliğiyle karşılaşırız: İlk oyunu Duman'ı 1935'te, ilk romanı Kahraman Kaplan'ı 1936'da yayımlayan Hikmet Afif Mapolar (Muzaffer Gökmen) in Son Damla (1937), Diken Çiçeği (1938), Son Çıldırış (1939) adlı küçük oylumlu romanları arka arkaya sıralanır. Yanı sıra, İsmail (Anlar, Alptekin) Karagözlü'nün Kalpten Damlalar (1938) şiir kitabı ile Saadet Yolcuları (1940, aslında uzun hikâye) adlı romanı var. Onu Nazif Süleyman Ebeoğlu'nun Beyrut Rıhtımlarında (1942) adlı şiir kitabı ile Hikmet Afif Mapolar (Muzaffer Gökmen) in milli oyunu Meşale (1942); tiyatroya uzun yıllar aktör ve yönetici olarak büyük hizmeti geçmiş Osman Talat (Alkan: 1902-1959)'m milli oyunu Yüksel (1942) izler. Rauf R. Denktaş'ın ahlâkî-felsefî özellikteki iki kitabı Saadet Sırları (1943, 2. baskı 1973) ile Ateşsiz Cehennem (1944)'ten sonra, yine Mapolar'a ait bir milli oyun olan Mucize (1943) ile hikâye kitapları Toprak Aşkı (1943) ve Kahve Fincanındaki Aşk (1943), aynı yıl

¹⁶ Harid Fedai, Dr. Hafız Cemal (Lokman Hekim'in Kıbrıs'taki etkinliklerini Kıbrıs Sanayi Mektebi adlı bir kitapta toplamıştır. Basım?

yayımlanan Kendime Dönüyorum (1943) romanı ile Kemal E. Sakarya'nın Döğüş'e Hasret.¹⁷

(1944) piyesi; Mapolar'ın milli oyunu Alün Şehir toplanacaktı (1943). Güldestede; Hikmet Taşkent, Urkiye Mine (Balman), Nazif Süleyman Ebeoğlu, Emine Otan (Engin Gönül), Celaleddin Yermen ve İsmail Hakkı Yeşilada'ran şiirleri; Hikmet Arif Mapolar, Semih Sait Umar ve Reşat Kâzım (Işınay)'ın düz-yazıları vardır. Düzyazılardan Mapolar ve Umar'a ait olanlar ikişer hikâye, Işına ise "nesir halinde şiirlerdir.

Çığcılarının göttükleri bir tek hedef vardı: Seslerini Türkiye'ye duyurmak. Bu dilekleri Güldestenin sunu yazısında şöyle belirtilir: "Kıbrıs Türkleri arasında doğan bu edebî varlık bizim dar muhitimizi aşacak ve anavatan ufuklarına kadar yayılacaktır. Oradan duyacağımız yankılar bize daha iyi, daha güzel ve daha güçlü eserler yaratmak imkânını ha-zırlayacaktır."

1942 yılına gelindiğinde savaşın lehlerine biteceğine artık iyice kanaat getiren İngilizler Kıbrıs'ta da kemerleri iyice gevşetmeye başladılar. İlk adım olarak da o günlere kadar güdük bıraktıkları Türk hal-kını ayakta durabilecek bir hale getirmek ve Rumlar karşısında bir denge unsuru olmasını sağlamak için el altından, İngiliz yanlıları eliyle Türk halkını örgütlemek maksadıyla KATAK'ı (Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu) kurdururlar (18 Nisan 1943). Yanı sıra, bir dolu gazete ve derginin yayın alanına atıldığı görülür. Uzun ömürlü gazetelerden Halkın Sesi 14 Mart 1942'de; o günlere değin en uzun ömürlü gazete olan Sözün sahip ve ad değiştirmesinden doğan Hür söz ise 17 Haziran 1946'da yayın yaşamına anlatır. Gazetecilikte hem sayfa sayısı hem de içerik bakımından atılım sayılan İstiklâl'in doğması için de 28 Ekim 1949'u beklemek gerekecekti. Kısa ömürlü gazetelerden en doyurucu olanı ise Yankı idi.¹⁸

¹⁷ Harid Fedai, **40'lardan Bir Gazete: Yankı. Bozkurt gazetesi**, Lefkoşa, 1.2.1985. (Gazete, Ocak 1945'ten 18 Ocak 1946'ya kadar 47 sayı çıkmıştır.

¹⁸ Cavit H. Avni'nin gazete/dergi sayfaları arasında kalmış şiirlerinden bazıları: Annemle Babam, inkılap, 9.12.1945; Çabalar, Halkın Sesi, 2.9.1946; Sevgiliye Bakışlar, Hürsöz, 6.9.1946; Dağlar, Hürsöz, 9.9.1946; Kamer, Halkın Sesi 29.7.1946; Sevdiğim, Dünya der gisi, Ekim 1946; Kışta, Hürsöz, 9.12.1946; Köyümüz, Ateş, 28.6.1947.

Dergilerden Yeni Mecmua, 29 Ekim 1944'te; Dünya, Temmuz 1945'te; Ocak, 15 Aralık 1945'te; Yeni Fikirler, Mayıs 1946'da ve mizah dergisi Zırlı, 15 Şubat 1947'de yayımlanır. O günlerin edebiyatçıları Çığaların yanı sıra Pembe (Yusuf) Marmara, Nevzat Yalçın, Cem Sual, Ahmet Esat, Necla Salih Subhi, Cevdet (Hüseyin) Çağdaş, Rauf R. Denктаş, İsmail Edip Anlar (Karagözlü), Ahmet Muzaffer Gürkan ve Necmi Sakıb Bodamyah-zâde'den başka bir dolu heveslinin şiirleriyle gazete/dergi sayfalarının dolduğu görülür.

Çığ güldestesinde hikâyeleri bulunan Hikmet Afif Mapolar ile Semih Sait Umar'ın şiir dalında da etkinlikleri olduğu hatırlatılmalıdır. Düzeyli şiirleri, arada bir dahi olsa, gazete/dergi sayfalarında görülenler arasında Solya bölgesinden Flaşa doğumlu bir de Cavit Hüseyin Avni vardı. Türkiye'de yükseköğrenim görmüş, Nâzım Hikmet'in etkisinde kalmıştı. Atılım yapması beklenen bir dönemde ailece uzak ülke Avustralya'ya göç etmiş, Kıbrıs'tan ve edebiyattan kopmuştur.

1940'lı yıllar biterken hececilere öykünen İngiliz Okulu öğrencisi Salahi Ramadan Sonyel, gazete sayfalarında arada bir rastlanan şiirlerine yenilerini katarak onları bir kitapçıkta toplayacaktı: Bir Kalb Haykırıyor (1948). Bu tarihten beş yıl kadar sonra 17 Eylül 1953'te çok şiddetli ve birçok yıkımlara neden olan depremi konu edinen şiir kitapçığı Canavar Toprak'ı (1953) yayımlar. Sonyel o günlerde kamu görevlisi iken sonra göç ettiği İngiltere'de şiiri bırakıp bilim adamlığına yönelecek ve daha çok Kıbrıs'la ilgili yazılan/kitaplarıyla tanınacaktır.)¹⁹

Bu "boşalma", edebiyata emek verenler arasında Nazif Süleyman Ebeoğlu'nu rahatsız edecek ve O'na şu satırları yazdıracak: "Son birkaç yıl zarfında memlekette bir sürü şairler türedi. İnsan gazetelerdeki şiir diye öne sürülen vezinsiz, kafiyesiz, birçoğu manasız, bir nesir bile olamayacak kadar bozuk kelime topluluklarını görünce içinde şiire ve sanata karşı bir nefret hissi duyuyor. Nazım sanatının bu kadar acibeler diyarı Ada'da bulmak tabiidir."

Aynı kaynakta yer alan Ferhat Can takma adlı Reşat Kâzım'ın yazısı da artık bilinçli olarak dile önem vermenin gerekliliğini göstermesi bakımından ilginçtir. Yazı

¹⁹ Mustafa Bitirim, **Birinci Cephe**, Lefkoşa 24 Mart 1944, Nazif Süleyman: Şiir Bolluğu, s.25-30.

şöyle başlıyor: "Bu memlekette gramer ve sentaks -dilbilgisi ve sözdizimi- hatası yapmadan, mugalataya sapmadan ve totolojiye düşmeden; hissettiğini, düşündüğünü ve duyduğunu düzgün cümleler içerisinde ve her kelimeyi hakiki mevkiinde kullanarak söz ve yazı yolları ile ifade edebilecek adama neden pek nadir olarak rastlanıyor?"

Görüleceği gibi Nazif Süleyman, düzey düşüklüğünün yanı sıra, ölçsüz uyaksız dizelerin şiir olamayacağı inancında.²⁰ Bir başka şair Engin Gönül ise serbest şiire pek yatkın değildi: "... Ben kendi hesabıma yeni şiiri eskisi ile mukayese etmeden, bir başka âlem olarak kabul ediyorum. Bu her halde eskinin tesirinden olacak. Bu âlemi yadırgamamakla beraber, ölçsüz olduğu için kolay yazıldığını kabul eden arkadaşlarımdan verdikleri örneklerle şiir demeye dilim varmıyor."

Edebi etkinliklerin yoğun olduğu Dünya ve Ocak dergilerinde en çok Urkiye Mine, Semih Sait Umar, Engin Gönül, Cem Sual, Hikmet Afif Mapolar, Pembe Marmara'nın şiirleriyle; Semih Sait, Hikmet Afif ve ismail Edip (Anlar)'ın hikâyeleri yayımlanmıştır. Yine, İngiliz edebiyatından Necdet Nerdî, Nazif Ebeoğlu, Semir Umar ve Selçuk Selim'in başarılı çevirileri vardı. 1940'lı yılların şiiri her ne kadar Türkiye'deki 1920'lerin hececileri uzantısı görünümünde ise de bazı ayrıksılar da gözlemlenmektedir. Sözgelimi, Nevzat Yalçın zaman zaman aruz ölçüsüne özenirken; Bûy-i Sevda, Pembe Marmara, Macit Selen, Hikmet Afif Mapolar imzalı serbest şiirler de dikkati çekmektedir. Hele Mapolar'ın bir efsaneyi konu edinen Sibel Antis şiiri ise o günler için, üzerinde durulmaya değer niteliktedir.³¹ Mapolar bu alandaki başarısını 1950'li yıllara da taşıyacak ve az da olsa, o zamana göre, serbest şiirin nefis örneklerini vermeğe devam edecekti.³² Dahası, İşçinin Yolu Şaşmaz dergisinde Türkiye'deki Gün'den aktarma olarak yayımlanmış Mustafa Börklüce'ye ait 'Tarih ile Memurluğum' başlıklı iki şiiri gördükten sonra Garip gibi Nâzım Hikmet akımının da burada uç verdiğini söylemek mümkündür.²¹

1940 kuşağının önde gelen imzalarından Urkiye Mine, Pembe Marmara ve Engin Gönül vb'nin İstanbul'da Nihad Sami Banarlı gibi bir üstadın dik-katini çekerek şiirlerini 7 Gün dergisinde yayımlatmaları o günlerde Kıbrıs nam ve hesabına büyük

²⁰ age., Sanat Türedileri ve Türedi Yazıcılar, s.9.

²¹ Şiirde Yenilikler, Serbest Nazım, **İşçinin Yolu Şaşmaz dergisi**, Lefkoşa Ekim 1947.

basan sayılmıştı. Ancak bu eğilimin, bir bakıma, serbest şiire geçişi bir tür geciktirme olduğu da daha sonraları anlaşılacaktı.²²

29 Ekim 1949'da İstiklal gazetesi yayım yaşamına atılır ve sayfalarını cömertçe edebiyatçılara açar. Böylece yerli ve Türkiyeli imzalar sayısında bir kabarma olur. Öbür gazetelerden Hürsöz ve Halkın Sesinin de sayfaları edebiyatçılara açıktır. Şimdi Kıbn's'ta Naim Buluç, Mehmet Durulan ve İbrahim Zeki Burdurlu gibi edebiyat öğretmenleri var. Gazete sayfaları bunların yazı ve şiirleriyle süslenmekte. Hele Burdurlu'nun her gün iki gazetede (İstiklal, Hürsöz) yazılan, şiirleri çık-makta. İncelediğimiz Bozkurt gazetesi ciltlerinde de (26 Ekim 1951-11 Ocak 1954) Burdurlu'nun her gün ya bir yazısının ya da şiirlerinin yayımlandığını gördük. Ayrıca İstiklal'in haftada bir yayımlanan edebiyat sayfasına da katkılan var. Böylesine üretken bir sanatçıyı Kıbnslılar ilk kez görüyorlardı ve başka temaların yaraşıra, buram buram Türkiye özlemi kokan şiirlerinden ziyadesiyle etkileneceklerdi.³⁴

Çığcılar'dan Hikmet Taşkent, Ada'dan ayrılmış (1945), zaten yaşlı olan Celaleddin Yermen edebiyatla uğraşmayı bırakmış, Semih Sait Umar İngiltere'ye göçmüş, Reşat Kâzım ise edebiyattan uzaklaşarak kalemini eğitime, toplumun kalkınmasına, siyasi polemiklere adanmıştır. "Bursalı" takma-adıyla ün yapmış Hikmet Taşkent'in Kıbrıs'tan ayrıldıktan sonra ilginç bir yaşam macerası olmuştur.³⁵ Çığcılar'ın dışındaki sanatçılardan Nevzat Yalçın Ankara'ya yerleşip oradaki Hisar dergisi çevresinde yerini almış; Rauf R. Denktaş ile İsmail Edip Anlar (Karagözlü) de, her biri ayrı ayrı nedenlerle, istemeden dahi olsa edebiyattan kopmuşlardır.²³

1950'li yıllara edebiyatımız açısından hızlı girilir: Liseyi İstanbul'da Eflâton Cem Güney ve Reşad Ekrem Koçu gibi öğretmenlerin ellerinde okuyan Özker Yaşın, 1950'de Kıbrıs'a döndüğünde, en azından, zamanın önde gelen şairlerini, Nâzım Hikmet'i, Garip akımını biliyordu. Çok geçmeden Kıbrıs'ın şiir dünyasına Ol Âlem (1952) kitapçığıyla merhaba diyecekti. Bu toprakların çocuğu olarak sömürge yönetiminden dolayı Türk halkı üzerindeki aşırımın farkındaydı. Ve yine farkında idi ki,

²² Bkz.: İbrahim Zeki Burdurlu'ya Ağıt, Özker Yaşın, **Önce Kuşlar Uyanır**, s.171.

²³ Fatih Güllapoğlu'nun röportajı: Diplomat Geldi Aşka, Rum Kızının Aşkı Başka, Milliyet gazetesi, İstanbul, 5-7 Ekim 1986.

yaşamak için bu topraklara sağlam basmamız, geçmişimize sıkı sıkıya tutunmamız konusunda epey geç kalınmıştı. Evveleminde yapılacak iş Türkiye ile bağlan kuvvetlendirmek olmalıydı. Çok genç yaşta olmasına karşın halkını bilinçlendirmek, ona köklerini hatırlatmak, Türkiye ve Atatürk sevgisini dile getirmek misyonunu yüklendi. Bayraktan Destanı (1953), Kıbrıs'tan Atatürk'e (1953), Namık Kemal Kıbrıs'ta (1957), Mehmetçik Kıbrıs'ta (1960), Atatürk'e Saygı Duruşu (1963), hep bu temaları işleyen, o günlere dek görülmemiş sağlam örgülü dizelerle doludur. Artık gözler önünden fetih günlerinin dalkılıç şehitleri, gazileri geçer; Bayraktar geçer, Canbulat geçer, Namık Kemal geçer Vatan Kasidesini söyleyerekten; ve nihayet Atatürk geçer:

1 Nisan 1955 gecesi saatler tam 24'ü gösterirken, yeraltı tedhiş örgütü EOKA'nın eylemleri başladığında, 27 Ocak 1958 olaylarında, 1963'ün Kanlı Noel'inde, 6 Ağustos 1964 Dillirga bölgesindeki soykırım girişiminde, 1967 Geçitkale-Boğaziçi saldırılarında, 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı dolayısıyla yaşanan dönemlerde... Kıbrıs Türk halkının yüreği, öncelikle, Özker Yaşın'ın dizelerinde atmaktadır. Bu topraklarda direnirken şehit düşenler için ağıtlar yakar:

Oğlu Savaş, Kanlı Noel'de gözlerini açmıştı bu dünyaya. Rumlar tarafından esir alınıp götürülen karnı burnunda anne, doğumunu Lefkoşa hastahanesinde yapmıştı. Özker Yaşın onlardan umudu kesmiş, cephede kum torbaları arkasında, olup bitenleri dizelere dökmeğe çalışıyordu:

Erenköy bölgesinde 6 Ağustos'ta girişilen soy-kırımı durdurmak için 8-9 Ağustos 1964 günlerinde Türk savaş uçaklarının Kıbrıs semalarında uçuşları var.

Şairimiz, Gemi konağı açıklarında uçağı isabet alarak düşen, sonra da işkenceyle öldürülen pilot yüzbaşı Cengiz Topel'le şehitlere selam gönderir.

Özker Yaşın, ulusal konuların yaraşıra özgün Kıbrıs Türk şiirinin başka örneklerim de vermiştir. Bu çizgideki birinci ve ikinci aşamaları Ol Âlem (1952) ve Limanda Bir Gemi (1956) ile geçtikten sonra Babil Daha Uzakta (1963) ile gücünü daha bir kanıtlamış olur.

Her gerçek sanatçı gibi Özker Yaşın da içinde yaşadığı ortamın sorgulamasını yapacaktı. Uzun yıllar sömürge yönetiminde güdükleştirilen bir hal-kın bir gün kendi

başına kalıp toparlanma sürecine girmesiyle baş gösteren aksaklıklara; küçük yerde yaşamının, hele de Akdenizli olmanın, duyarlıkları da eklenince buhranlar insan sabrını daha çabuk tüketir. Terzioğlu takma-adıyla yayımladığı taşlamalar (Hödükname, 1971) böyle bir duyarlığın sergilenmesi olup, toplumsal eleştirinin yaraya neşter vuran örnekleridir. 1974 sonrası oluşan ortamda, daha az yazsa bile, Özker Yaşın'ın şiir serüveni günümüzde de sürmektedir.

1946'lann yanlarına doğru Hececiler ortamında boy gösterenlerden biri de Osman Türkay'dır. Ancak, çok geçmeden o havadan çıkıp serbest şiirin açılımına kapılır; Nâzım Hikmet etkisinde şiirler yazar. ²⁴1950'lerin başlarında birkaç yıl Türkiye'de çalıştıktan sonra İngiltere'ye göçüp gazetecilik ve felsefe öğrenimi yapar. Doğup büyüdüğü Girne ilçesine bağlı Ozanköy (Kazafana), Beşparmak'ların denize bakan eteklerinde Lusignan ortaçağına ait görkemli saray ve kalelerin, çam ağaçlarının çevrelediği bir yerdedir Osman Türkay'ın şiir dünyası böyle bir ortamda yetişmiş olmanın derin izlerini taşır; son şiirleriyle dünyadan kopup uzaya uzanana kadar da hep bu yerlerin rüyaları içinde yaşayıp gider. Türkay yaklaşık yarım yüzyıldır Londra'da yaşadığına göre; kendisini birdenbire içinde buluverdiği İngiliz yazınında, acaba ne ölçüde bir yer edinebilmiştir? Üzerinde durulmalı, bakılıp araştırılmalıdır. Ancak, inanıyorum ki, uzaklarda olduğu günlerde dahi bu atmosferi, bu efsaneleri anlatan Beşparmak melodileri yine de kulaklarında hep yankılanmaktadır.

Anavatan bildiği Türkiye'nin parlak geleceğini düşündükçe içi içine sığmaz oluyor Türkay'ın; bir soluklansa başı göğe erecek; koca dünya önünde bir futbol topu gibidir sanki.

Türkay, Kıbrıs'tan sonra göç ettiği Londra'da eskiden beri hayranlık duyduğu İngiliz edebiyatının daha da etkisiyle kendi şiirinin ufuklarını açacak; peş peşe yayımlanan Uyurgezer (1969), Beethoven'de Aydınlığa Uyanmak (1970), Evrenin Düşünde Gezgini (1972) ve Kıyamet Günü Gözlemcileri (1975) kitaplarında sergilenen şiirleriyle evrenimizin boyutlarını aşip uzaya uzanacak, "ultra modernist" iddiasını sürdürecektir.

²⁴ Edebiyatta Kıbrıslı Türk Kimliği, Varlık Yayınları, İstanbul 1988,s.11.

Kıbrıs'la bağlan bakımından, 1987 yılında Londra'da düzenlenen ve kendisinin de konuk olarak katıldığı bu panelde Osman Türkay, şiiriyle ilgili olarak şunları söyleyecekti: "Kıbrıs'ta sağlam bir köküm yok; bir dalım kopmuş Türkiye'de kalmış, bir dalım kopmuş İngiltere'de kalmış, bir dalım kopmuş Hindistan'da kalmış, bir dalım kopmuş Kuzey ya da Güney Amerika'da kalmış. Bu durumda olan ben, yeni yetişen Kıbrıslı Türk şairlerine ya da Kıbrıs Türk edebiyatına ne verebilirim?"

Asıl olan, bir ağacın dallarından çok gövdesi ve kökleridir. Bir sanatçı başka ülkelerde dal-budak salabilir; ancak eski dizelerindeki bize dönük yüzüyle Osman Türkay'ın Kıbrıs Türk şiir menziline mil-taşlarından biri olduğu da yadsınamaz.

1952 yılının 2 Şubat'ında bir şiir gecesi düzenlenir ve geceye katılanların şiirleri, o etkinliğin hatırası olarak İlk Demet adı altında yine aynı yıl basılır. Kitapçığa bir sunu yazısı yazan İbrahim Zeki Burdurlu ile birlikte geceye on üç şair üçer şiirle katılmışlardır: Mustafa İzzet Adiloğlu, Urkiye Mine Balman, Taner Fikret Baybars, İbrahim Zeki Burdurlu, Cevdet Hüseyin Çağdaş, Ahmet Cemal Gazioğlu, Engin Gönül, Pembe Marmara, Özdemir Mustafa Özön, Hami T. Ozsaruhan, Cem Sual, (Mustafa) Özker Yaşın ve Selma Yusuf.

Engin Gönül de şiirlerini yıllardan sonra nihayet kitaplaştırmak olanağını bulur. Üstad Nihad Sami Banarlı'ya armağan edilmiş Sana Doğru (1952) kitapçığının önsözünde, bu "vatandan kopmuş vatan parçasında" Türkiye özlemi çeker; Ada'da tutunabilmemizin temelinde, varlığımızın devamında dilin esası olduğunu vurgulayıp onu işlemeyi görev sayar; ve şiirlerinde bunu yerine getirmenin mutluluğunu duyar. Bu kitaptan sonra iş hayatı içinde Engin Gönül'ün şiire ilgisi gittikçe azalacak, 1960'lara varıldığında da bütünüyle kopacaktı.

Şiire onunla birlikte başlayan Urkiye Mine Balman'ın da ilk şiir kitabını yayımlaması yine aynı yıla rastlar. Anavatan'la ortak bağın dil, yani şiir yoluyla kurulabileceğine inandığından, kitabının adını Yurduma Giden Yollar (1952) koymuştur. Mine'nin kitabından aynı adı taşıyan şiiri, Kıbrıs'ta serbest şiirin hem ilk güzel örneklerinden olması hem de Anavatan'a kavuşma özlemini içtenlikle dile getirmesi bakımlarından dikkat çekicidir.

İbrahim Zeki Burdurlu'nun (1922-1984) öğrencileri Mustafa İzzet Adiloğlu ile Taner Fikret Baybars, İlk Demet'te kendilerini kanıtladıktan sonra başarılarını şiir kitapları yayımlayarak sürdüreceklerdi. Adiloğlu'nun ilk şiir kitabı Bacadan Tüten Duman'ı (1952) bir yıl sonra İnsanlardan Ayrı (1953) izler. Adiloğlu o zamanlarda henüz Lise son sınıf öğrencisi, ya da Liseyi yeni bitirmişti. Ondan iki yaş küçük olan Taner Fikret Baybars da 1953'te Mendilin Ucundakiler'i yayımlar.

Şiir yaşamına Hececiler'i örnek alarak başlayan, sonuna doğru yer yer serbest şiire de yönelmeye gayret eden 1885 doğumlu Ahmed Esad'ın da dizeleri Çardak dergisinin öncülüğünde Düşünce ve Şiirlerim (1956) adlı kitapçıkta bir araya getirilecekti. Ahmed Esad 1940'lı yıllarda haftalık İnkılap gazetesini çıkarmış ve gazetesinde, ün yapmış edebiyatçılarımızı tanıtan bir dizi yazı ya-yımlamıştır.

Kıbrıs halkının en üretken, "velûd" sanatçısı Hikmet Afif Mapolar (Muzaffer Gökmen), gazetelerde, öncelikle İstiklalde köşe yazarlığının yanında hikâyelerini, romanlarını ve Hulki Seza takma adı ile serbest şiirlerini yayımlamayı sür-dürmektedir. Yanı sıra bu dönemde iki romanı Kö Nall (1953) ve Üçümüz (1956), Çardak Yayınları'nın birinci ve altıncı kitapları olarak boy gösterirler. 1940'lı-50'li yıllarda Mapolar'ın gazete sayfaları arasında unutulmuş daha onlarca hikâye ve romanı vardır. (Mermer Kadın, İstiklal gazetesi 28.10.1949 -3.2.1950; Aşk Vadisi, İstiklal gazetesi, 14.2.1950 -20.5.1950 ve Günah Cenneti, İstiklal gazetesi 9.7.1950 - 28.10.1950; Sabah Lambaları, Hürsöz gazetesi, 19.5.1952 - 3.10.1952... gibi.) Romanlarından bir bölümünün de tefrikası yarıda kalmıştır. Söz-gelimi Ayışığı (İnkılap gazetesi, 19.12.1945) ile Kıyamet (Memleket gazetesi, 14.11.1950 - 23.1.1951) bunlardan sadece ikisidir.²⁵

Edebiyatımızın yerli dokularla işlenmesini, yerel olmasını Mapolar daha 1950'li yılların ortalarında görmüş, başka sanatçıları da kendi çizgisine çekmeğe çalışmıştır: "Şair var, şiir yok; hikayeci var, hikâye yok. Şiir yazıyorlar; fakat bizi, bizim insanlarımızı, bizim toplumumuzu, bizim hayatımızı, bizim havamızı, renklerimizi

²⁵ Yeni Eserler: Girmeli Bay Muzaffer Gökmen, "Kahraman Kaplan" adında bir eser neşretmiştir. Roman kılığında olan bu eseri okur larımıza tavsiye ederken, gençlerimiz arasında bir çığır açan Bay M. Gökmeni de tebrik ederiz. - **Söz gazetesi**, 3 Mart 1936, 933. sayı.

bulamıyoruz o şairlerin şiirlerinde. Aştan bahsedendenler, denizi dile getirenler, ağaçla konuşanlar, ıstıraplarını yaşayanlar var ama bizi yazanlar yok. Daha açık konuşalım, bu şiirlerde Kıbrıs yok, yeşil yurt yok. Sanatçı özgür olmalı, dilediğini yazmalı; fakat bizi, bizim insanlarımızı da dile getirerek bir yerli sanat yaratma yolunu tutmalı."

[Mapolar'ın ilk basılan romanlarından iki ta-nesi de kayıptır: Kahraman Kaplan (1936) ve Kasırga (1939). Bunlardan ilkinin Söz gazetesinin ha-berinden³⁹, ikincisini de romanı ya da uzun hikâyesi Son Çıldır'ın -1939- arka kapağından öğreniyoruz.]

Yukarıda değinilen kitapların yanı sıra 1952 yılının bir başka önemli olayı ise, Çardak ve Gençlik dergilerinin yayımlanmalarıdır. Mapolar'ın sahibi olduğu Çardak dergisinde Samet Mart (Sacit Tekin), Numan Ali Levent, Hüseyin Şenol, Şinasi Tekman ve Mustafa Tangül gibi imzalar dikkati çekmekteydi. Bunlardan ikisi, Samet Mart ile Numan Ali Levent hikâye alanındaki çalışmalarını sürdürmüşler ve ilginç örnekler vermişlerdir. Samet Mart'ın hikâye kitapçığı Hokkabaz, Çardak Yayınları'nın beşincisi olarak 1954 yılında yayımlanır, içindeki 18 kısa hikâye, gerek kurgu ve gerekse içerik bakımından o güne değin az rastlanan bir düzeydedir. Samet Mart (Sacit Tekin) daha sonra kendisini müziğe verecek ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nün müzik bölümünü bitirerek orta dereceli okullarda öğretmenliğe başlayacak; ancak, 1963 olayları yüzünden gelen bunalımlı günlerde müzikten olduğu gibi edebiyattan da kopacaktır.²⁶

Numan Ali Levent'in (Ferid Gören) ilk hikâye kitapçığı Her İkisi 1955'te, Samet Mart'ın Hokkabaz'ından bir yıl sonra yayımlanır. Onu ikincisi, Bir Gelin Aranıyor (1960) izler. 1963'teki Kanlı Noel'inin ardından direnişi konu alan iki perdelik Hücredekiler (1965) oyunu, yine aynı yıl direniş öykülerinden oluşmuş Kanlı Noel'i (1965) yayımlanır. Her ikisi de Ferit Gören takma-adıyla yayımlanmış, birincisi o yoksunluk günlerinde teksir olarak dağıtılmıştır. Yazarın, Sen de Direneceksin (1977) adlı bir de romanı vardır. Daha sonraları kendisini bütünüyle gazeteciliğe verdiği için, edebiyat çalışmalarına uzak kalacaktır. Bir başka hikayecimiz ise Argun F. Korkut'tur (doğ. 1930). Hukuk öğrencisi iken babasıyla anlaşmazlığa düşerek Kore savaşının en şiddetli günlerinde İngiltere'den ayrılıp oralarda askeri çevirmenlik yaparken

²⁶ **Bozkurt gazetesi**, 6.11.1951-4.3.1952,98 tefrika.

izlenimlerini Kore Yollarında (1951) adlı eserinde anlatmıştır. Eser, bir yandan da Bozkurt gazetesinde 'Esrarlı Ülkeler' adıyla tefrika edilmeğe başlanmıştı.* Zaten kitabının ikinci baş-lığı da 'Esrarlı Ülkeler'dir. Yine, 1952-53 yıllarında Kıbrıs'ta kaleme aldığı yedi kısa öyküyü de Kızlar Kocasız Kaldı (1953) aldı kitapçıkta toplamıştır. O'nun, ayrıca, Temmuz 1948'de yazıp tamamladığı, gazete sayfaları arasında kalmış bir de romanı var-dır. The Cock Shall Not Crow (Horoz Ötmeyince), onun İngilizce olarak kaleme aldığı, ancak henüz yayımlayamadığı romanının adıdır. Roman, 1963 öncesi ve sonrasının olayları üzerine dayandırılmıştır.

Argun F. Korkut 1959-60 yıllarında Kıbrıs televizyonu, 1972'den sonra da bir süre Bayrak Radyosu için oyun ve skeçler yazmıştır.

1950-55 arası şiirimizin filiz sürmesi ortamında üç kişinin, Oğuz Kusetoğlu, Ali Sedat Hilmi (Törel) ve Bener Hakkı Hakeri'nin de imzaları görünmeğe başlar gazete/dergi sayfalarında.

50'li yılların ortamında Oğuz Kusetoğlu'nun şair bir öğretmen olarak öğrencilerine ve halka milli bilinci ve yurt sevgisini aşlamak için gösterdiği çabalar unutulacak gibi değildir. Daha sonraları serbest şiire yönelerek aşk temasını da işlediği görülen Kusetoğlu edebiyat çalışmaları, az dahi olsa, günümüzde de sürdürmektedir.

Ali Sedat Törel ise, Larnaka'daki American Academy misyoner okulu çevresinde yetiştiğinden ilk şiir kitapçığını İngilizce yayımlamıştır.

Bener Hakkı Hakeri'ye gelince: Şairden çok, bilimsel araştırmaları, sanat konularındaki yazıları ve çok sayıda kitaplarıyla tanınmaktadır. Artık Hececiler'in etkileri hemen hemen kaybolmuş, serbest şiire iyiden iyiye yönelimler başlamıştır. Ancak ulusal temalar, anayurt özlemi, yurt sevgisi yine baş yerdedir; doğallıkla, romantik şiirler de eksik olmaz.

1955'in 1 Nisan'ında başlayan silahlı Eoka eylemleri ile ertesi yıl baş gösteren Süveyş buhranında Kıbrıs'ın üs olarak kullanılmasının getirdiği olumsuzluklara karşın; basın-yayın olanaklarının artması; yaraşıra, radyonun da devreye girmesiyle edebiyata ilgi daha bir çoğalacak, sanatçı sayısında artış baş gösterecektir. Türkiye ile temasların sıklaşması, Ada'ya çok sayıda öğretmen gönderilmeye başlanması, Anavatan

yükseköğretim kurumlarında Kıbrıs'lı öğrencilere parasız yatılı ya da burslu öğrenim olanaklarının sağlanması önde gelen destekleyici öğelerdir.

Kıbrıs-Türkiye arasında karşılıklı duygulanmalara sonra da olumlu sonuçların alınmasına neden olan ilk temaslardan birkaçına, bu vesileyle, değinelim:

İkinci Büyük Savaş (1939-45) sonrası ilk toplu temas İstanbul öğretmenlerinin 24 Temmuz - 7 Ağustos 1948 arasında Kıbrıs'ı ziyaretleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaret, sözcüğün tam anlamıyla bir "olay"dı. iki haftalık sürede gelenlere çok sıcak ilgi gösterilmişti ve onların kişiliğinde adeta Anavatan'a kavuşulmuş gibi oldu.

İkinci coşku yaklaşık bir yıl sonra 20 Haziran 1949 yılında Türk havacılarının ziyaretleriyle yaşandı. Sömürge yönetiminin çağrısıyla gelen havacıların kişiliğinde Kıbrıslılar, özlemini duydukları Mehmetçik'in bunca yıl sonra Ada'ya yeniden ayak basmasının heyecanını duydular. Ge-lenler ay-yıldızlı kanatlarla gelmişlerdi.

Ankara Üniversitesi öğrencilerinin Kıbrıs'a düzenledikleri gezi üçüncü coşkuya neden olur. Ara tatilinden yararlanan bir grup öğrenci 18 Şubat 1950'de Kıbrıs'a gelirler.

Bütün bu toplu temaslar, 1948'deki Türkiyeli öğretmenlerinkine karşılık 1950'deki Kıbrıs ilkokul öğretmenlerinin Türkiye ziyaretleri, Yeşilada dergisinin (1948-1951) yayınları, Kıbrıs davasının Türk kamuoyunca tanıtılmasına yetecek, 1957-58'deki Kıbrıs mitinglerinde meydanlar "Ya Taksim, Ya Ölüm!", "Ya Böleceğiz Ya Öleceğiz!" sedalarıyla inceleyecek; o denli ki, İzmir mitingine yetişmek için yollara dökülenlerin Bornova'da bindikleri tren, an oğlu gibi vagonlardan sarkan halkın ağırlığını taşıyamayacaktı.

1950'li yılların ikinci yarısında edebiyatımıza yeni adlar eklenir. Kutlu Adalı, Fuat Veziroğlu, Hizber M.Hikmet (Hikmetağalar), Neriman Cahit, Fikret Demirağ, Mehmet Kansu bunlar arasındadır.

Antalya lisesini bitirip 1955'te Ada'ya dönen Kutlu Adalı lisede başlattığı edebiyat uğraşını geldiği tarihten itibaren kesintisiz olarak sürdürür; şiir alanındaki çalışmalarının yerini giderek düzyazı al-maya başlar. Adalı şiirleriyle ulusal bilincimizin derinleşmesine katkıda bulunmuştur. Sözelimi, Tutsak Bağırh'da, İngiliz'in Ada'ya o uğursuz gelişiyile uğranılan şaşkınlığı anlatır, 27-28 Ocak 1958

direnisinde özgürlüğümüze yaptıkları saygısızlığa değinir; 82 yıl sonra 1960 Cumhuriyetinin kurulmasını sevinçle karşılar ve şiirini "Yaşasın Türkiye!" diye noktalar.

Düzyazı çalışmalarından; 1961-63 yıllarında bir bir dolaşarak gördüğü köylerin yaşantısını, folklorunu anlatan yazılarını topladığı Dağarcık (1963); 1974 öncesi erksiz yöneticiler yüzünden yaşanan aksaklıkların bir aydın gözüyle deşilmesini sergileyen Söyleşi ya da 9 Mart Diyalogu (1968); kendi kendimizi yönetmeğe başladıktan sonra birçok ülkede olduğu gibi bizde de türeyen oy avcısı, çıkarıcı, demagog politikacı tipini canlandıran Çirkin Politikacı Pof (1969); çarpık bir yönetimin davetiye çıkardığı Hayvanistan (1969); karşımızdaki düşmanı tanımayan, aşırı sol ideolojilere körü körüne bağlı kişileri yanıtlayan, hemen tümü gazete yazılarından oluşturulmuş, önünde sonunda Türkiye ile birleşeceğimizi öngören Sancılı Toplum (1970); direnişimizi oyunlaştıran Köprü (1969); Limasol savunmasında, "düşman bağrında bayrağımızın güneş gibi doğmasını" hedeflerken beş gencin gül bahçesine girer gibi şehit olmalarını konu edinen oyun Şago (1970); Kıbrıs'ta yaşanan çarpıklıkları Nasrettin Hoca'nın fıkraları açısından manzum olarak yorumlayan Nasrettin Hoca ve Kıbrıs (1971) vardır.

Yukarıda sergilendiği gibi ulusal çizgideki eserleriyle halkını bilinçlendirmeğe, özeleştirilerle insanlarını toplumsal hastalıklardan arıtmağa çalışan Kutlu Adalı; 1974 Barış Harekâtı'ndan sonra doğan yoz ortamda hak arayan, eleştiri ağırlıklı gazete yazılarıyla bir bütün olarak Kıbrıslı kimliğini Akdeniz uygarlığının potasında mayalamağa çalışan, barışçı bir insan tipi olarak belirginleşecektir.

1955 sonrası, sevgi şiirleriyle, sevgilisi olanların dünyayı bir pula değişen, her şeye karşın ya şama bağlı tutumlarını yansıtan dizeleriyle dikkati çeken Fuat Veziroğlu, hukuk öğreniminden sonra politikaya bulaşacak, şiirden uzaklaşarak gazete yazılarında ağır polemiklere girecektir. Şiirlerinden bir bölümünü Çukur Yanaklı (1961) adıyla bir kitapçıkta toplayan Fuat Veziroğlu'nun, 1985 ve 1990 milletvekili seçimleri öncesinde kaleme aldığı Dizleri Titreyenler ile Makine, siyasal eleştirileridir. »"

Yine bu yıllarda Hizber M. Hikmet'in (Hik-metağalar)'de edebi düzyazı ve şiirleri gazete/ dergi sayfalarında görülmeğe başlar. İlk kitapçığı edebi düzyazılarından oluşturulan Aşksız Yaşanmaz (1957)'dir. Onu şiir kitapçığı Eylül Misafiri (1958) izler.

Edebi düzyazılarını içeren Teselli ise dört yıl sonra 1962'de yayımlanır. Bütün ailesini büyük ölçüde etkileyen talihsiz bir olaydan sonra Hizber Hikmetağalar uzun süre suskunluğunu koruyacak, şiirini günümüze taşıyamayacaktır. Ancak ölümünden (4 Mart 1993) kısa bir süre önce arkadaşlarının yüreklendirmesiyle Kıbrıs gazetesinde Semtler ve Anılar genel başlığı altında Lefkoşa'yı ve insanlarını anlatan nostarji dolu bir yazı dizisine başlayacaktı. Bunları bir kitapta toplama hazırlıkları sürdürülmektedir.

1950'li yıllardan günümüze edebiyatın içinde olan; aşk, ihanet, kavga şiirleri yazan Neriman Cahit, Akdeniz kültürü olgusunu hep gündemde tuta gelmiştir. Gazetecilik, düzyazı, röportaj, şiir hep birlikte örtüşmüşlerdir yaşamı boyunca... Ama, Neriman Cahit ille de şiir, dedi; ve o uzun, belalı, dikenli yolun hep çilesini çekti; diyetini de horlanmalarla, harcanmalarla, ezilmelerle ödedi. Çekilmez dönemeçlerde at değiştirir gibi takma-adlarla (Hasan-Hüseyin Eser, Emel Yaşar, T. Toyga, Cemil Cemiloğlu vb.) macerasını ödünsüz sürdürerek, hedeflediği doruklardan gözünü hiç ayırmayacak; çağına karşı duyduğu sorumluluğun bilincinde olarak başı hep dik yürüyecekti.

Şiir çizgisi duygu ve imge dünyasından giderek toplumsallığa yönelir. Ama, özde, onun felsefesi insandır, insana dair herşeydir; kendisine en çok dokunan da kadınlarımızın ezilmişliği... Bu uğurda yürekli savaşımalarını günümüzde de sürdürmektedir.

Şiirlerinin bir bölümünü topladığı Ay seferinde (1995) gerek dil, gerek imge açısından geliştirilmiş, damıtılmış dizelerle çıkar okuyucunun karşısına; bu çizgide geçmişe oranla yaptığı atılımı kanıtlar.

1950'li yılların ikinci yansından başlayarak şiirleri gazete/dergilerde görülenlerden biri de Mehmet Kansu'dur. Ama şiir çizgisindeki belirgin değişiklik Ankara'nın öğrencilik yıllarında tanıştığı soyut akımla başlayacaktı. Kansu, kendisini kaptırdığı yeni şiir çizgisini istediği gibi sürdüremeyecek; sorumluluk yüklendiği mücahitlik günlerinde halkının içinde bulunduğu ortamda bir durum değerlendirmesi yapacak ve yayımladığı Direnişten Önce (1967) adlı şiir kitabında ulusallığı ön plana çıkaracaktı. Bir Mücahit (1965) monologu da yine bu sorumluluğun etkisinde yazılmıştı. İlk şiir kitapçığı İkinin Yaşamı (1959) Fikret Demirağ'la ortaklaşadır. İkinci

kitapçığı Piramit Acısı (1963) Türkiye'deki İkinci Yeni akımının etkisindeki dizelerden oluşmaktadır. Mehmet Kansu 1967'de yayımladığı Direnişten Önce kitabından sonra uzun süre sessizliğini koruyacak, ancak son yıllarda çabalarını bıraktığı yerden sürdürmeğe, kitaplar yayımlamaya başlayacaktı. Şiirin yanı sıra piyes, kısa öyküler ve denemeler üzerinde de çalışmaları vardır. Çağdaş Batı edebiyatından çeviriler yapmakta olup, son yıllarda daha çok bu çevirileriyle dikkati çekmektedir.

1960'lı yılların başlarına varıldığında şairlerin II. Demetle bir kez daha bir araya geldiklerini ve şiirlerini yayımladıklarını görürüz. I.Demet'ten (1952) 8 yıl sonra 16 Nisan 1960'ta yine Lefkoşa'de yer alan bu etkinlikte şiirimizin uzun yolculuğunu sürdüren Urkiye Mine Balman, Osman Türkay ve Özker Yaşın var. Yanı sıra Kutlu Adalı, Sacide Aktuğ, Şenay Cahit, Cevdet Çağdaş, Nâzım Ali İleri, Şinasi Tekman'ın adları görülür. On dört kişilik listeyi Türkiye'den Türkçe/Edebiyat öğretmeni olarak Ada'da görev yapan Halid Akarca, Arif Nihad Asya, Lütfü Gülsen ve Mehmed Öner tamamlar. Etkinlik, Maarif Dairesine bağlı Halk Eğitimi Bürosu Güzel Sanatlar Kolu Edebiyat Bölümü görevlilerinden Arif Nihad Asya, Halid Akarca ve Özker Yaşın'ın öncülüğünde gerçekleştirilip "Şiir Gecesi Hâtırası" olarak bir demet halinde yayımlanır. Engin Gönül artık şiiri bıraktığı, Pembe Marmara ise Ada'da bulunmadığı için "Demef'te yer almamışlardır.

Kıbrıs'taki şiir ve edebiyat gelişmelerini etkileyen hocalardan biri de Arif Nihat Asya'dır. Kıbrıs rubailerinden birkaçı:

Yeni açılımlar peşindeki soyut şiire Türkiye'den on yıl kadar sonra Kıbrıs'ta da öykünmelerin başlaması çok doğaldı. Fikret Demirağ, Mehmet Kansu ile ortaklaşa yayımladıkları, şiir kimliklerini henüz belirlemeye yeterli olmayan İkinin Yaşamı (1959) ile Tutku (İlhan Tezel'le birlikte, 1960) bir yana bırakılırsa Esperanza (1962), Açar Yörüngeler Çiçeği (1963), Aşkımızın Sarkıları (1965), Kısa Şiirler Durağı (1968) arka arkaya yayımlanan şiir kitaplarıdır. Esperanza çok açıklıkla Attila İlhan'ın, Açar Yörüngeler Çiçeği ise Attila İlhan'dan soyut şiire geçişinin izlerini taşır; Ötme Keklik Ölürüm'de (1972) soyut şiirin nahif örneklerini verir; Dayan Yüreğimde (1974) bu çizgiyi sürdürürken toplumsala şiire yönelişin ilk belirtilerini gösterir; özgün şiirin peşinde birtakım arayışlarla şiir serüvenini sürdürür. Bunları Umut ve Dehşet Çağından

Şiirler (1978), Dinle Şarkımı (1981), Akdenizli Şiirler ve Şarkı Sözleri (1984), Adıyla Yaralı (1986), Rüzgarda Ozan Türküleri ya da Şiirin Uzun Yürüyüşü (1986) izler. Fikret Demirağ son olarak 'Acılı Bir Yurt İçin' genel başlığı altında dört kitaptan oluşan bir seri düşünüp gerçekleştirdi. Birinci kitap Limnidi Ateşinden Bugüne (1992) de Kıbrıs'ın 'sekiz bin yıllık tarihini' hikâye eder, bu acılı tarihi sorgulayarak bazı sonuçlara varmak ister. İkinci kitap Hüzün Ana (1992) son otuz yılın trajiğini gündeme getirir. Üçüncü kitap Sın Dökülmüş Kökayna ile dördüncü kitap Yalnızlık, Gece Müziği tek ciltte toplanır (1994). Sın Dökülmüş Kökayna şairin ilk gençlik günlerini ve doğduğu yeri nostaljik bir yaklaşımla anlatır. Yalnızlık, Gece Müziği'nde ise çağımızın kirlettiği in-sanı konu edinir. Öncekilere oranla biçem ve içerik bakımından farklı olan bu dört kitapta Demirağ şiirini daha değişik bör söyleme açar, kendi sesini pekiştirmenin arayışlarını sürdürür.

Uzun soluklu yürüyüşünü günümüzde de sür-düren Fikret Demirağ'm kendi deyişle 'poetik şiirlerini' topladığı 18. kitabı 'Şiirin Vaktine Mezmur' ise 1996 Mayısında satışa sunuldu.

Başlangıçtaki Fikret Demirağ gibi soyut şiir çizgisinde bir süre ürün verenlerden Kaya Çanca ile Zeki Ali de vardır. Kaya Çanca'nın Eski Beste (1965) kitabındaki şiirler, adından da anlaşılacağı gibi, eski şiirin rüzgârlarıyla yazılmışlardır. Sokağı (1968) kitabında topladığı aşk şiirleriyle Attila İlhan ve İkinci Yeni etkisinde kaldığını gösterir. Dile yeni söylemler getirme çabasına girişen Kaya Çanca bir bunalım sonucu 1973'te canına kaydıığında henüz otuz yaşında bile değildi. Y Sokağı 1996'nın Mart ayında ikinci kez basılmıştır.

Zeki Ali (doğ. 1951), ilk kitabı Bayan Mavi'yi 1970, ilk romanı Aşkima İthafı 1969 yılında yayımladıktan sonra uzun yıllar yaşadığı Kanada'da şiirden kopmamış ve orada yazdığı şiirlerini Yolcu Kuş'ta (1985) toplamıştır. 1992 yılının Ekim ayında Kıbrıs'a kesin dönüş yapmasının ardından da peşpeşe iki şiir kitabı Rüzgâr Kasideleri (Ağustos 1994) ile Tenden Daha Derinde'yi (Eylül 1994) yayımlar. Son şiirlerinde erotizmin ağır bastığı gözlemlenir.²⁷

²⁷ Ulus gazetesi, Ankara, 26.7.1955, Nurettin Artam'a ait 'Yankılar' köşesi: Kıbrıs'tan İki Mektup.

İkinci Yeni'nin Kıbrıs'a yansıdığı yıllarda onun etkisinde kalmayan şairlerden ikisi üzerinde de durulmalıdır: Orbay (Mehmet) Deliceirmek ve Süleyman Uluçamgil.

Zaten yukarıdaki şiiri alıntıladığımız Leyla ile Koroğlu -iki özel addan ilki sevdanın, ikincisi yiğitçe kavganın simgesidir- kitabını da "Sevda ve Kavga Türkülerim" diye takdim eder.

Kıbrıs Türk şiirinde ulusal temalar, soyuta açılımlar, toplumsal yönelmeler sürüp giderken aşkı, sevgiyi şiirine temel alan Kâmil Özey; 1950'li yılların ikinci yansından başlayan edebiyat uğraşını günümüze değin sürdürenlerdendir. Yüreğindeki insan sevgisi dizelerine yansımıştır Kâmil Özey'in; çevresindekilerin mutluluğu onun da mutluluğudur. Bu yüzdendir ki çevresine mutluluk dağıtmayı, adeta yerine getirilmesi gereken bir görev sayar. Mutluluk Buketleri şiiri şöyle başlamaktadır:

1.5.Ulusal Direniş Dönemi (1965-1974)

1955-74 dönemi Kıbrıs Türkleri için yaşamsal olaylarla doludur. Bayraktar'ın, Canpolad'ın, Namık Kemal'in sıcaklığıyla yetinilecek günler geride kalmış, Rum tedhiş örgütü Eoka'nın 1 Nisan 1955'te silahlı eylem başlatmasıyla, iş başına düşmüştür. O kargaşa ortamında Üner Ulutuğun Utanan Çiçek (1958) adlı şiir kitapçığının yayımlandığı görülür. Üner Ulutuğ daha sonra tiyatroya yönelecek; çağcıl Türk sahnesinin temeline oyuncu-yönetmen-yönetici kimliğiyle, ilk harcını koyacaktı. Sömürgeçlerin Ada'dan çıkıp gitmesini yalnız Rumlar değil, artık Türkler değıstiyorlardı; ve her iki kesimden çok kısıtlı bir çevre dışında bu istek Rum-Türk bütün halk tabakalarına yayılmıştı. Kısaca sömürgeçler Kıbrıslılara ağır gelmeye başlamışlardı artık.

Kutlu Adalı, kendisiyle ilgili bölümde değındiğimiz gibi yine o günlerde yazdığı Tutsak Bağırıtı (Uyarı dergisi Lefkoşa, 5 Ağustos 1960) şiirinde İngiliz bayrağının gönderden indirilip yerine Türk bayrağının çekileceğini düşler. Ama bunun önkoşulu da

bu topraklarda direnip kalmak, dalbudak salmaktadır. Halbuki içerdeki olumsuz koşullar özellikle gençlerimiz göçe zorlamaktadır²⁸.

Nitekim bu uyarıdaki şairin" haklılığını 40 ay kadar bir süre sonra sükun eden 1963 Kanlı Noel'i bize gösterecekti. Sonrası 10 yılı aşkın bir bekleyiş... Bu sürenin her günü Kıbrıs Türkü'ne yıl kadar uzun gelir, çok olaylar yaşanır, çok acılar çekilir; ve de bunların tümü şiirlerle öykülerle, oyunlarla, romanlarla, anılarla, edebiyatımıza yansır. Artık bütün umutlar Türkiye'de... Geldiler-geliyorlar diye avunup dururken; Birinci Büyük Savaş'ta yurt savunması için Çanakkale'ye koşan yükseköğretim gençliği gibi Dillirya bölgesindeki köylerin savunmasını üstlenmek üzere Erenköy'e çıkan Kıbrıslı üniversite öğrencileri soykırımla karşı karşıya kalınca, Garantör Devlet kimliğiyle Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, uyarılara kulak bile asmayanlara, kendinden başka iki garantör devletin yan çizmesi de eklenince saldırganları tek başına durdurmak zorunda kalacak ve 8-9 Ağustos 1964'te Türk uçaklarını Kıbrıs semalarına gönderecekti. Ama, içinde bulunulan koşullar yüzünden bu kadarla yetinmek durumunda kalınır. Geldi ya bir kez, Türkiye'yi bekleyişler hummalı bir tutku halini alır artık. Oktay Öksüzöğlü (Kıtlık Tarlaları, 1966), Orbay Deliceirmek (Dumdum 1965 ve Dokuzu Beş Geçe, 1967) gibi şairler /yazarlar sabırsızlıklarına serzenişlerini de ekleyecek kerteye gelirler, işte Mehmet Levent'ten bir dörtlük.

Erenköy'ü konu edinen şair/yazarlarımızın yanı sıra orada bulunan öğrenci-savaşçılar da kendi yaşamlarını, iç dünyalarını, özlemlerini dizelere, yazılara dökmüşlerdir. Süleyman Uluçamgil'in Bir Şehitten Seslenişler (1964), Hüseyin Laptalı'nın Erenköy Sürgünleri (1966), Raşit R. Şoforoğlu'nun Harp akşamları (1967) bunlardan sadece birkaçıdır. Yine Erenköy mücahitlerinden Erol Tefik'in Erenköy'de Akşam, Ali Ertuğrul'un Senin için Kıbrıs'ımı, Hünelp Ali'nin Erenköy Marşı, Alkan Şefik'in aynı adı taşıyan şiiri, İsmet Dağlar'ın Önce İstiklâl, Sıtkı Bilmen'in Erenköy Santralı, Hüseyin Gazi'nin Erenköy Geceleri, Âdil Alkan'ın Ümitler Dünyası... dizeleri; bir umudun, bir özlemin ve düş kırıklıklarının yansımalarıdır. Öğrencilerin Erenköy

²⁸ Harid Fedai, **Kıbrıs Türk Yazınında Mizah ve Yergi**, Yeni Kıbrıs, Lefkoşa, Kasım 1986 - Şubat 1987; Kutlu Adalı, **Yeni Düzen gazetesi**, Lefkoşa, 9-12-14-16-19-21 Eylül 1995.

çıkarması arkada şehitler bırakarak iki yıl sonra bir vapur gönderilip, Türkiye'ye geri almalarıyla noktalanacaktı. Kıbrıs şehitlerinin adeta simgesi sayılan Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel hakkında Kıbrıs ve Türkiye'de pek çok şiirler yazılmıştır. Bu şairler arasında Fazıl Hüsnü Dağlarca ile Arif Nihad Asya da vardır.⁴²

Küçük barınma merkezlerinde düşmanla adeta burun buruna yaşanan yerlerden biri de Limasol idi. O günlerin olaylarını, içlerinden biri olarak, Bener Hakkı Hakeri, Üç Kere Limasol (1964), Limasol Türk Savunması (1964) ve İkinci Plevne Savunması (1965) gibi kitapçıklarda şiir ve destanlarıyla dile getirmiştir. Yine • Kutlu Adalı'nın Köprü (1960) ve Şago (1970) oyunları da direnişin iki ayrı belgeselidir.

Bir başka Kıbrıslı Konur Alp, Beşparmak'lardaki mücahitlik günlerinin esintisiyle oluşturduğu anı-öykü kitabı Kıbrıs Anemonları'nda (1966) Lefkoşa'nın Kanlı Noel sonrası mücahitleriyle savaş ortamındaki halkın yaşamından ilginç kesitler vermektedir. İkinci bir anı-öykü kitabı Küçük Dünya da (1967) gazeteci Eşref (Nidai) Çetindin kaleminden çıkma. Çetinel, bir avuç Kıbrıs'lı Türk halkına psikolojik ve yaşam felsefesi yönlerinden irdelemeler getirir; bu bir avuç halkın yazgısında dış güçlerin etken olmasından rahatsızlık duyar; ama yine de hayatın sürdürülmesi için bir umuda olan gerekseminin bilincindedir ve de onu hep canlı tutar.

Bütün olumsuz koşullara karşın yine de genç-ler yapıtlarını kitaplaştıracak olanakları bulmayı da beceriyorlardı. Sözgelimi, Erdoğan Saraçoğlu şiir kitabı Oydaşlar'ı 1966 yılında yayınladı. Saraçoğlu'nun daha sonraları, yükseköğrenimini tamamladığı 1972'den bu yana da halkbilimi araştırmalarına ağırlık verdiği görülecekti.

Yine bu arada yerli basında şiirleri görülenlerden biri de Mehmet Şemsi (Akanyeti) idi. Akanyeti daha sonraları şiirlerini bir kitapta toplayacağı gibi bir de roman yayımlayacaktı.

Yarınsızlık adlı romanı (1977) Kıbrıs insanının yaşamından, 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı öncesi/sonrasından kesitler içermektedir. Roman bu topraklar uğruna can veren Orhan, Zübeyir, İbrahim, Hilmo, Bekir dayı ve İzzet (Kombos) ağabeye adanmıştır.

1967 yılının Kasım ayma girildiğinde küçük küçük barınma merkezlerinde birbirlerinden, Türkiye'den ve dünyadan kopuk bir yaşamın olumsuz koşulları sürdürülüyordu. Ama Erenköy'de hızlarını alamayan saldırganlar bu kez 15 Kasım 1967'de Larnaka ilçesine bağlı geçitkale ve Boğaziçi köylerine yüklenecekler; ancak Türkiye'nin savaşı dahi göze alacak bir tavır takınmasının kesinlikle anlaşılması üzerine geri çekilecek; korkunun getirdiği göstermelik bir tür yumuşama politikası sürecine gireceklerdi. Bu saldırı dolayısıyla yaralı ve yaşlı bir mücahidin üzerine benzin dökülüp yakılması olayı Ümit Yaşar Oğuzcan'a Geçitkaleli Mehmet Emin Destanı'nı yazdıracaktı. Olayın arkasından dış dünya ile ilişkiler çok azla başlayarak gittikçe artma gösterir. Böyle bir ortama gerçekten susamışlık vardı. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nin getirdiği özgürlük ortamında Türkiye'den edebiyat yansımalarının sonuçları, biraz geç dahi olsa, Kıbrıs'ta henüz daha yeni yeni algılanmağa başlayacaktı. Sözgelimi, kitapları yeniden basılan, onu yeniden keşfeder gibi üzerine eğinilen Nâzım Hikmet'in şiirleri ve düzyazılarıyla Kıbrıslılar ancak 70'li yıllara merdiven dayadıklarında tanışacaklardı. Halbuki yirmi yıl kadar önce, 1950'lerin başlarında bir ara Nâzım Hikmet'in Kıbrıs'a geleceği söylentileri üzerine Türk basını kıyameti koparmış, onu asla kabullenmeyeceklerini haykırmışlardı.

Türkiye'de öğrenci olaylarının başlaması da yine bu döneme rastlar; ve Kıbrıs'taki düşman çemberini yarıp yükseköğretime başlayan Kıbrıs'lı öğrencileri bu olaylar büyük ölçüde etkilemiş, sanatçıların toplumcu bir bakış açısı edinmelerinde yardımcı olmuştur. İçinde yaşanan koşullar edebiyatımızı nitel açıdan olumsuz yönde etkilese dahi şiiri, düzyazıyı bu düzeyde tutabilmek bile basan sayılmalıdır. Yine, sanatçılarla ilgili bölümlerde önce de değinildiği gibi söyleşi ya da Dokuz Mart Diyalogu (1968), Çirkin Politikacı Pof (1969), Hayvanistan (1969), Sancılı Toplum (1970), Nasrettin Hoca ve Kıbrıs (1971) ve Hödükname (1971) türünden özeleştirici, mizah, taşlama kitapları hep bu dönemin ürünleridir.

Öte yandan, kendi çizgilerindeki şiirleriyle belirginleşmeye başlayan İlter Veziroğlu (doğ. 1941), Oktay Öksüzöğlu (doğ. 1941), Yılmaz Hakkı Ha-keri (doğ. 1944), Mehmet Levent (doğ. 1946) ve Şener Levent'i de araya ekleyerek bu dönemi kapatıyoruz.

1.6. Yeni Arayışlar Dönemi (1974 -)

Ve hiç beklenmedik bir anda 15 Temmuz 1974'te Yunanistan cunta yönetiminin Kıbrıs'ta yaptırdığı darbe 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı'na alan hazırlar. Böylesi bir özgürlük ortamını Kıbrıslılar nicedir düşlüyorlardı. Umut tarlaları birdenbire gelinciklerle dolmuştu. Yaşanılanları, birikimleri evrensel insan değerleriyle birleştirme süreci başlar edebiyatımızda. Direnç artınca, Anavatan, Mehmetçik, bayrak özlemini dile getiren şiirler/düzyazılar gerilerde kalmıştır artık. Sanatçılarımız şimdi evrensel boyutlarda arayışlar sürecini yaşamaktadırlar.²⁹

Barış Harekâtı'nın arkasından Gazioğlu'nun Kıbrıs'ta Aşk ve Barış (1975) romanı yayımlanır. Romandaki olaylar 1963'ten başlayarak 1974'te tamamlanan süreç içinde geçer. Kahramanlarından Dr. Aral bir şehit çocuğudur; yabancı asıllı eşi Tanya ile Kıbrıs'ta bulundukları sırada 20 Temmuz Harekâtı başlayınca Türk birliklerine katılıp savaşa girer, Tanya ise İngiliz üstlerine sığınır. Barıştan sonra da yeniden kavuşup tozpembe umutlar içinde Kuzey Kıbrıs'ı vatan tutacaklardır.

O'nu Özker Yaşın'ın Girne'den Yol Bağladık (1976) romanı izler. Romanın adı Barış Harekâtı'nın simgesi sayılan, Yasemin Kumral'ın eşsiz güzellikte seslendirdiği, o günlerin sevincini dillendiren şarkının sözlerinden alınmadır. Roman 1974 öncesi ve sonrasının konularını işler; bizi bugünlere ulaştıranların, bu uğurda canlarını verenlerin hep yaşanılmalarını ister; çarpıklıklara, vurgunlara, soygunlara değinir; kısacası devlet olma aşamasındaki acemi ellerin savruluklarına, yalpalamalarına ışık tutar. Aynı yıl Çetin Kasapoğlu'na ait Sevgiyi İkiye Böldüler romanının yayımlandığını görürüz.

Daha sonraları, 1980'li yıllarda, Lefkoşa Belediyesi, edebiyatı teşvik maksadıyla bazı yarışmalar düzenlemiş, derece alan eserlerden bir bölümünü de kitap haline getirmiştir. Bunlar sırasıyla hikâye (1983), oyun (1984) ve roman (1985) dallarındaki yarışmalardı.

1983 yarışmasında 35 eser arasından derece ve mansiyon alan yedi hikâyenin ad ve sahipleri, sırasıyla, şunlardır: Sokakta Bir İnsan: Çetin Kasapoğlu, Dulun Oğlu: Mustafa - Gökçeoğlu, Narenciye Toplayıcıları: Sabahettin İsmail, Bilgilerini Sırtına

²⁹ Öyküler-83, Lefkoşa Belediye Yayınları, Lefkoşa, 1983.

Yükledi: Bekir Kara, En Güzel Maviler Picasso'nun: Özden Nâzım (Serak), Saliha Teyze: Salih Öztoprak, Bu Şehrin Anılarındaki Adam: Ali Nesim.³⁰

Bu etkinliği, kişisel çabalarla, başka hikâye kitapları izler. Sözelimi, Timur Öztürk'ün Birşey Var (1983), Oğuz Yorgancıoğlu'nun Sana Bir Hikâye Anlatayım mı? (1984), Mustafa Gökçeoğlu'nun adını ilk hikâyesinden alan Dulun Oğlu (1985), Özden Selenge (Serak)'m Çiçeklenemeyiz Biz Erik Ağacı (1987), Geceye Açar Gecetütenler (1993) ve Fincandaki Kraliçe (1993) ile Ali Nesim'in Şahmaran'ı (1989) bunlar arasındadır. Bekir Kara ise oyunlarından üçüncü, daha sonra da hikâyelerini kitap halinde yayımlayacaktır.³¹ Hikâye kervanına katılanlar arasında Özden Selenge (Serak)'tan başka bir ressam daha vardı: Nîlgün (Güney) Kozal (doğ. 1952). 1992 yılında yayımladığı "Başka Bir Yerden" adlı hikâye kitabında şöyle bir takdim yapar:

"Beyaz saçlı kızıl kadın aslında bir ressam. Re-simle öykü arasındaki köprüsü ruhu oldu. Kedilerinden en çok Mis'i sever. Anneannesinin surlar içindeki cumbalı evini, bir de masallarını unutamıyor."

Ve de şu cümlelerde ressam olmanın verdiği donanımla insan ruhunun gelgitlerini görüntülemekte: "Renk, biçim, çizgi, leke, doku... Ağızdaki tat, kulaktaki ses, korkular, dokunuşlar... Kaçamak görünüm, anılar, umutlar... Bitmiş olanla gelecek... Dolularla başlar, boşluklar, yarım kalanlar. Çocukluktan getirdiğimiz, daha doğrusu oluşumun ilk gününden gelen merakımız. Değiştirme, kurup bozma, yıkıp yapma tutkusu ve serüven. Tabii ki sevgilerle aşklar... Bir de zamanla mekân arasındaki saydam ilişki; ama önemli olan ne! Mavi renkli kır laleleri var orda. Bir de deniz kokusu..."

Son yılların gazete sayfalarında sık sık yayımlanan özgün hikayeleriyle dikkati çeken, bir başka adı Özben Aksoy'u (doğ. 1946) da buraya katabiliriz. Kısa hikâyelerinde Limasol-Baf kırsal kesiminin ağız özelliklerini sağlam kurgulu, renkli içerikli, akıcı bir üslupla dile getiriyor.

³⁰ age.1983.

³¹ **Kıbrıs Türk Ulusal Sahne Oyunları**, Ergenekon Yayınları: 7, Lefkoşa, 1974.

1984 oyun yarışmasında birinciliği kazanan Ermişliğin Ezgisi, Sami Alhun'un dört perdelik oyunu olup tarih boyunca insanlar ve olaylar ara-sındaki karşıtlıkları sergiler. Oyundaki olaylar; 1. ve 2. perdelerde İ.S. 1. yüzyılda, 3. ve 4. perdelerde ise ondan iki bin yıl sonraki zaman diliminde geçer.

İkinci sıradaki Filiz Naldöven'e ait Köşede Durmak oyunu, alın teriyle yaşamını kazanmak isteyen bir aile bireylerinin birbirleri ve çevre ile olan uyumsuzluklarını sergiler. Üç perdelik ve ilki 2 olmak üzere sıra ile dörderden toplam on sahneden oluşmuş oyun, Belediye Tiyatrosu'nca sahnelenmiştir.

Üçüncü gelen Sabahattin İsmail'in Grev adlı oyunu ise 1948 yılında bir Amerikan şirketi CMC'nin çalıştırdığı Karadağ(Lefke)'daki maden ocağında ilk kez 1948 yılında yer alan maden işçilerinin grevini konu edinir. İki perde, altı sahnelik oyunda yazar; o günleri yaşayanlardan edindiği bilgi ve izlenimleri evrensel bir bakış açısı perspektifinden anlatmağa çalışır. Bu grevle işçiler ilk kez haklarını aramanın ve sendikalaşmanın şart olduğu bilincine varırlar. Ama yansı yine güçlü olan kazanır. Yazar, 15 yıllık maden işçisi Hasan Kalfa'yı oyunun bitimine doğru şöyle konuşturur: "Biz grevi kazandık ama özgürlüğümüzü henüz elde edemedik. Bunun tek yolu da İngiliz ve Amerikan sömürgenlerini güzel adamızdan atmaktan geçer."

Oyun çalışmalarına Özden Selenge (Serak)'ın yayımlanmadığı halde son yıllarda Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nca başarıyla sahnelenen aşağıdaki eserleri de katmalıyız: Ağustosböceklerini Unutma, Annem Niçin Miyavladı, Kim Bu Adam?, Sevgi Gülü, Karayılan, Pi ile Pan.

[Bu etkinlikten daha önce 1973'te Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunun 50. yıldönümü dolayısıyla Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi bir 'Ulusal Sahne Oyunları Yarışması' açmış ve en çok beğenilen beş eseri kitap halinde yayımlamıştır.⁴⁵ İlk beş dereceye giren oyunların adlarıyla yazarları şunlardı:

- Melek Değilmiş Komşularımız,

Ahmet Tolgay.

- Ana, Üner Ulutuğ
- Emellerin Uğraşı, Bekir Kara
- Fatma Çavuş, Özden Selenge
- Tutsaklar, Bekir Kara.

Lefkoşa Belediyesi'nin 1985'te açtığı üçüncü yarışma ise, roman dalında edebiyatımıza iki eser kazandırır: Sabahattin İsmail'in Savaşların Gölgesinde (1985) romanı, Kıbrıs insanının yarım yüzyıllık savaş içinde geçen serüvenidir. 1930'lu yıllardan başlayan olaylarla; 1931 Rum İs-yanından, İkinci Büyük Savaş'tan (1939-45), 1 Nisan 1955 Eoka silahlı eyleminden, 1963 Kanlı Noel'inden ve 1974 Barış Harekâtından geçerek 1980'lere dayanır.

Sami Alhun'un (Erdal S. Bodamyalı) Uyumsuzlar romanı ise savaşlardan suçsuz insanların nasıl etkilendiğini; ne bir yana ne de öte yana hallerini anlatamadıklarını, başka deyişle, iki arada bir derede kaldıklarını konu edinir: Rum kızı ile evli Bahadır, köyünde bir zengine ait çiftliği işleterek yaşamını kazanmaktadır. Ancak toplumlararası çarpışmaların başlamasıyla aile her iki yandan da zarar görür; sonunda evin kadını canından olur.

Fikret Demirağ'ın Su Müthiş Savaş Yılları (1985) adını taşıyan eseri de İkinci Büyük Savaş'a (1939) katılan Kıbrıslı bir Türk'ün anılan üzerine kurulmuş bir romandır. Geçmişten ders alınması; dünyanın barışa, sevgiye, adalete olan gereksinmesi, romanda verilmek istenen mesajdır.

1990'lı yıllara gelindiğinde İsmail Bozkurt'un iki romanıyla karşılaşırız: Yusufçuklar Oldu mu? (1991) ve Mangal (1995). İkisi de Kıbrıs Türk in-sanını anlatıyor. Bozkurt; olayları, tipleri kendi yaşadıklarından, çevresinden seçmiş; ne ki onlar tümüyle bütün Ada Türkleri'nin serüvenidir.

İlk romanda Bozkurt; güney göçmeni bir ailenin uğradığı haksızlıkları, uygunsuzlukları; iktidardaki partinin yandaşlarına ayırım yaparak sağladığı olanakları; yetkiyi elinde tutanların soygunlarını, vurgunlarını; gerçek mücahitlerin nasıl bir köşede

elleri bağı, yürekleri dağı kaldıklarını; üçkağıtçıların kısa sürede nasıl köşe döndüklerini; hasılı, değer ölçülerini yitirmiş, dört ucunu koyuvermiş bir halkın düşe kalka gidişini anlatır. Romanın kahramanı Kemal, ödünsüz bir Kıbrıs'lı Türk yurtseveridir. Öğrencilik yıllarının İstanbul'unda başından bir de aşk macerası geçmiştir. Erenköy çıkarmasına Kemal de katılınca sevdiği kızın izini yitirir. Yıllar sonra bir tesadüf eseri Salamis Bay'de buluştuklarında o eski sevgili artık zengin dul bir kadındı. Kemal'e evlenmeleri ve onun İstanbul'a gelip işlerinin başına geçmesi teklifinde bulunur. Ancak Kemal, uzun iç hesaplaşmaları sonucu Kıbrıs'ta kalıp halkına hizmeti, bu çok çekici dünya nimetlerine karşın, yeğ tutar. Romanda halkımızın örf ve âdetleri, inançları da yer yer Kıbrıs ağzı ile ve dozunu kaçırmadan aktarılmaktadır. Romanla ilgili Kıbrıs Türk basınında Mangalda ise birinci romandaki Kemal'in yerinde bu kez Mustafa vardır. Olay Ankara'da Mustafa'nın öğrencilik günlerinde iki arkadaşıyla birlikte kaldıkları bir apartmanda geçer. Mustafa; fırsatçı, köşe dönmeye meraklı bir babanın oğludur; ancak babasının bütün önerilerine diklenir, hak bildiği yolda yalnız gider. Ankara'daki ev sahibesiyle ilişki kurup onu hamile bıraktığı için her şeye karşın onunla evlenmeğe de hazırdır. Ne ki Afife, Mustafa'nın geleceğini düşünerek evlenme teklifini, delikanlının bütün ayak direktmelerine karşın, geri çevirir. Mustafa ise babasının öğrenim bahanesiyle onu İngiltere'ye gönderip askerlikten kaçırma önerisini kabul etmeyecek ye aksine, Kıbrıs'a dönüp askerliğini seve seve, hem de er olarak yapmak kararına uygulamaya koyacaktı.

1974 sonrası görünüm nedir?

Serüvenini yeni arayışlarla sürdüren Fikret Demirağ'ın şiirinde eski hüznler azalır, Akdeniz uygarlığından esinlenmeler dönemi başlar. Zaten 1974 sonrası yayımladığı beş kitaptan birinin adı da Akdenizli Şiirler ve Aşk Sözleri (1984)'dir. Daha sonra yayımlayacağı, kendisiyle ilgili bölümde değindiğimiz, dört dizinin birinci kitabı olan Limnidi Ateşi'nden Bugüne'(1992)'de, Kıbrıs'ın bilinen en eski tarihinden bazı kesitleri çağımıza taşımaya çalışır. Onu izleyen üç kitapta da yine evrensel boyutlar içinde Kıbrıs ve Kıbrıs insanı vardır.

1974 Barış Harekâtıyla baskılar kalkınca Kıbrıs Türk insanı kendini birdenbire bir 'boşlukta bulur. Sömürge döneminin sığ sularında bir yaşam görüşü oluşturamayan insanların çocukları yeni arayışlara girerken uslarına ilk gelen şey de Akdeniz uygarlığı olur. Ama bu uygarlığı özüm-semenin ilk koşulu bir kültür birikiminden geçtiği halde genç kuşağın bundan nasibi ne olabilirdi ki? Üstelik dört yüzyılı aşkın bir süre aynı topraklarda yaşadığımız komşularımızla ne kültür ne de dil bakımından bir oluşum yaratabilmiştik. Nedenlerini irdelemenin yeri ise burası değildir. İşte bu ortamda şiirlerinin içeriğinde sergiledikleri aykırılıklarla iki kişi dikkati çeker: Mehmet Yaşın ve Neşe Yaşın.

Mehmet Yaşın ilk baskısı 1984 yılında yayımlanan ve 16-25 yaş arası şiirlerinden oluşmuş Sevgilim Ölü Asker kitabında; yılgın şaşkın, korkudan tiril tiril titreyen dizelerle çıkar okuyucunun karşısına. Bir yıl sonra ikinci baskısı yapılarak, Kıbrıs'taki savaşların tüm kurbanlarına adanan kitap, Türkiye'de 1985 Akademi Şiir Birincilik Ödülü A .Kadir Şiir Ödülü'nü alacaktı. Arka kapağındaki takdim yazısından öğrendiğimize göre de Türkiye'de olduğu gibi dış ülkelerde de kitap ilgiyle karşılanmış, beş yabancı dile çevrilmiş, şiirlerin çoğu Türk ve Rum Kıbrıslılarca birer şarkıya dönüştürülmüş?! Yine, kitapta "insancılıkla yurt-severlik, bireysel ve toplumsal yaşantıların somut temeline oturtulup ustaca kaynaştırıldığı" ileri sürülmekte?!

İkinci kitabı Işık Merdiven (1986)'de, yine, barışı, sevgiyi öldüren savaşa karşı aşın tepkilerle dolu. Birbirlerini izleyen Pathos 1990, Söz verici Koltuğu ise 1993 yılında yayımlanır. Bu kitaplardaki dizelerde de (günümüz modası) dünya vatandaşı gözlüğü ve (yakıştırma, yapay) azınlık ezilmişliğiyle, başka şeylerin yanı sıra, yine Kıbrıs ve Kıbrıslılar vardır. Cinsel sapıklığı şiirleştirmeye çalışan dizelerle karşılar okuyucuyu. 1973'ten 1992'ye kadar yazmış olduğu on beş hikâyeyi de Soydaşınız Balık Burcu (1994) adıyla yayımlar ve Cevdet Kudret Roman Ödülü'ne layık görülür. Farklı bir biçimde yazılan hikâyelere yer yer Baf ve Dilliga köylerinin tipik konuşmaları karıştırılmış; tümüne de Kıbrıs sendromu egemen kılınmış. Zaten hikâyelerden bir tanesi de Kıbrıs Sendromuna Dikkat (312. s.) adını taşıyor.

Türkiye'de belli çevrelerin -bilerek/ bilmeyerek- körüklediği Mehmet Yaşın'ın tutarsızlıklarına, 'çizmeyi aşamalarına en uzun sabrı baba Özker Yaşın göstermiş; bu,

sulan bulandırmaya tutkun, çarpık gidişe belki son verir umuduyla, şiir adına, en yerinde şaşmaz uyarı da yine ondan gelmiştir.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin "Özel Kültür Ödülü" 1978'de henüz 19 yaşında iken alan Neşe Yaşın ilk kitabı Sümbül ile Nergis'i 1979 yılında yayımlar. Çocuklar için yazılmış bu şiir kitapçığını yine aynı yıl Savaşların Gözyaşları (1979) izler. Kitabın adına bakarak içindekilerin savaş karşıtı şiirler olduğunu anlamak kolaydır. Neşe Yaşın'ın üçüncü kitabı Kapılarda (1992) ise; 'papatya tarlalarına tanklar girmesin, boksör emeklileri polis olmasın, ceylan bakışlı gence elektrik şoku verilmesin diye onurunu korumak adına dışı biri kap-lan kesileceği' (15-16. s.) gibi dizeler, savaş sözcüğünden ürpermeler varsa da; bir bütün olarak çile çekmiş, umutsuz, desteksiz genç bir kızın sevdalı sızlanışları dile getirilir. Hüzünlü çocuk düşleri içinde anımsadığı annesinin erken gelen ölümünü yüreğinin ta derinlerinde duyar (75-78. s). Annesinden yalnız kaşlarını değil, gözyaşlarını da miras edindiğini söyleyerek kötü talihine yanar (77. s).

Mehmet Yaşın ile Neşe Yaşın'a ait şiirlerin Kuzey'den daha çok Güney Kıbrıs, Yunanistan ve Türkiye'nin bazı çevrelerinde ilgi gördüğü anlaşıyor. Ancak bu ilgi bazı tepkileri de birlikte getirmiştir. Sözgelimi, adı geçen şairlerin şiir ve düz-yazılarında Türkiye düşmanlığı yaptıklarını ve sanatsal kimliğinden soyutlayıp yüzyıllardır oluşturulamayan yapmacık 'Kıbrıs Kimliği' patentli güney komşularıyla bütünleştirme hedefi göttüklerini ileri sürülmüştür. Yazılarda, bu vesile ile, başka şairlere de göndermeler yapılıyor.

Başka sanatçılara gelince:Kendi kültürel geçmişine duyarlı, araştırmacı yaklaşımı olan; insancıl, barışçı, özgün bir şiir yaratmaya hevesli, genç kuşağın şairlerinden biri de Hakkı Yücel'dir. 1980'li yıllardan bu yana adı Kıbrıs ve Türkiye'deki dergilerde görülmeye başlayan Hakkı Yücel araştırma yazılarıyla da tanınmaktadır.

'1974 kuşağı' yakıştırmasıyla bir bütün halinde görülmek istendiği bu 'şairlerin' tek benzer yanları, bizce, yaşıtlı olmalarından öteye geçmez. Hakkı Yücel'in şiiri bu inancımızı daha da pekiştirmektedir.

Şiirin uzun sayılan yolculuğunda dikkati çekenlerden biri de Feriha Altıok'tur. İlk şiir kitabı Fidancığım Çilesi (1985)'nden sonra peşpeşe sıralar yapıtlarını: Hele Bir

Düşün, 1987; Şiirle Söyleşiler, 1991; Adı Aşka Çağrılı, 1993; ve Gözleri Sen Kuş, 1994'te yayımlanır.

Genç şairlerle konumuzu sürdürüyoruz: İngiltere'yi, orada ekonomi öğrenimi yaparken; Afrika'nın gerçek yüzünü ise görevle gittiği Zambiya dolayısıyla tanıyan Pertev Raşit (doğ. 1958) yaban ellerde "şiirini ve Kıbrıs'lılığını yanında muska gibi taşıdığını" söyler, ve "evrensel nefese ancak kültür, ve dili açacak bir güçle ulaşılabilceğine" inanır.

Dizelerinde dinsel söylemlere, Kıbrıs'ı konu alan şiirlerinde ise yerel sözcük ve deyişlere yer verir.

Bülent Fevzioğlu (doğ. 1959) gazete/dergilerde çalışarak deneyimler kazanmış, kendi kendisini yetiştirmiş çok yönlü bir sanatçı. Sözgelimi, Türkiye'de açılan Orhan M. Anburnu Senaryo Yarışması'na katılmış ve "Su Çürüdü" adlı oyunuyla birinci gelmiştir. Şiirinin bir çizgisinde de yergi/ taşlama denemelerine girer.

Liseyi bitirdikten sonra dış ülkelerde geçimini arayan gençlerden biridir İbrahim Çangar (doğ. 1960). Kendi sanat görüşünü şöyle açıklar: "Sanat şovenizme ve emperyalizme karşı olmalıdır, insanın insana değer verdiği, üretim ve tüketim ilişkilerinin dengelendiği enternasyonal bir dayanışma sağlanmalıdır. Dünya genelinde ezilen sınıfların kül-türüne sahip çıkmalı; insanlığı dil, din, ırk ayrımı ol-mayan bir yere götürmelidir. Kıbrıs özelinde ise umutsuzluğun yerine umudu, teslimiyetin yerine kavgayı, entegrasyon ve asimilasyonun yerine tam bağımsızlığı, uzlaşma ve pastadan pay koparma yerine, ezilen sınıfların yanında yer almayı ve onların kültürüne sahip çıkmayı koymalıdır."

Bu genellemenin Kıbrıs gerçeğine ne ölçüde uyup uymadığı söz götürür; ama, geçmiş kuşakların ihmalî yüzünden genç sanatçıların donanımsız kaldıkları, eksikli yetiştikleri söz götürmez.

Şiir konusuna gelince: Şiir, her şeyden önce 'şiir' olmalıdır; diyecek ve usta bir şairimizden şu alıntıyı yapmakla yetineceğiz: "... Şiir hem şiir olmalı, hem de okunmalı, okunabilmeli. Yeni araştırmalar yap-mayalım demek istemiyorum. Şiir asıl bu gözü pek

araştırmacılarla gelişir. Ne var ki sonunda tilkinin dönüp dolaşıp gideceği yer yine kürkçü dükkânı; diyeceğim, halkın beğenisi olmalı."

1980'li yıllarda adı duyulmaya başlayan Ümit İnatçı (doğ. 1960) kendi gözüyle şiirlerini şöyle değerlendirmektedir: "Entel yönden yeterince yetişmemiş bir sanatsal duyarlılıkla yazdığım ilk şiirlerim; son yazdıklarımla yorgun, figüratif bir sembolizmden kurtularak gerçeküstü bir boyuta ulaştılar. Bu boyut, nesnel gerçeğin özüne aykırı zorlamalarla us-dışı bir mekâna dönüştü. Bu mekân zamandan yoksundur; ve hiçbir çarenin kurtaramayacağı oldu-bittilerin yeridir.

1991-93 yıllarında yazmış olduğu şiirlerini topladığı "Uç Gövdeni Kon Düşüme"de ise sınır tanımayan aşın çıkışlar yapar. Örnekleyelim: "...Toplumun bilincine sinen töresel, pseudo kültürel ve pseudo-moral değerlerin içine etmek istedim... Mantıküstü 'kendini bulma' arayışının kuyusunu kazan duyarsızlığın bir terbiyeye dönüştüğü zamanımızda, sözde 'gerçekçi' veya 'romantik' bir anlatım dilinin ne kadar gülünç olduğunu farketmek zor değil..." (Ötesöz, 7. s.)

1974 sonrası oluşan uygun ortamda Kıbrıs trajiğinden yola çıkarak baş sayıklamaları içinde şiir döktürmeğe çalışanlardan biri de diş hekimi Tamer Öncül'dür (doğ.1960). İlk şiir kitapçığı *Günleri Kayıp Bir Çocuk Güncesi*'ni 1987'de yayımlar; ikinci kitapçığı *Şiirdir Dünya'da* (1992) yeni arayışlara, fantezilere, ironilere yönelir; 1996'da basılan *İ Hora -Seher-* da ise Lefkoşa'nın hüznle karışık nostaljisini dile getirmeye çalışır.

Ayşen Dağlı (doğ. 1962) küçük yaşta başladığı şiirin peşini inşaat mühendisi olduktan sonra da bırakmamış; iki şiir kitabının yarasıra çocuk şiirleri ve masalları da yayımlamıştır. Dağlı, 'etkilemek ve etkilenmek' olarak özetlediği yaşamsal dengenin iki ucuna çocuğu ve sanatı yerleştirdiğini söyler. Yaşamı, bir anlamda, 'borç ödemek' olarak algıladığı için de bu dünyadan aldıklarını yazın aracılığıyla yine yaşama karmak çabasıdadır.³²

³² Oktay Rifat 1973, Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Adam Yayınları, 8. basım, Nisan 1994, s.37.

İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu Faize Özdemirciler (doğ. 1964) lirik-protest tavrılı uzun soluklu şiirleriyle dikkati çekmektedir. Dizelerinde aşk ve barış temalarına öncelik verdiği gözlemlenir. Şimdilerde İstanbul'da yaşayan şairin türlü gazete ve dergilerde yayımlanmış öyküleri, denemeleri de vardır.

Genç şairler dizgesine; uzun yıllar yurt dışında yaşadığı halde şiirden kopmayan Zeki Ali'yi (doğ. 1951), militan şiirlere özenen Cumhuriyet Deliceirmek'i (doğ. 1951), müzikle şiiri birlikte yürütmeye çalışan Ahmet Okan'ı (doğ. 1952), Nâzım Hikmet'e öykünen dizeleriyle Barış Burcu'yu (doğ. 1957), Yılmaz Taşçı'yı (doğ. 1957), Kıbn'sın bir türlü bitmek bilmeyen savaş ortamı çarpıklıklarını dizelere dökmeye çalışan Nice Denizoğlu'yu (doğ. 1960) ve şiirlerinde toplumcu ve erotik temaları deneyen Gürgeç Korkmazgil (doğ. 1969) ile Tayfun Yücer (doğ. 1963) ve Mustafa Çelik'i (doğ. 1964) de katabiliriz. [Bunlardan Yılmaz Taşçı, milli duygulanı yansıtan şiirlerini daha lise öğrencisiyken yayımlamış (Haykırışlar - 1974), Kâmil Özay ve bazı öğrencilerle ortaklaşa çıkardıkları Çiğ Damlaları (1984)'ndan sonra halkbilimi araştırmacılığına yönelmiştir. Kıbrıs Ağzı Dil Özellikleri (1986) kitabı bu yönelimin ürünüdür.³³

Farklı Kuşaklardan Farklı Şairler:

Farklı kuşaklardan geldikleri halde;

- Uzunca bir suskunluk döneminden sonra 1974 ortamında yeniden görünmeye başlayan,
- Pek azı dışında ürettiklerini yayımlamayıp ancak 1974 sonrasında gazete/dergilerinde boy gösteren,
- Başka etkinliklerin yanı sıra şiire geç (1980'li yıllarda) el atan; ya da
- Uzun uğraşlar sonucu kişiliğini geç bulmuş aşağıdaki sanatçıları bu bölümün kapsamına almayı uygun gördük:

Mehmet (Tahir) Doluner (doğ. 1930): 1940'ların sonlarında başladığı şiiri 20 yıllık bir süre yurt dışında yaşadığı halde bırakmayan Mehmet (Tahir) Doluner; toplumsal eleştiriyi temel alan şiir kitapçığını (Bu Vatan Bizim) 1996'nın başlarında

³³ Ümit İnalcı, Sepet içinde Deniz, Şiirler, Lefkoşa, 1991, 7. s.

yayımlayarak adını unutturmaktan kurtardı. Bu çizgideki şiirlerini kısa sürede çoğaltacağı anlaşılıyor.

Harid Fedai (doğ. 1930): Şiir çizgisi ve arayışları 1940'lı yılların sonlarına dayanır. Ancak bunların pek azı dışında, yalnız toplumsal eleştiri/taşlama nitelikli şiirlerini yerli basında, Türkiye'de Ahmet Peykân takma-adıyla yayımlamakla yetindi; mizah zincirine yeni halkalar ekledi; 1990'dan bu yana da sevda şiirlerine ağırlık vermeye başladığı görülür. Ölçü-uyağın (vezin-kafiyenin) rağmine dizelerinde "iç ahenk"e, imge yüklemelerine yeğ tutar.

Yerli gazetelerin sayfalarındaki Tumba, Cıngıl Cıngıl Toz, Allem Kallem Mansura, Dağlar Taşlar Mehmedali Çağırsın, Eşdeğer, Dolar... gibi taşlamalar onundur.

Mahmut İslamoğlu (doğ. 1934) Daha çok halk bilim konularındaki araştırmalarıyla tanınan İslamoğlu şiirle de uğraşmakta olduğu halde daha çok taşlamaları/yerleriyle bilinmektedir. Bunların bir bölümünü 'İslamî' takma-adıyla bildiri haline getirerek sunmuştur. 2013 yılında "Pamuk Çiçeği" adıyla şiirlerinin bir kısmı kitap olarak yayımlandı.

II BÖLÜM

2.1.ROMAN

Genellikle insanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal bir olay ya da olguyu, insan ilişkilerini ve değişik insanlık durumlarını yansıtmayı amaçlayan düzyazı türüne “roman” denir.

“Roman” terimi, Roma İmparatorluğu içindeki halkların kullandığı bozulmuş Lâtinceye verilen addır. Bu bozuk Lâtince ile yazılan ilk destan ve halk öykülerine roman denmiştir. Bu terim, sonradan belli bir türün adı olmuştur.

Uzun anlatıma dayalı edebiyat türlerinden biri olan roman; olayları yer, zaman ve şahıs kadrosu bütünlüğü ve uyumu içinde anlatır.

Okuyucuyu çekebilecek nitelikte merak unsurları içerir. Sosyal yaşamda kişilerin veya ailelerin başlarından geçen ya da geçme olasılığı bulunan olayları yer ve zaman göstererek aktarır.

Birbiriyle bağlantılı olayları temel bir düşünce etrafında birleştirerek yansıtır. Roman, hem bir gerçekliğin hem de düş gücünün ürünüdür.

Yazar, anlattığı olayı, kişileri gerçekten olsa da bunları yeniden yaratarak verir. Bu bakımdan roman gerçek yaşamla tam olarak örtüşmez. Roman, yaşamın yeniden üretimi ya da yaratımıdır.

Romanda aslında romancının hayal gücü, sanatçı kişiliği, görgü ve bilgisiyle, zengin duygu ve düşüncesiyle yaratılan bir yaşam ortamı anlatılır.

Romanın geçtiği sosyal çevre içerisinde dine, felsefeye, ahlâka siyasete yer verilir. Romancı, okuyucuyu etkilemek okuyucunun ruhunda bir yankı uyandırmak amacındadır.

Romanlar üçüncü kişi ağızıyla, roman kişilerinden birinin ya da birkaçının yazdığı anı biçiminde veya roman kişilerinin birbirlerine gönderdikleri mektuplarla olmak üzere üç değışik şekilde yazılır.

Romanın Öğeleri

Roman dört temel öğeden oluşur. Romanın kurgusunu oluşturan dört temel unsur “yer, zaman, olaylar zinciri ve şahıs kadrosudur. Bazı romanlarda bunlara “fikir” unsuru da eklenir.

a- Kişi (Kahramanlar)

Romanların çoğunda geniş bir şahıs kadrosu vardır. Romanda başkarakter ve yardımcı karakterler bulunur. Romanda şahıslar ayrıntılı olarak tanıtılır. Roman kahramanının yaşamı, geniş bir zaman çerçevesi içinde baştan sona anlatılır. Roman kişileri “tip” ve “karakter” olarak karşımıza çıkar.

a.1 Tip

Belli bir sınıfı ya da belli bir insan eğilimini temsil eden kişidir. Tip evrenseldir, genel özelliklere sahiptir. Tipler “sevecen tip, alıngan tip, kıskanç tip, sosyal tip” gibi, bireysel olmaktan çok; başkalarında da bulunan ortak özellikler taşıyan ve bu özellikleri en belirgin şekilde temsil eden şahıs veya şahıs grubudur.

a.2 Karakter

Romanda olumlu, olumsuz yönleri ile verilen, belirli bir tip özelliğı göstermeyen kişilerdir. Karakter, kendine özgüdür. Karakterler genel temsil özelliğı göstermez. Karakterler, birden fazla özelliğı belirlenmiş tipik olan birkaç özelliğı ile insanın iç çatışmaları ve çıkmazlarını verme görevini yüklenmiş roman şahıslarıdır. Karakterler çok yönlü olup, değışkenliğe sahip kişiler oldukları için bunlara “yuvarlak roman kişisi” de denmektedir.

b- Olay:

Romanlar, temel bir olay etrafında gelişen ve iç içe geçmiş çok sayıda olaydan oluşur. Romanda anlatılan olaylar hayattan alınabileceği gibi, tarihten, anılardan, okunan kitaplardan ve masallardan da alınabilir. Önemli olan, konunun gerçeğe uygun olmasıdır. Romanda olaylar her yönüyle ayrıntılı olarak işlenir. Her olay bir nedene bağlanır. Böylece okuyucu, romanın içine çekilir.

c- Çevre (Yer):

Romanlardaki kişilerin yaşadığı, olayların geçtiği yerdir çevre. İnsanlar gibi, roman kişileri de belli bir çevrede yaşar. Bu çevre, okuyucuya betimleme yoluyla anlatılır. Romanda olayların geçtiği ve kişilerin yaşadığı yerler, çevre ve diğer mekânlar çok ayrıntılı şekilde verilir.

d- Zaman

Romanlarda zaman kavramı belirgindir. Olay veya olaylar belirli bir zaman diliminde yaşanır. Romanlarda fiiller genellikle “-dili geçmiş zaman” kipinde kullanılır. Klasik romanda zaman “geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman” olmak üzere üç dilimde verilir. Çağdaş romanda bu anlayış etkin değildir. İnsanın hatırlama yeteneğinden yararlanılarak zamanlar arası geçiş yapılır. İç içe değişik zaman dilimlerinden söz edilebilir. Birkaç zaman bir arada kullanılabilir. Şuur akışı tekniğiyle geriye dönüşler veya ileriye gidişler olabilir.

e- Fikir

Çoğu romanın fikirsel bir yönü de vardır. Romandaki olayların, durumların ve davranışların nedenleri araştırılır; kişilerin psikolojik tahlilleri yapılır ve olayların sonuçları üzerinde durulursa romanın ana düşüncesi ve yardımcı düşünceleri belirlenebilir.

Roman Türleri

Romanlar bağlı oldukları edebî akımlara ve konularına göre sınıflanabilir.

1. Akımlarına Göre Romanlar

Edebiyat akımlarına göre romanlar “romantik, realist (gerçekçi), natüralist (doğalcı), estetik, izlenimci, dışavurumcu, toplumcu, yeni roman” olarak sıralanabilir.

a) Klasik Roman: Bu akımda roman türü çok az gelişmiştir. M. de La Fayette'in *Princesse de Cleves* adlı romanı, klasik romanın önemli bir örneğidir.

b) Romantik Roman: Klasik akıma tepki olarak doğan Romantizm, olayların duygusal açıdan yansıtılmasına önem verir ve kuralcılığı reddeder. Victor Hugo'nun *Sefiller'i*, Namık Kemal'in *İntibah'ı* bu akıma uygun örneklerdir.

c) Realist Roman: Olayları, insanları ve toplumları gerçekçi açıdan yansıtan romanlardır. Stendhal'in *Kızıl ile Karası* Tolstoy'un *Savaş ve Barış'ı*, Halit Ziya'nın *Mai ve Siyah'ı* realist akımın etkisindedir.

ç) Natüralist Roman: Olayları ve kişileri bir bilim adamı gözüyle inceleyen natüralist romancılar gerçekçiliği ileri boyutlara götürmüşlerdir. Emile Zola'nın *Meyhane'si*, Alphonse Daudet'in *Jack'i* natüralist roman örnekleridir.

2. Konularına Göre Romanlar

Konularına göre romanlar ise “sosyal roman, tarihî roman, macera romanı, tahlil romanı, duygusal roman, gotik roman, oluşum romanı, didaktik roman, köy romanı, lirik roman, pastoral roman, otobiyografik roman, aşk romanı, bilimkurgu romanı, belgesel, roman” olarak isimlendirilebilir.

a- Sosyal Roman

Toplumsal sorunları işleyen romanlar bu gruba girer. Bu tür romanlarda sosyal olay ve olguların (ihtilaller, sınıfsal kavgalar, ırkçılık, köyden şehre göç, yoksulluk...) nedenleri üzerinde durulur.

Sosyal romanlar töre romanları ve tezli romanlar olmak üzere iki gruba ayrılır. Sözgelimi Halide Edip Adıvar'ın “Sinekli Bakkal” romanı, töre romanıdır. Bu romanda, bir dönem Türk toplumunun gelenek, görenekleri üzerinde durulmuştur. Tezli romanlarda yazar, bir görüşü savunur ve bunun doğruluğunu kanıtlamaya çalışır. Hüseyin Rahmi'nin Natürallizm akımı doğrultusunda yazdığı “Ben Deli Miyim” adlı eseri bir tezli roman örneği sayılabilir.

b- Tarihî roman

Bu tür romanlar, tarihin değişik dönemindeki olayları işler. Kahramanlar gerçek veya düşsel olabilir. Ancak anlatılanlar tarih gerçeklerine çoğu kez uygundur. Tarihsel roman, Romantizmin bir ürünüdür. Dünya edebiyatında bu türün ilk örneğini İngiliz yazar Walter Scott vermiştir. Türk edebiyatında ise tarihi romanın ilk denemesi Ahmet Mithat'ın “Yeniçeriler” adlı romanı sayılabilir. Batılı anlamda ilk tarihsel romanız, Namık Kemal'in “Cezmi”sidir.

c- Macera (Serüven) Romanı

Günlük yaşamda her zaman rastlanmayan, şaşırtıcı, değişik ve esrarlı olayları konu edilen romanlardır. Bu tür romanlarda olaylar, okuyucuyu şaşırtacak ve heyecanlandıracak biçimde gelişir. Kahramanlar çok hareketli, kurnaz, cesur ve kuvvetlidir. Macera romanlarında olayların geçtiği çevre de sık sık değişir.

Macera romanlarına şu örnekler verilebilir:

Robinson Crusoe (Daniel Defoe)

İki Sene Mektep Tatili (Jules Verne)

Define Adası (Stevenson)

Kim (Rudyard Kipling)

Hasan Mellah (A. Mithat Efendi)

Polisiye romanlar ve egzotik romanlar da macera romanları kapsamında düşünülebilir. Polisiye romanlarda hırsızlık, soygun ve cinayet olayları işlenir. İngiliz yazar A. Christie'nin Nil'de Ölüm, Şark Ekspresinde Cinayet gibi eserleri bu türe örnektir. Egzotik romanlarda ise Avrupa'ya uzak ülkelerin manzaralarını, oralarda yaşayanların töre ve geleneklerini anlatmak esastır. Piyer Loti'nin İzlanda Balıkçısı adlı romanı, egzotik bir roman örneğidir.

d- Psikolojik (tahlil-çözümleme) Roman

Bu tür romanlara "tahlil romanı" da denir. Psikolojik romanlarda roman kahramanlarının ruh çözümlemeleri yapılır; onların insanlara, olaylara ve topluma bakışı yansıtılır.

Psikolojik roman türünün ilk örneği M. de la Fayette'in La Princesse de Cleves adlı eseridir.

Türk edebiyatında bu türün ilk örneği ise Mehmet Rauf'un Eylül adlı romanıdır.

2.2. DÜNYA EDEBİYATINDA ROMAN

Roman Avrupa'da sözlü edebiyattaki destan türünün geçirdiği evrimleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Roman türünün ilk örneklerini 15. yüzyılda Fransız yazar Rabelais (Rable) vermiştir. Bugünkü romanı hatırlatan ilk eser 16. yüzyılda Rönesans'tan sonra Giovanni Boccaccio (Covanni Bokasyo) tarafından yazılmış olan "Dekameron"dur.

Miguel de Cervantes'in Don Kişot'u 16. yüzyılın sonlarına doğru yazılmıştır ve eser, roman türünün ilk başarılı örneği kabul edilir.

17. yüzyılda Klasik akım içinde ortaya çıkan tek romancı ise Madame De La Fayette'tir. Bu yüzyılda İngiltere'de Daniel Defoe (Danyel Defo) "Robenson Cruze (Robinson Kruzo)"yu, Jonathan Swift (Canıtın Svift) "Guliver'in Gezileri"ni yazmıştır.

Bu türün yetkin örnekleri ise 19. yüzyılda verilmeye başlanmıştır. Roman, bir tür olarak karakteristik özelliklerini Romantizm ve Realizm akımları sayesinde 19. yüzyılda kazanmıştır.

20. yüzyıldaki sosyal ve teknolojik gelişmeler romana da yansımıştır. Bu dönem romancıları arasında Amerikan edebiyatından John Steinbeck (Con Sitenbek) Ernest Hemingway (Ernes Emigvey); Alman edebiyatından Thomas Mann (Tomas Man), Erich Maria Remarque (Erik Marya Römark); Fransız edebiyatından Andre Mourois (Andre Moruva), Jaun Paul Sartre (Jan Pol Sartır), Albert Camus (Albert Kamü) sayılabilir.

2.3.TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN

Tanzimat'a kadar Türk toplumunda romanın yerini destanlar, efsaneler, mesneviler ve halk hikâyeleriyle masallar tutmuştur.

Türk edebiyatı bugünkü anlamda romanla Fransızcadan yapılan çeviriler sayesinde tanışmıştır. Türk edebiyatına roman Tanzimat'la girmiştir.

İlk yerli roman denemesi Şemsettin Sami'nin "Taaşuk-ı Talat ve Fitnat" (1872) adlı eseridir.

Edebiyatımızda ilk roman çevirisini ise Yusuf Kamil Paşa, Fransız yazar Fenelon'dan "Telemak" adıyla yapmıştır (1859).

İlk edebi roman Namık Kemal'in "İntibah" adlı eseridir. Yine ilk tarihi roman Namık Kemal tarafından yazılan "Cezmi'dir.

İlk köy romanı Nabizade Nazım'ın "Karabibik" adlı romanıdır.

İlk psikolojik roman Mehmet Rauf'un "Eylül" adlı romanıdır. Bu alanda en başarılı ürünü Peyami Safa "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" adlı eseriyle vermiştir.

Batılı anlamda modern Türk romanının kurucusu ise Halit Ziya Uşaklıgil sayılır.

Türk romanı, teknik açıdan Servet-i Fünun döneminde güçlenmiş, Cumhuriyet döneminde iyice gelişmiştir.

İlk kadın romancımız Fatma Aliye Hanım'dır.

2.4. KIBRIS TÜRK EDEBİYATI'NDA ROMAN

Roman türü, Kıbrıs Türk Edebiyatı'na; 19.yy sonlarında, İngiliz Sömürge Yönetimi'nin ilk yıllarında girdi. Kıbrıs Türk Edebiyatındaki ilk roman, Kaytazzade Mehmet Nazım'ın yazdığı "Yâdigar-ı Muhabbet"tir. 1893'te Lefkoşa'da yayımlandı.

Kıbrıs Türk Edebiyatının bu ilk romanı, İstanbul'da yayımlanan ilk romandan 31 yıl sonra ortaya çıkmıştır. Bu roman Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan Türkçe'ye çevirdiği "Tercüme-i Telamak"tır. Yazarı Türk olan ilk roman ise, Şemsettin Sami'nin "Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (Talat ile Fitnat'ın Aşkı" adıyla 1872'de İstanbul'da yayımlandı. Yâdigar-ı Muhabbet, bu ilk Türk romanından 21 yıl sonra 1893'de yayımlandı. Eserin konusu İstanbul'da geçer.

Şair ve yazar Kaytazzade Nazım'ın, bitmemiş "Leyla-i Visal (Kavuşma Gecesi)" adlı başka bir romanı daha vardır. Bu arada Kaytazzade Nazım'ın eserinden bir yıl önce 1892'de Muzaffereddin Galib'in "Bir Bakış" adlı romanı, Zaman gazetesinde yayımlanmaya başlandı; ancak yarım kaldı.

1897'de de yine Zaman gazetesinde M. Sadreddin imzası ile "Saika-ı Sevda" adlı bir roman yayımlanmaya başladı, ancak o da yarım kaldı.

1936'ya kadar Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda roman türü görülmez. Bu tarihte Hikmet Afif Mapolar'ın "Kahraman Kaplan" adlı romanı tefrika olarak yayımlanır. Modern roman formunda kitap olarak yayımlanan ilk roman da Mapolar'ındır. 1944'te Kasırga adıyla yayımlandı. Hikmet Afif Mapolar, roman yazmayı sürdürür; 4 romanı kitap olarak, 10'dan çok romanı gazetelerde tefrika olarak Kıbrıs Türk Edebiyatı'na kazandırır. Daha sonraki yıllarda da değişik yazarların romanları yayımlandı. Ancak bu yazarlar genelde bir, bazen iki roman yazdılar. İkiiden çok roman yazıp da romancı sayabilecek yazarlar; Özker Yaşın(4 roman), İsmail Bozkurt (4 roman), Özden Selenge (4 roman), Bekir Kara (4 roman)dır. Tijen Zeybek , Tufan Erhürman ve Ejdan sadrazam genç kuşak romancıları olarak son yıllarda öne çıkan adlarıdır.

III. BÖLÜM BEKİR KARA’NIN ROMANLARI

1.1.BELLEKTEKİ İZLER

Konu: Roman 1974 Barış hareketi sonrası Kıbrıs Türk’ünün yaşadığı olayları anlatmaktadır.

Roman özeti :

Roman’ın kahramanı Seyit Selim Hanife’nin oğludur. Babası Selim 1964 te köylerine saldıran Rumlar tarafından vurularak şehit edilmiştir. Selim’in şehit olduğu anda Hanife Seyit’i doğurmuştur.

Hanife köy muhtar’ın kızıdır. Babası köy muhtarlığı yanında on koyunun ve mandırasının yanında odun kömürü üretirdi. Oğlu Murat Hoca öğretmendi ayrıca TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) üyesiydi. Hem köyünden hem de civar köylerinden de sorumlusuydu. Selim’i TMT e alan Murat Hoca olmuştur.

Roman Barış Harekatı sonrası Güney’den gidip omorfo (Güzelyurt)ya yerleşecek olanların otobüs yolculuğu ile başlamaktadır. Omorfo Lefkoşa arasında düzgün yol olmadığından dolayı Girne’den Omorfo’ya yolculuğun yapıldığı bu nedenle de yolun baya uzadığını okuyoruz. Seyit Selim yolculuk boyunca uyuyup uyanıyor ve uykuda olduğu sıralarda Güneydeki 1964 öncesi olayları rüyasında görüyor. Seyit rüyasında babası Selim’in yerindedir annesi ise babaannesi yerin’edir. Seyit Selim’in rüyalarından 1964 öncesi köydeki olayları ve köylüleri tanıyoruz. Talat köyün kahvecisi o da Selim’in sevdiği saydığı birisi 1964 Selim’in yanında şehit oldu. Topal Aç yaşlı ve Birisi diye bilinir. 1958 yıllarda İngiliz e asker oldu yaralandığı için İngiliz ona düşük miktarda maaş bağladı. Köyde herkesin yardımına koşan iyilik sever birisi olmakla birlikte para konusunda cimri olduğunu dinliyoruz.

Durmuşali, yaşlı birisi oğlu Lefkoşa’da ikamet etmektedir. Kendisi yaşlı karısıyla köyde birlikte köyde kalmaktadır. 2 danasını otlağa götürürken danalar sarhoş Kenan’ın bağına dalar Sarhoş Kenan odunla 2 aylık olan danaya vurur ve öldürür Durmuşali dayı

Kenan'a kızınca sarhoş olan Kenan sopa ile Durmuşali dayı döver buna çok alınan Durmuşali dayı kahvede Talat ile Selim e olayı anlatır ve ağlar. Malını satıp Lefkoşa'ya oğlunun yanına gideceğini söyler. Talat Selim ve Topal ali çok kızarlar Sarhoş Kenan'a bir ders vermeleri gerektiğini söylerler. Selim kendisinin Kenanla konuşacağını onların bir şey yapmamasını ister. Bölgede olaylar kızıışmaktadır. İngilizlere karşı olan Rumlar bu defa Türklere karşı yönelmişlerdir. Ufak tefek olaylar olaylar baş göstermiştir. Herkes gelecek tehlikenin boyutunu bilmemektedir. Rumlar Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak için yıllarca Kilise ile birlikte çalışmışlar bu nedenle de EOKA örgütünü kurmuşlardır. Rumlar'ın EOKA'yı kurması ve çalışmaya başlamaları sonucunda azınlıkta olan Türkler can mal ve namuslarını korumak ve Rumlara direnebilmek için TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) yı kurdular bu örgütler gizlilik prensibine uymak için disiplinli ve sıkı ağızlı kişilerle çalışmak zorundaydı. Yapılacak ufak bir hata başkalarının ölümü olabilirdi. Bu nedenle de köylerde güvenilir Mert çalışan kişiler örgüte üye yapılırdı. Üyeler bayrak, tabanca ve Kur-an üzerine yemin ettirilerek göreve başladılar. Emirler her zaman merkezden verilmekteydi. Aksi halde karmaşa doğabilir her kes kafasına göre hareket edebilirdi.

Seyit Selim 11 yaşlarında küçük bir çocuk olmakla birlikte ergin bir kişilik göstermektedir. Seyit'i rüyalarından Durmuşali dayıyı her yerde aradığı ancak hiçbir ize rastlamadıklarını öğreniyoruz.

Selim bir gün çift sürerken akbabaların kendinden biraz ötede dolaştıklarını görür. Akbabalar leş yiyerek beslenmektedirler. Selim merak eder ve bakınır bir odunla çalılıkların ve toprağın arasını karıştırır değneğin ucunda bir köstekli saat takılır. Selim saatin aynısını durmuşali dayıda olduğunu anımsar. Durmuşali dayıyı öldürenler onu oraya gömmüşlerdir. Selim köstekli saati mendile sarar ve atı ile köye döner.

1964 öncesi araba sayısı çok azdı. Bazı köylerde bir tane bazı köylerde hiç bulunmazdı. Binek aracı olarak eşek, kısırak ve at kullanılırdı.

Durmuşali dayının kaybolmasıyla Sarhoş Kenan'dan şüphelenilirdi hatta Sarhoş Kenan 2 ay hapse atıldı. Sarhoş sürekli olarak ben yapmadım niye ben onu öldüreyi diyerek suçu kabul etmedi.

Durmuşali, Kenan tarafından dövölünce ağrına gitmiş yaşlandığı ve kimsesi olmadığı için Lefkoşa'ya oğlunun yanına yerleşmek iki malını satacağını söylemiş hatta Rum tüccar Yorgo'ya haber salmıştı.

Atı ile köyden meraya giden Selim büküm içine yorgonun otobüsü ile yüzyüze gelip birbirlerine çarpmamak için yoldan çıkarlar. Yorgo kafasını dümene vurur ve kendinden geçer Selim onu kendine getirir atı ile otobüsü çekerek yardımcı olur ve yorgodan durmuşali ile görüşmeye geldiğini öğrenir.

Murat Hoca birkaç gün önce Selim e durmuşali dayıyı korkutması gerektiğini hiç kimsenin Rum a mal satmaması gerektiğini bu nedenle de tanınmamak için maske takıp Durmuşali'i korkutmasını söylediğini anımsar.

Yorgo durmuşal ibulmadan kendisinin bulması gerektiğini düşünür ve durmuşali'inin tarlalarının olduğu bölgeye gider. Yağmur olduğundan atını ormana bağlar ve mağaraya girer. Durmuşali dayı bir süre sonra mağaraya gelir selim yüzü maskeli olarak tabancanın dipciğı ile birkaç kez korkutma amaçlı Durmuşali dayıya vurur ve kimsenin Ruma mal satamayacağını satacak olanın ise vurulacağını söyler. Bu olaydan bir ay kadar sonra da Durmuşali dayı öldürölür.

Selim durmuşali dayıyı korkutup mağaradan kaçarken yaşlı adama vurduğu için çok pişmanlık duyar. Yağmur yağmaktadır. ruh hali kötü olan Selim kendini iyi hissetmemektedir. Atın ayağı kaydığından kendini vadinin içinde aşağılara düşerken görür. Ailesinin anlatığı çancalozları görür elinde bıçak canını almaya gelmiştir. Ancak Selim yemin verdiğini daha toplumun için yapacakları olduğunu bunun için de ölmeyeceğini söyler. Seyit selim korkulu rüyalar görürken kan ter içinde kaldığı zamanlarda annesi tarafından uyandırılır. Hanife geçmişe dalarak Selim'i düşündüğü vakitlerden de Selimle nasıl tanıştığını nasıl evlendiğini öğreniyoruz.

Hanife 16 yaşlarında köyün güzel kızlarından. Annesi hasta olduğundan babası tarafından doktora götürölldüğü günlerde Hanife koyunlara bakmaktadır. Babasının yokluğunda hayvanları otlatmaya çıkan Henife selim'in çift sürdüğünü görür hayvanları Durmuşali dayının bağına salarken Hanife nadas edilmiş toprağı basınca ayağı burkulur ve düşer. Düşünce dizini çok kötü çarpan Henife'nin dizinden akan kan kolay kolay durmaz. Selim yardım için koşar ancak Hanife ayağı kalkamaz. Tarlada

ilaç olmadığı için kanı durdurmak ve yaranın mikrop kapmaması için bir şey yapılması gerekmektedir. Bu nedenle Selim dağarcığından maşrapasını alır uzağa gidip içini idrarı ile doldurur ve Hanife'ye yaranın üstüne dökmesi için verir.

‘Unutma’ Bellekteki İzler ikincide ise aynı olaylar aktarılmakta ancak küçük değişiklikler ve eklemeler vardır. Orda idrar yerine tuz basılmaktadır. Hanife selim'i beğenmektedir. Ancak o yıllarda köylerde insanlar tutucu ve dedikoducu olduğundan kızlar belli bir yaştan sonra 13 yaşlarından sonra erkek çocuklarıyla pek görüşmezlerdi.

Toplum kız ve erkek çocukların birlikte gezmesi ve oynamasını yadırgardı. Hanife'nin dizinin şişmesi ile Selim Hanifeyi atı ile evine götürür kendisi tekrar geri döner ve Hanife'nin koyunlarını otlatır. Hanife Selim'e vurulmuştur. Selim de Hanife ye ...

Emine,selim'in annesidir. Emine,Hanife'yi beğenmekte ve Hanifenin bir an önce gelini alması için baskı yapmaktadır. Selim 10 yaşlarındayken babası kalbinden rahatsızlanarak ölmüştür. İlk okulu bittirdikten sonra evin geçimini Selim üstlenmiştir. Ekip biöme işlerini ve annesinin bakımını üstlenen Selim ingilize asker yazılıp traktör almak amacındadı. Toprağı sürmek için hayvanlarla saban sürmek zor olduğundan traktörü olması halinde işlerini daha hızlı ve daha verimli yapacağını bilmektedir. Ancak Murat Hoca onun ingilize asker olmasını istemez daha sonra kendisi selim'e yardım ederek traktör almasına katkı koyar. Hanife ve Selim evlenirler. Hanife orak zamanı demet bağlarken mide bulantıları olur ve hamile olduğunu kayınvalidesine söyler. Kayınvalidesi torununu dört gözle beklemektedir. Rum çeteciler ve Rum polisi yine rahat durmazlar. Türkler hep korku içindedirler köyün uzağına gidememektedirler. Tek başına tarla ekmeye davar otlatmaya gitmemeye karar verirler. Hem uzağa gidilmeyecek hem de yalnız hareket edilmeyecek.

Kuralları koyan Selim'in yine bu kuralları kendinin bozduğunu seyit2in rüyalarından öğreniyoruz.

Birinci kitapta Seyit Selim diye önümüze çıkan Seyit ikinci kitapta seyit olarak çıkıyor. Selim köyün dışında kalan Tahir'i köye dönmesi için ikna etmek amacı ile son kez yanına gidiyor. Üç kızı ile dağda kalan Tahir Rum çetecilerin ve EOKAcıların kendilerine bir şey yapmayacağına inanarak köye dönmeyeceğini söylerken kızı Nezihe

korku ve endişe ile onları izliyor. Nezihe selim2e vurgundur ancak Selim'in Hanife ile olduğunu biliyor. Selim son kez Tahir'i ikna etmek için dağa çıkmıştır. 21 Aralıkta (1963) Lefkoşa'da olaylar başlamıştır. Artık Türklerin daha dikkatli olmaları gerekmektedir.

Kurulan Kıbrıs Cumhuriyetinin ömrü çok kısa sürmüştür. 1960 da kurulan Cumhuriyet 21 Aralık 1963 te Rumların Tahta Kaleye 'Lefkoşa'da' saldırımları ile son bulmuştur.

Rum ordusunun elinde son model silah ve toplar varken Türklerin elinde yetersiz silah ve mermilerle kendilerini savunmaları kolay olmayacaktı. 15 Şubat 1964'te Rumların köye saldırması sonucu Kahveci Talat, Selim, Tahir şehit olmuşlardır. Köylüler kendi imkanları ile herkes farklı yerlere göç etmeye mecbur kalmıştır. Hanife doğum yapar yapmaz yatağından çıkıp göç yollarına düşmüştür. Hanife'nin oğluna aktardıklarından Topal Ali'nin destek ve yardımı ile köyden kaçabildiklerini Ebe Hayriye Nene'nin göç yolunda kaybolduğunu öğreniyoruz.

Köylerinden 20 mil uzakta Malya köyünde göç ettiklerini Hanife'nin bayılması sonucu Malya köylülerinin Hanife'nin yeni doğum yaptığını bu nedenle göçmenlerle ilgilenen Salih Beyin onları kendi evine götürdüğünü öğreniyoruz beş altı gün malya köyünde kaldıktan sonra Rumlar'ın Malya'ya saldırmasıyla ile yine göç yoluna düşmüşler ve Hanife'nin kayınvalidesinin tanıdıkları olduğunda Evdime gittiler. Daha sonra Topal Ali de Evdime geldiğinde Selim'in şehit olduğunu öğrendiler Emine oğlunun şehit olmasından sonra çok fazla yaşamadı vefat etti. Hanife tüm sevdiklerini birbiri arkasına kaybedince oğlu ve ağbeyinden başkası kalmadı. Yaşamayı için çalışması lazımdı. Üslerde çalışan İngiliz bir ailenin yanında çalışmaya başladı. 1974 Barış Harekatı sonucu o İngiliz ailenin yardımı ile Dikeyle üzerinden Beyarmuduna getirildikleri oradan da Lefkoşa'ya geldiklerini öğreniyoruz.

Lefkoşa'ya geldikten sonra Göçmen dairesi Hanife ve oğlunun isken yerlerinin Omorfo olduğunu bu nedenle Omorfo yolun'da Seyitten , Hanife ve Seyit'i tanımaya başlıyoruz.

Hanife Omorfoya varınca iskan dairesinin yerini öğreniyor. Seyit girişken bir çocuk olduğundan daire memurunun yardımıyla kendilerine A-99nolu ev veriliyor.

Evin içi dağınık olmakla birlikte eşyaları yeterlidir. Ev üç yatak odalı moden ve güzeldir. Hanife ve Seyit Murat Hoca'nın gelmesiyle artık rahat ve özgür korkusuzca yaşayacaklarına inanmaktadırlar. Ancak Murat Hocadan uzun süre haber alınamaz. Seyit her gün yeni gelen göçmenlerin yanına gider ancak dayısından haber yoktur. Yine göçmenlerin yanına gittiği bir gün yaşlı bir amcayla ninenin 2 küçük çocuğun çok kötü durumda olduklarını görür ve onları kendi evine davet eder. Salih dede pek istekli olmamakla çok kötü durumda olan kızı ve 2 torunun biraz rahat etmesini istediğinden teklifi kabul eder. Hanife misafirlerini çok iyi karşılar onlara kendi ailesi gibi muamele eder rahat etmeleri için elinden geldiğini yapmaya çalışır. 22 temmuzda Rumlar köylerine saldırdığında damatları şehit olmuştur. Kızları şirin eşini 2 çocuğu da babalarını kaybetmişlerdir. Rumları elinde esir olmaktansa özgür bölgeye geçmek için dağdan yaya olarak yürüyerek geçmişler üstleri başları perişan olmuştur.

Şirin ve Hanife'nin kaderleri benzemektedir. Hanife Şirine ağlama dövünme ile hiçbir şey olmayacağını güçlü olup çocuklarına iyi bakması gerektiğini söyleyerek ona destek olamaya çalışmaktadır.

Hanife'nin yakın komşusu da Yüzbaşı Fahri beydir. Fahri Bey'in Hanife'ye ilgisi vardır ve bu nedenle de ihtiyaçları olduğu zamanlarda yanlarında bulunmaktadır. Yüzbaşı da yıllar önce çok sevdiği eşini kaybetmiştir. Seyit Yüzbaşının annesine yaklaşmasından pek hoşnut değildir. O babasının yerine kimseyi koyamaz, davranışları ile de bunu Yüzbaşıya belli etmektedir. Bir gün iki polis kapıya gelir ve Hanife Selim veya Hanife Ömer'in bu evde oturup oturmadığını Seyit'e sorarlar. Hanife de yanlarına geldiğinde Murat Hocanın Lofkoşa devlet hastanesinde yattığını kendilerine telefonla bildirildiğini söyleyince Hanife baygınlık geçirir. Polis memurun sokağa fırlayıp amirlerine bilgi verip ambulans çağırmak için giderken Yüzbaşının jibiyle karşı karşıya gelir. Polis Yüzbaşına selam verir Yüzbaşı kızar niye sokağın

ortasında koşuyorsun diye sorunca da olayı anlatan Yüzbaşı hastanın Hanife Hanım olduğunu öğrenince polise hemen koş haber ver diyerek kendi de Hanife Hanımın yanına gider. Hanife hastaneye kaldırılır. Yüzbaşı Seyit'i yanına alarak Lefkoşa'ya Murat Hocayı görmeye gider. Murat Hoca trafik kazası geçirmiş kötü yaralanmış ancak hayati tehlikesi yoktu. Murat Hoca uzun bir süre hastanede yattıktan sonra taburcu olur ancak kalça kemiği kırıldığı için tekerlekli sandalyeye bağımlı olur. Türkiye'ye tedaviye

gitmesi gerekir ancak Hanife Seyit'i kime bırakacağına sonra Seyit'in rüyalarında geçmişini görmesi annesinin yanına olmaması onu etkileyecek düşüncesi ile abisinin yanında Türkiye'ye gitmeyi göze alamaz. Yüzbaşı Fahri bey bir gün Hanife'nin evine gelir. Kapıyı Murat Hoca açar. Hanife ve oğlu evde yoktur Murat Hoca başından geçenleri Fahri Bey'e anlatır. O da kendisinin onu Ankara'da askeri hastaneye götürebileceğini oranın sorumlusu albay nurinin akrabası olduğunu anlatır ve birlikte Ankaraya gitmeleri kararlaştırılır.

Murat Hoca'nın Ankaradaki tedavisinde çok uzun sürer. Yüzbaşı Fahri Bey Binbaşı olmuştur. Murat hocaya Hanifeyi beğendiğini ve evlenmek istediğini söyler Murat Hoca uygun bulmakla bulmakla son sözün Hanife'ye ait olduğunu söyler. Seyit Selim, Binbaşıya karşı soğuk davranışlar sergiler. Seyit artık orta okula başlamıştır ve arkadaşı Hülyayı beğenmektedir. Hülya eski köylerinden Tahir ve Nezihanın kızıdır. Aileler tanışır ve birbirlerini buldukları için çok sevinirler. Artık birbirleriyle sık sık görüşürler.

Uzun bir tedavi sürecinden sonra Murat Hoca döner ayağı biraz asmaktadır. Ancak bir süre sonra tamamen iyi olacaktır. Ankarada tedavi gördüğü sırada ve beğendiği bir bayanla evlenmek niyetindedir. Girmede öğretmen olarak görevini yapmaya başlayan Murat Hoca hafta sonları Hanifeyi ziyarete gelmekte birlikte olmaktadır.

Artık her şey yoluna girmiştir. Binbaşı Fahri Bey görevini tamamlamış ve adaya dönmek üzere ayrılmıştır. Seyit okuluna devam etmekte ve özgür olarak yaşamını sürdürmektedir.

Binbaşı bir gün aniden döner ve kapıyı Seyit selim açar. Hanife ve seyit şaşkınlırlar...

Bellekteki İzler Kıbrıs Türk Halkının 1964 – 1974 yılları arasında yaşamış olduğu olayları anlatmaktadır. Kıbrıs Türk Halkının en az yüzde sekseni bu olayı yaşamış ya tanığı olmuştur.

Güneyde kalan köylerinde insanların hayvancılık ve çiftçilikle uğraştığını basit bir köy yaşamı sürdürdüklerini görüyoruz. 1963 olaylarının başlaması ile insanların

korku dolu yaşamlarının tanığı oluyoruz. 21 aralık 1963 Lefkoşa tahta kalede başlayan olaylar artık diğer yerleşim yerlerine sıçrıyor. 1964ün 15 şubatında Seyit'in babası şehit olurken Seyit dünyaya geliyor. Göçler başlıyor. Herkes daha güvenli olabileceği yerlere göç ediyor. Bu göçler sırasında tüm mal varlıklarını geride bırakırken sevdiklerini de göç yollarında ve mücadelede kaybediyorlar. Bütün olumsuzluklara rağmen Türkiye'ye inançları vardır. Gelip kendilerini Rum mezaliminden kurtaracaktır. İşte 20 temmuz 1974de bu bekleyiş gerçekleşecektir.

Ancak idarecilerin hatalı ve yanlış tutumları nedeni ile toplumsal sorunların yaşanacağını o zaman fark etmek istemeyen yöneticiler, toplumun bozulmasına göz yumuşlardır.

O günlük için mücadele veren toplum hür ve özgür yaşamak için canını verirken geride kalanların bir kısmı de nasıl bir koltuk kapacağının peşine düşmüştür.

Adaletli bir mal dağılımının yapılmadığını, ganimet diyerek her kesin evinin açıldığını görüyoruz.

Ana Kahramanlar:

Seyit Selim: Şehit Selim ve Hanife' nin oğludur. Romandaki bütün olaylar Seyit'in rüyalarından yola çıkılarak yazılmıştır.

Şehit Selim: Hanife' nin kocasıdır. Türk Mukavemet Teşkilatı üyesidir. Köylerin sorumlusudur.

Hanife: Şehit Selimin karısıdır. Seyit Selim'in annesidir. Köy muhtarının kızıdır. Köyün Güzel kızlarındandır.

Murat Hoca: Hanife' nin Abisidir. Öğretmendir. Şehit Selim'in Yakın arkadaşı ve Selimi Türk Mukavemet Teşkilatına alan kişidir. Şehit Selim'in kız kardeşinin kocasıdır.

Yan Karakterler:

Talat: Köyün kahvecisidir. Şehit Selimin sevdiği ve saydığı birisidir. Selim ile birlikte Şehit olmuştur.

Topal Ali : Yaşlı birisidir. 1958 yılında İngiliz askeri olmuştur. Yaralandığı için İngiliz ona düşük miktarda maaş bağlamıştır. Köyde herkese yardıma koşan iyilik sever biri olmakla birlikte para konusunda cimri olduğuda bilinir.

Durmuşali: Yaşlı biridir. Oğlu Iefkoşada ikamet etmektedir.Kendisi yaşlı karısıyla birlikte köyde kalmaktadır.

Mekan:

Mekan olarak göç etmiş oldukları Omorfo ve bellekte kalan eski köyleri Baf'ın küçük köyü, Malya ve Evdim köylerinden bahsedilmektedir

Zaman:

Bellekteki İzler birinci kitabı 1964-1974 yılları kapsarken Unutma Bellekteki İzler ise 1964-204 yıllarını anlatmaktadır. Ancak Unutma Bellekteki İzler birinci kitabın aynı olan olayları işlemekte ve üzerine ilaveler yapmıştır. Seyit Selim'in üniversite yılları ikini kitap ta yer almıştı. Köylüleri Deli Fatma oğlu İzzet ve onların yaşamış oldukları Hülya'nın evlenim ayrılması yani 1974 sonrası yine ikinci kitapta yer almıştır.

Yorum:

Bellekteki İzler: Bir mücadelenin kazanılırken nelere mal olduğunu, insanlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini bizlere göstermektedir. Özgür olmak için bir bedel gerekmektedir. Bu bedel insanın en sevdiklerinden ayrılması kopması olsa bile bunu ödediğimiz zaman olur.

Yazarın Ana Düşüncesi:

Kaybettikleriniz belleğinizde yaşamaktadır.

1.2.UNUTMA BELLEKTEKİ İZLER

Konu

Yazar bu romanında güneyden kuzeye göç eden Hanife ve oğlu Seyit'in öyküsünü ve çevrelerindeki olayları anlatmaktadır.

Baf 'ın köylerinden olan Hanife selim ile evlenmiş ve bu evliliğinden oğlu Seyit dünya'ya gelmiştir. Hanife oğlunu doğurduğu sıralarda eşi Selim'in de köylerine saldıran Rumlarla çatıştıkları sırada şehit olmuştur. Seyit doğduğu anda baba Selim ise şehit olmuştur. Köylerinden göç etmek zorunda kalmışlardır. Doğum yapar yapmaz Hanife kayınvalidesi Emin ebe Hayriye Topal Ali ve eşi Elmaziye çalışmanın yoğun olarak sürdüğü hava şartlarının çok kötü olduğu 15 şubat 1964 de evlerinden kaçarak canlarını ve namuslarını korumak amacı ile daha emniyetli olan Türk bölgelerine kaçmak için yaşadıkları olayları Seyit'in rüyalarından öğreniyoruz. Romanda 1964 yılına kadar yaşananların Seyit'in rüyalarından bize aksediyor.

Kıbrısta yaşanan olaylar Türkler ve Rumlar arasındaki siyasi ve sosyal tüm olayları Seyit rüyalarına giren Selim (Seyit'in babası) Murat Hoca (Seyit'in dayısı) ve diğer köylüleri yine Seyit'in rüyalarından tanıyoruz. Eserin kahramanı Şehit Selim ve Murat Hoca arasında yaşanan sosyal ve siyasal olaylar 10 yaşındaki Seyit'in rüyalarından bize ulaşıyor. Doğduğu gün köyünden koparılan Seyit ve annesi diğer köylüleri ile birlikte 1974 hareketına kadar 3 kez yaşadıkları yerlerden koymuşlar göç yollarında yaşadıkları zorluklar ve sıkıntıları kitapta okuyoruz. Seyit hiç görmediği bilmediği köylülerini rüyalarından tanıyor. Ancak rüyasında anne dediği kişi babaannesi Eminedir yani Seyit rüyalarında babasının yaşadığı olayları gördüğü için biz de köylüleri tanıyoruz. Kör Tahir köyün dışında çoban üç kızı var Neziha ve iki kızı daha Kör Tahir, Selim'in bütün ikazlarına rağmen köye dönmüyor Rumlara bir kötülük yapmadığından kendine de yapılmayacağına inanıyor ancak dost bildiği Eokacı Kör Tahir'i vuruyor kızları o telaşla her biri bir yana kaçıyor. Neziha yılar sonra Hülya'nın annesi olarak omorfoda (Güzelyurt) Hanife tarafından bulunuyor. Ancak Nezihe kız kardeşlerinin akibetinin ne olduğunu öğrenemiyor. Hanife babasını annesini ve kayınvalidesini de göç ettiği köylerde kaybediyor. Onun tek dayanağı oğlu seyit

öğretmen olan kardeşi Murat Hoca ancak Murat Hoca hem TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) deki görevi hem de öğretmen oluşu nedeni ile her zaman yanında olamıyor. Son göç etmiş oldukları Erdim köyünde önceki kayınvalidesinin tanıdıklarının yanında kalıyor. Daha sonra kayınvalidesi de vefat eden Hanife oğlu ile yalnız kalıyor. Üstlerde görevli bir İngiliz ailenin yanında çalışan Hanife 1974 barış hareketi sonrası yanında çalıştığı İngilizler tarafından Lefkoşa'ya Türk bölgesine getiriliyor.

Omorfo'ya yerleşmesi uygun görünen Hanife'nin oğlu ile Omorfo'ya otobüsle gidişleri anlatılıyor. 1974 yılında Omorfo'ya gitmek için Girne yolunun kullanıldığı bu nedenle yolun çok uzadığı anlatılıyor. Omorfo (Güzelyurt) ya yerleşen Hanife ve Seyit'in anlatıklarından bölgeye göçmen olarak gelenlerin yaşamış oldukları sıkıntılar farklı bölge ve köylerden insanların Güzelyurta yerleştirilmesi kimsenin kimseyi tanımadığı bir ortamda insanların yaşadığı karmaşa ve düzensizlikler sade ve anlaşılır bir dille okuyucuya aktarılıyor.

Hanife ve Seyit'e şehit ailesi oldukları için polis karakolunun arka sokaklarında A 95 nolu ev tahsis edilmiştir. Komşuları Yüzbaşı Fahri bey ve yine başka asker aileleri olduğu anlatılmaktadır. Yüzbaşı Fahri bey Hanifeye yakınlık duymakta ve onlara destek olmaktadır. Evlerine giren hırsızlar her şeylerini çaldıklarında Yüzbaşı Fahri bey askeri depolardan hiç kullanılmamış eşyaları getirip eve yerleştirir. Ancak Seyit Yüzbaşının bu yakınlığından pek hoşnut değildir, davranışları ile bunu Fahri beye hissettirir. Anacığını başka bir erkeğin yanında istemez. O onun tek dayanağıdır. Dayısından uzun süre haber alamazlar. Olaylar çıktığında dayısı Lefkoşa'da olmasına rağmen Baf'a gitmiş bir daha da haber almamıştır.

Kıbrıstaki liderler anlaşarak güneyde kuzeye ve kuzeyde güneye mübadele olanağı yaratıklarında da Murat Hoca'dan ses çıkmamıştır. Okullar açılıp yavaş yavaş her şey yoluna girmeye başladığı sıralarda Murat Hoca'nın yaralı olarak Lefkoşa hastanesinde yattığı haberi alınır. Murat Hoca Mağusa'dan Lefkoşa'ya gelirken bir trafik kazası geçirir ve uzun bir süre hastanede yatmak zorunda kalır. Ancak Murat Hoca taburcu olduğunda da yürüyemez ve tekerlekli sandalyeye bağlı kalır. Yüzbaşı Fahri bey Ankara'ya gittiğinde olayı araştırıp nasıl bir yol takip ederse Murat Hocayı askeri hastaneye yatırabileceğini öğrenir ve Muratı kendisi Ankara'ya götürür. Murat uzun süre Ankara'da tedavi görür ve orda kalır. Döndüğü zaman kız kardeşi Hanife'ye

öğretmenlikten emekli olup Ankara'ya yerleşeceğini söyler ve Ankara'ya yerleşir. Hastanede tanıdığı hemşireyle evlenen Murat Hocanın bir oğlu olur ve adını çok sevdiği eniştesi, arkadaşı elimin adını verir.

Murat her ne kadar Ankara 'ya yerleşmişse de Kıbrıstaki olaylara duyarlıdır. Yıllarca TMTde yaptığı görevler toplumu için uğraşan Murat Hoca bazı şeyleri iyi öğretmediğinin bunun gelecekte toplum açısından zor olacağını düşünür. Kendisi ile birlikte mücadele edenler savaş sonrası koltuk kapma sevdasına düşmüşler onun yaşadığı kaza sonucunda sakat kalmasına aldırmamışlar tedavisi için uğraş vermemişlerdir. Toplumsal dayanışmanın yok olduğunu,gemisini kurtaranın kaptan olduğunu gören Murat bunlara üzülmemekte ancak elinden bir şey gelmemektedir. Savaş sonrası yaşanan kargaşa, yalakalıklar toplumu daha da bozacaktı.1964-1974 yılları arasındaki aynı zamanda Kıbrıslı Türklerin yokluk yıllarıydı ancak dayanışmanın doruk noktasıydı. Seyit'in rüyalarında tanımadığı kişileri görmesi (1964 öncesi olayları) olayları annesine sorması Hanifeyi tedirgin ettiğinden oğlunu Lefkoşa'ya doktora götürür. Fiziksel olarak hiçbir rahatsızlığı olmayan Seyit'in bu rüyalardan psikolojik olarak etkilenip başına bir şey gelmesinden korkmaktadır. Ancak doktor bir teşhis koyamaz...

Seyit sakin akıllı ve duygusal bir çocuk olmakla birlikte annesine bağlılığı ve onu tanıyanların babasına benzediği söylemeleri onu çok etkilemekte ve sevindirmektedir. eyit okumayı seven sakin saygılı doğru bir karakter yapısına sahip bir çocuktur. Hanife oğlunun okulunda hademe olarak çalışmaya başlıyor. Yüzbaşı Fahri'nin evlerine gelmesi ile pencereden kaçan Seyit hızla yolda koşarken bir arabanın önüne önüne çıkıyor. Oridez dağından mı geldin deyince karşısındakine kim olduğunu soruyor. O da İzzet deyince annesinin adının Fatma olduğunu söylüyor ve köylü oldukları ortaya çıkıyor. İzzet Seyit'ten 5 yaş büyük olup Deli Fatma'nın oğludur. Babası engin derenin sularına kapılıp kaybolmuş annesi de bu olaydan sonra aklını yitirmiştir. Deli gibi dolaşan ve hiç kimsesi olmayan Fatma'nın kocasının ölümünden sonra bir oğlu daha olur. Bütün köylü dedikodusunu yapar hatta çocuğun sarhoş Kenan'dan olduğunu söylenir ancak Deli Fatma kimseye sır vermez. Selimde sorar ancak Selim'i çok sevmesine rağmen çocuğun babasının kim olduğunu söylemez. Selim ve annesi Emine Fatma'nın durumuna acıdıkları için destek olurlar. Güzelyurt'ta buluşan Fatma ve

Hanife aynı köyden olmaları nedeni ile sık sık görüşürler. Fatma'nın çocukları büyümüştür. Ali'yi Lefkoşa'da varlıklı bir aileye evlatlık vermiş İzzetle de beraber yaşamaktadır. Fatma hala güzel bir kadındır. Eşini kaybettiği yıllarda aklını yitiren Fatma yavaş yavaş kendini toparlamıştır. Oğlu izzet 4. sınıftan ayrılmış deli dolu olmakla birlikte ağzı güzel laf yapan havalı bir delikanlıdır. Kadınlara düşkünlüğü vardır. Sevgisiz büyüdüğü için sevgiye ihtiyacı olduğunu düşünmektedir. Kemal komuta'nın yanında bahçeci olarak çalışmaktadır.

Seyit bu arada yaşlı emekli Kadri Hocayı tanır. Kadri Hoca çok yaşlı olmasına rağmen çok bilgili ve kültürlü birisidir. Seyit'e Kıbrıstaki olayları nasıl başladığını nedenlerini anlatırken Seyit'in 1964'e kadar olan olayları çok iyi bildiğini farkeder. Hocadan 1964 sonrasını kendisini anlatmasını ister. Seyit okul arkadaşına Hülya'ya aşıktır. Hülya da Seyit'e aşıktır. Hülya Seyit'in annesi Hanife'nin köylüsü olan kör Tahir'in kızı Nezihenin kızıdır. Hülya ile Seyit birlikte ders çalışırlar. Kadir Hocaya gidip ödevlerini yaparlar. İki genç birbirini beğenmektedir ama bunu dile getirmezler.

Seyit insanlığa hizmet verecek bir alanda eğitim görmek istemektedir. Doktorluğu düşünür ancak insanları yönlendirmek ve lider olabilmek için gazetecilik ve siyaset bilimi okumayı düşünürken sosyoloji alanında kendini buluyor. Eğitimini tamamladıktan sonra geri dönmüyor üniversitede eğitim üyesi olmak için master ve doktora yaptığını görüyoruz. 2004 yılında doktora tezi için Güzelyurda gelen Seyit Hülya ile evlenmek istediğini annesine çıtlattıyor. Ancak Hanife Hülyayı istemiyor. Çünkü Hülya evlenmiş ayrılmış bir de çocuğu olmuştur.

Hülya Hanife ile konuşmak için Seyitlerin evine geldiğinde Hanifenin bu evliliği istemediğini anlar ve evden ayrılarak kendi evine gider hemen hazırlanıp İzmir'e geri döner. Çocuğuna (kızı) kayınvalidesi ve kayınpederi bakmaktadır.

Seyit birkaç gün Hülya'dan haber alamadığı için Hülyanın evine gider. Annesinden Hülyanın apar topar İzmir'e döndüğünü haber alır. 2 günlüğüne İzmir'e giden Seyit orda Hülyayı bulur ve Hülyaya evlenme teklifi eder. Tekrar adaya dönerler. Annan pilanı ile Kıbrısta referandum olacağından dayı Murat hoca Seyit'in Kıbrısta olmasını ister. Dayı referandumun evet çıkmasına karşıdır. Barış adı altında Avrupa

Birliği ve Rumların bir oyunu olduğuunu evet çıkmasıyla da Türklere bir Şey yapılmayacağına inanmaktadır.

24 ocak 2004 tarihinde yapılan referandum sonucu %76 evet diyen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Avrupa Birliğine giremezken Rumlar %35de kaldılar.

İzzet dört sevgilisinden birisiyle evlenme kararı aldı ve Hanife ablasından yardım istedi. Hanife sevgililerinden Őerife'nin Őartsız İzzeti seven kişi olduğuuna inandığını bu nedenle Őerife ile evlenmesinin doğru olacağını söyledi.

İzzet te Őerife ile evlenme kararı aldı. Murat Hoca Ankara'ya dönmeden önce Hanife, Ali, İzzet Őerife ve Hülyanın da olmasını istediği bir veda yemeyi verdi. Ancak Murat izzet'in kardeşi Ali'nin kendi oğlu olduğuunu Ali'ye söyleyemeden kitap bitmiş oldu.

Bellekteki izle bize 1958 yılında eokanın kuruluğu ile Rumların nce İngilizlere karşi başlattıkları mücadeleyi Kıbrı adasını Yunanistan'a bağlamak için önlerine çıkan engel gördüklerini yok etmeyi hedeflediklerini gösteriyor. Olaylar daha sonra Kıbrısın Türkleri yöneliyor. Yollarından insanlar alınıyor ovalarda hayvan otlatırken vuruluyor. Köylere saldırılıyor. Türk köyleri boşaltılıp daha güvenli olunabilecek köylere g ediliyor. Şehitler veriliyor. Yokluklar acılar kayıplar yaşanıyor. Mücadeleci olan Kıbrıs Türk Halkı çıkan çatışmalarda silah eksikliği ve mermiye yetersizliği nedeniyle de kayıplar veriyor.

Rumalar Kıbrıs Cumhuriyetin sahibi oldukları için hertürlü mühimmata ulaşma imkanları olduğuundan sorun yaşamadılar.

Ancak Kıbrıslı Türkler silah ve mühimmat yetersizliği nedeniyle hayli sorun yaşamışlardır.

Kıbrıs sorunu 1957-1958 yıllarında başlamışsa da esas sorunu 1878 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından İngilizlere kiralandığı gün başlamıştır.

şuanda ada ikiye bölünmüş halde Kuzey ve Güney diye ayrılmışsa da henüz bir barış sağlanamamıştır.

Bellekteki izler her Türk'ün 1974 öncesi yaşadıklarından örnek vermektedir. Geçmiş unutmadan geleceğe umutla bakmayı ve umudun barışı doğurması bekleniyor.

Ana Kahramanlar:

Seyit Selim: Şehit Selim ve Hanife' nin oğludur. Romandaki bütün olaylar Seyit'in rüyalarından yola çıkılarak yazılmıştır.

Şehit Selim: Hanife' nin kocasıdır. Türk Mukavemet Teşkilatı üyesidir. Köylerin sorumlusudur.

Hanife: Şehit Selimin karısıdır. Seyit Selim'in annesidir. Köy muhtarının kızıdır. Köyün Güzel kızlarından.

Murat Hoca: Hanife' nin Abisidir. Öğretmendir. Şehit Selim'in Yakın arkadaşı ve Selimi Türk Mukavemet Teşkilatına alan kişidir. Şehit Selim'in kız kardeşinin kocasıdır.

Yan Karakterler:

Talat: Köyün kahvecisidir. Şehit Selimin sevdiği ve saydığı birisidir. Selim ile birlikte Şehit olmuştur.

Topal Ali : Yaşlı birisidir. 1958 yılında İngiliz askeri olmuştur. Yaralandığı için İngiliz ona düşük miktarda maaş bağlamıştır. Köyde herkese yardıma koşan iyilik sever biri olmakla birlikte para konusunda cimri olduğuda bilinir.

Durmuşali: Yaşlı biridir. Oğlu Iefkoşada ikamet etmektedir. Kendisi yaşlı karısıyla birlikte köyde kalmaktadır.

Mekan:

Mekan olarak göç etmiş oldukları Omorfo ve bellekte kalan eski köyleri Baf'ın küçük köyleri, Lekoşa ve Ankara geçmektedir.

1.3. KAVUNİ

Roman Özet:

Kıbrıs'ın İngiliz yönetiminde olduğu yıllarda Türkler'in ve Rumalar'ın bir arada yaşadığı Baf'ın Mamonya köyünde yaşayan Hüseyin Ahmet Kavuni, dayısının aşık olduğu Rum kızının tanışma amaçlı hazırladığı Paskalya gecesi yemeğine katılmıştı. Ancak Rum kızının ağabisi kardeşinin bir müslümanla evlenmesini istemediği için kavga çıkarmış ve çıkan kavgada Kavuni bir Rum'u bıçaklayarak öldürmüştü. Olayın ardından ağabisi Mehmet Ahmet Kaymakam'ı da yanına alarak polis karakoluna gitmiş ancak Paskalya gecesi olduğu için şikayetleri dikkate alınmamıştı. Artık Kavuni'nin iki seçeneği kalmıştır. Ya köyde kalıp ağabisi Hasan Bulli gibi ömür boyu hapse mahkum olacaktı ya da kaçıp gidecekti. Kavuni ikinci seçeneği seçerek kaçır. Ağabisi Kaymakam ise delifışek küçük kardeşinin başka bir hata yapmaması için onunla birlikte derenin karşı tarafında bulunan Alehtorara'ya gider. Burda ağabileri Hasan Bulli'nin hapse atılmasının sebebi olan can düşmanları Hayrettin'in çok yakın dostu ve Alehtoro köyünün ağası Vasfi'nin yanına giderler.

Vasfi Ağa oldukça kurnaz bir adamdır. Bulli kardeşleri kaçakçılığa yönlendirerek onları kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya karar verir. Bu amaç içinde onları geçimini kaçakçılık ile sağlayan,yıllardır dağlarda yaşamını sürdüren Yersovalı Hüsnü ile tanıştırır. Hüsnü onlara dağlarda yaşamayı ve silah kullanmayı öğretecekti. Bu sayade Vasfi , Bulli kardeşleri Hüsnü üzerinden kontrol edecek ve kendi işlerinde kullanacaktı. Kaymakam Kavuni'ye göre daha olgundu ve yönetilmesi zordu. Ama kavuni tam bir delifışekti. Bu yüzden Vasfi ilk işi Kavuni'ye verdi. Aytumalı Hasan'ı öldürecekti. Kavuni Vasfi'nin amacının farkındaydı ama umursamıyordu. İlk kasıtlı cinayetinden sonra kötü olmuştu ama aslında bu Kavuni için sadece bir başlangıçtı. Artık daha korkusuzdu ve Vasfi Ağanın kontrolünden çıkmıştı. Sıradaki cinayeti ağabisinin hapis yatmasının sebebi olan Hayrettindi. Hiç düşünmeden onuda öldürdü. Kaçakçı Yersovalı Hüsnü bile Kavuni'den çekiniyordu. Artık dağların sahibi Kaymakam, Kavuni ve Yersovalı Hüsnü olmuştu. Kimse dokunamıyordu onlara. Dağlarda gezilmedik yer,gidilmedik köy bırakmamışlardı. Polisler sürekli peşlerinde ama bir türlü yakalayamıyordu. Zaman geçtikçe kendilerine olan güvenleri daha da artmış artık köylere baskın düzenleyip kadın kaçırmaya başlamışlardı. Dağlarda

dolaşmaktan yorulduklarında ise evlere baskın yapıp tehditler konaklıyorlardı. İşte bu evlerden biri de Ciyas'ta yaşayan Rebiye'ye aitti.

Rebiye yalnız yaşayan, teni oldukça esmer olan genç ve güzel bir kadındı. Küçük yaşta anne babasını kaybetmiş ve Tilha tarafından büyütülmüştü. Rebiye kavuni'ye aşık olduğu için evinde kalmasına izin veriyordu. Tilha ise bu durumdan haberdar olmuş ve evlatlığının hata yapmasından korkuyordu. Büyük uğraşlar sonucunda evlatlığı Rebiye'yi evine gelen bu kaçakları polise teslim etmesi için ikna etti.

İki yıl dağlarda kaçak yaşadıktan sonra bir gece Rebiye'ye aşkına karşılık alamadığı Kavuni ve arkadaşlarını tuzağa düşürerek polise ihbar etti. Çıkan çatışmada Kavuni öldü. Kaymakam ve Yersovalı Hüsnü ise idama mahkum edilerek infaz edildi.

Konu

Kıbrıs'ın İngiliz döneminde yaşadığı yıllarda yaşanan kanunsuzluklar ve dağlarda kaçakçılık yaparak yaşamını sürödren insanların hayatlarını konu etmektedir.

Ana Düşünce

Öfkesini kontrol edemeyen bir insanın kendini ve ailesini sürüklediği hatalar zinciridir.

Şahıslar ve Olaylar

kavuni

Öfkeli, delifişek bir karaktere sahiptir. Yaptığı hataların farkına varıp pişman olmaktadır. Ancak inatçı ve asi bir mizaca sahip olmasından dolayı asla geri adım atmayan bir kişidir.

Kaymakam:

Uysal ,sakin ve duygusal bir karaktere sahip olmasına karşın dağda yaşamak zorunda kaldığı zor şartlar bakış açısını değiştirmiştir. Artık o da öfkesini gizlemeyen ve acıma duygusunu kaybeden biri haline gelmişti.

Yersovalı Hüsnü:

Cinayet işlemekten hoşlanmayan ancak mecbur kaldığında gözünü budaktan sakınmayan biridir. Oldukça planlı ve sezgileri güçlü biridir.

Vasfi Ağa:

Oldukça zengin bir köy ağasıdır. Kaçakçılıkla ilgilenen ve bundan nemalanan biridir.

Hayrettin:

Zengin,yardımsever ve çapkın biridir.

Rabiye:

Teninin koyu esmer oluşundan dolayı kendini beğenmeyen ve çirkin olduğunu düşünen bir kadındı. Kavuniye aşık olmuştu. Kavunu'nin aşkına karşılık vermemesinin sebebinin ise ten rengi olduğunu düşünüyor ve bu yüzden dolayı kendinden iğreniyordu.

Tilha:

Rebiye'yi ana babası öldükten sonra yanına alarak büyütmişti. Oldukça paragöz ve kurnaz bir adamdı.

Zaman ve Mekan:

Bu roman Kıbrıs'ın İngiliz yönetiminde olduğu yıllarda geçmektedir. Baf'ın Mamonya Köyü'nde yaşayan Kavuni'nin dağa kaçış hikayesi ve bu süreçte yaşadıkları anlatılmaktadır. Bu olaylar anlatılırken Ayargi,melunda,istavrokonno,Alehtorora ve Aytuma gibi bir çok köy ismi geçmektedir.

Roman hakkında yorumlar:

Bekir Kara 1945 yılında Baf'ın Bağrıkkara köyünde dünyaya gelir. İlk ,orta ve lise öğreniminin ardından üniversitede Sosyal Bilgiler bölümünden mezun olduktan sonra okullarda öğretmen olarak işe başlar. Uzun yıllar öğretmenlik ve müdür muavinliği yaptıktan sonra emekli olur.

Yazım yaşamına lise yıllarında tiyatro ve küçük öykü denemeleriyle başlar. Öyküleri çeşitli dergi ve gaztelerde yayınlanır. Yarışmalarda öykü,roman ve tiyarto ödülleri alır. Ardından romana da adım atar.

Yazarın ilk öykülerinin yer aldığı Sırlar Ölümsüzdür kitabı 1995 yılında yayınlanır. Bu kitabın ilk sayfasında yazar, önsöz yerine :

“ insanlar zaman zaman kendi kendilerini sorgulamalı ve arkasından uzun uzun düşünmelidir.” Diye yazmıştır.

Bekir Kara bu öykü romanındaki düşünceyi bir çok kitabına yansıtarak sorgulamaya ve düşünmeye devam ederek ardı ardına romanlar yazmayı sürdürmüştür. Bu romanlardan biri olan Kavuni ise 2001 yılında yayınlanmıştır.

Bekir Kara , Katırcılar romanında olduğu gibi yine kendi kasabası olan Baf'ta yaşanan olayları anlatmıştır. Fakat anlattığı bu sefer bir savaş değildir. 1887 yılında başlayan ve yine Katırcılar gibi Kıbrıs tarihine derin bir iz bırakan bir olayı anlatmıştır. Bu roman bir kişinin yaşamını konu almıştır.

Bu olay tarihe Bulliler vakası olarak geçmiştir. Bu kişinin adı ise Hasan Bulliler idi. Hasan Bulliler olayı 1887 yılında başlayan ve 1896 yılında sona eren , iki büyük olaydan oluşmaktadır:

Birinci olay: 1887 yılında işlediği bir suçtan sonra dağa çıkan Hasan Ahmet Bulli olayıdır. Bu olay, Hasan Bulli'nin 1888 yılında hapsedilmesiyle sonuçlanmıştır.

İkinci olay ise , 1894 yılında Hasan Bulli'nin küçük kardeşi, Hüseyin Ahmet Kavuni'nin bir Rum'u bıçaklayarak öldürmesi üzerine, ağabisi Ahmet Bulli ile birlikte dağa çıkmasıyla başlamıştı. Bu olay 1896 Hüseyin Ahmet Kavuni ve ağabiyisi Ahmet Bulli'nin polisler tarafından tuzaga düşürülmesi neticesinde Kavuni'nin öldürülmesi ile sonuçlanmıştı. Ağabiyisi Ahmet Bulli ise tutklanmasının ardından idam edilerek infaz edildi.

Bekir Kara, Kavuni romanı ile asırlardır dilden dile dolaşarak efsane haline gelmiş olan Bulli'ler olayını sade , akıcı ve etkileyici betimlemeler anlatmıştır. Diğer romanlarında olduğu gibi bu romanında da onun bir sosyal bilgiler öğretmeni olmasının yararını görüyoruz. Bu sayede bize o döneme ait tarihi ve coğrafi şartlar hakkında da bilgi vermektedir. Okuyucunun gözünde dönemi canlandırıcı betimlemelerde bulunarak, yaratıcılığa ve hayal gücüne katkıda bulunmuştur. Bu sayede kitap hem daha anlaşılır bir hale büründü hem de akıcılık

sağlandı. Yazar ayrıca yazım dilinde Kıbrıs şivesini kullanmaktan geri durmayarak hem okuyucunun beğenisini kazanmıştır hem de bu şiveyi merak eden okuyuculara bir kaynak sunmuştur.

1.4.AŞKLAR, ACILAR ,ÇOCUKLAR ve TORUNLAR

Sevmek insana özgü. Sevilmek de ...

Bir zamanlar sevmek de suçtu, sevilmek de ...

Ahmet, yakışıklı bir oğlandı.

Çevresindeki tüm kızlar ona aşıktı ama o, gönlünü,

Dertli Salih'in Kızı Ayşe'ye kaptırmıştı. Ayşe de bilmeden

Ahmet'i gönlünün en güzel yerine oturtmuş, bekliyordu.

Ne Ayşe biliyordu sevildiğini ne de Ahmet.

Buluşmak, sevişmek de yasaktı bir zamanlar.

Duyulsa,öğrenilse sonu ölümdü mutlaka. Ahmet her geçen günün sonrasında aşkı ile yanıp tutuşurken Ayşe de ondan geri kalmıyordu. Aşkları rüyalarına düştü. Alevlendi ve mıknaş olup birbirini çekti hep.buluşmalar bir gün çeşme başında ve olanlar ondan sonra oldu. Yargısız infaz edildi iki genç. Toplum yargısı, aşktan üstün geldi. Ayşe Arap ülkelerine sürüldü gecenin birinde. Ahmet ise denli kendini yitirdi.

Roman, Kıbrıs Türk kızların Filistinli Araplara satılmasından bahsedilmektedir. Zamanında Kıbrıs'ın köylerinde sevmek sevilmek de suç bulunurdu. O zamanlarda da Kıbrıs'a gelen Filistinliler'e kız satılırdı. Kız satılması birkaç nedeni vardı, yoksulluktan ya da kızın bir hatası olduğu halde, cezalandırmak için kızlar Araplara satılırdı. Bir gün Ahmet ve Ayşe ile çeşme başında buluşurlar, ilişkiye girerler ve topluma duyuluyor. Ayşe'nin babası Dertli Salih bunu duyunca kızını cezalandırmaya karar verir. Ayşe'yi Filistinlilere verir, Ahmet ise ortada kalır artık köyde yaşamak onun için bir anlamı kalmaz.

Ana karakterler:

Ahmet: yakışıklı biri, oldukça zeki ve okumayı seven biridir. Köyde sevilen biri.

Ayşe : köyün güzel kızlarından.

Dilara: Ayşe'nin torunudur. Geçmişteki olayları doktora tez konusu olarak araştıran.

Mekan :

Kıbrıs'ın köyleri, Lefkoşa, Girne, Beyrut.

Roman hakkında yorum: roman fazla ayrıntılara girmiş gibi görünüyor. Sürükleyici bir romandır. Sadece bu romanda değil, sayın Bekir Kara Hoca'nın tüm romanlarının dikkatimi çektiği şey, romanı okuyunca sadece roman değil Kıbrıs Türk Halkı , kıbrıs coğrafyası ve Kıbrıs toplumu hakkında bilgi verici bir kitap okuduğuma inanıyorum.

1.5. KATIRCILAR

Konu:

Canını hiçe sayarak para uğruna 2.dünya savaşına katılan Kıbrıslı Türklerin verdiği yaşam mücadelesi anlatılmaktadır.

Roman özeti :

2.Dünya savaşı döneminde, para yüzünden sevdiği kıza kavuşamayan Ahmet Doğan Paşa'nın, para kazanmak uğruna İngiliz askeri olmayı kabul edip önce Pile Askeri Kampına ardından da Yunanistan'a gönderilen Kıbrıs bir Türkün yaşadıkları anlatılmaktadır. Ahmet Doğan Paşa bu savaşta ciddi yaralar almış ve Yunanda tarafından kurtarılmış.

Yonanda Ahmet Doğan Paşaya aşık ve Almanların esir kampında çalışan Yunan hastabakıcıdır. Ahmet Doğan Paşa ile birbirlerine itiraf edemedikleri bir aşka tutulmuşlardı. Ancak yonanda bir gün Yunan gerillaları tarafından kaçırılmış ve bir daha görüşmemişlerdi. Ahmet Doğan Paşa ise dağlarda geçirdiği iki yılın ardından İngiltere'ye ulaşmıştır. İngiltere'ye ulaştıktan sonra kendisine oldukça yüklü bir miktarda para verilmiş ve bir işe yerleştirilmişti. On yıl sonra ise artık oldukça fazla parası olan lakin yaşadığı derin acılardan dolayı eskisi gibi mutlu olamayan Ahmet Doğan Paşa olarak memleketine geri dönmüştü.

Çok uzun bir zaman geçmesine rağmen rüyalar hala Ahmet paşa doğana rahat vermiyor. gecenin bir vaktinde geçmişte yaşadığı o kabus yüklü acılarla uyandırılmaktan bıkıyor. yaşlı Ahmet paşa doğan seksen yaşlarındadır ona tek kalan sermaye torunudur (Ayla). geçmişte çektiği acıları ölüme yaklaşıp kurtuldukları başına bütün gelenleri Aylayla yazıp kitaplaştırmayı aklından geçirmişti ve başardılar. kitap kıbrısın bir köyünden başlar. Ahmet paşa doğan zehraya aşık olur babasını anasını kızı istemeye gönderir ama zehranın babası kızını aç bırakmayacak mahcup etmeyecek paralı birine evlendirmeyi düşünüyor. Ahmet paşa doğan zehrayla evlenebilmek için iş arıyor fakat iş bulmayı başaramıyor. 2. dünya savaşında İngiliz gençlere ücretle askerlik yaptırıyordu. Ahmet paşa doğan zehraya duyduğu aşk yüzünden Erol ile Hüseyin köylü arkadaşlarıyla askere yazılmaya karar veriyorlar.

Ahmet paşa doğan ailesini köyünü bırakıp arkadaşlarıyla askerlik yazılmaya Leymosun polemitya kampına gidiyorlar. kampta arkadaşlarından ayrılır her ayrı bir bölüğe gönderilir kanun öyleymiş işte Ahmet paşan doğan o andan sonra sürekli sevdiği yeni arkadaş olduğu ya da güvendiği insanlardan hep ayrılmak zorunda kalır.

Ahmet paşa doğan savaş için gemiyle yunanistana gönderilir orda bir ormanda Alman savaş uçaklarının attığı bombalardan çok ağır yaralanır ölmek üzereyken Yonanda diye bir hemşire onu azrailin elinden çeker. Kampta bir süre esir kaldıktan sonra sevdiği Yonandayla kaçmayı başarabilir.

Ahmet paşa doğan beş kez ölümle burun buruna geldi; pes etmeden devam etti.

Sonra tutuklanır ingiltereye gönderilir; uzun bir süre orda kalır çalışmaya başlıyor senelerden sonra köyüne geri döner her şey değişmiş hiç bişey eskisi gibi kalmamış.

Ayla Çevik üniversitede tarih okumuştı. Ayrıca tarih üstüne master yapmış ve sosyoloji üzerine de doktora yapmış, dedesinin gurur kaynağı olan genç bir kadındı. Şimdi ise üniversitedeki bir hocası ile 2.Dünya Savaşını anlatan bir anı kitabı yazmak istemektedir. Bu fikir Ayla'nın üniversitedeki Hoca'sından çıkmıştır. Tabi bu kitabın yazabilmesi için 2.Dünya Savaşını görmüş ve yaşamış birini bulması gerekiyordu. Ayla bunun için zorlanmayacaktı. Çünkü dedesi Ahmet Doğan Paşa bir 2.Dünya Savaşı Gazi idi. Ahmet Doğan Paşa savaştan sonra uzun yıllar İngiltere'de yaşamıştı. Artık yaşı oldukça ilerlemiş olduğu için son yıllarını kendi memleketinde geçirmek istemesinden dolayı on yıl önce kıbrıs'a kesin dönüş yapmıştı.

Ayla bu anı kitabı projesini çok istemesine rağmen bunu dedesi ile konuşmadan kabul edemezdi. Dedesine sormadan onun yerine karar veremezdi. Bu konuyu konuşmak için sabah erken saatlerde dedesinin evine doğru yola çıktı. Ayla dedesine doğru yolda giderken ,dedesi ise o sabah yine her gün gördüğü savaş rüyalarından birini görüyordu. Bu rüyaları görmekten bıkmıştı artık. Her gece kabuslar görüyor ve çığlıklarla uyanıyordu. Öyle ki bu çığlıklarının bazılarını yan komşusu Halide Hanım bile duyuyordu. İşte böyle bir gecenin sabahın da Ayla dedesinin kapısını çalmıştı. Dedesine projesinden bahsetti. Dedesi bu duruma çok heyecanlanmıştı ve hemen kabul etmişti. Kimbilir belki anılarını anlatırsa her gece

gördüğü kabuslardan da kurtulabilirdi. Ayla dedesinin kabul etmesine çok sevinmişti ve bu durumu hemen hocasına bildirerek,projeyi kabul ettiğini söyledi. Yalnız Ayla'nın da dedesinin de bazı korkuları vardı. Birbirlerini incitmekten korkuyorlardı. Çünkü ikisi de asabi idi. Ayrıca Ayla'nın bu projeyi altı ayda tamamlaması gerekiyordu ve yetiştirememekten korkuyordu. Tabi bir de Ayla'nın erkek arkadaşı Şahin vardı. Şahin artık bir an önce Ayla ile evlenmek istiyordu. Ayla'nın bu son projeyi kabul ettiğini duyunca onu bir seçime zorlamıştı. Ya onu seçip evlenecekti ya da projeyi seçecekti. Şahin'in Ayla'yı böyle bir seçime zorlaması onu çok sinirlendirdi. Ancak Ayla kararından vazgeçmedi ve projeyi kabul etti.

Bir sonraki gün Ayla sabah saatlerinde projeye başlamak için dedesinin evine gitti. Yalnız Ayla'nın yazmaya başlamadan önce bir şarhı vardı. Bu yazım süreci boyunca dedesi bir ingiliz askeri kendisi ise bir gazeteci idi. Bunun sebebi bu çalışmanın bir doktora çalışması niteliğinde olması ve araya konan mesafenin daha objektif çalışılmasını sağlaması idi. Ayla'nın bu düşüncesi dedesini çok mutlu etmişti. Zira kendi de aynı düşüncede idi. Bu anlaşmadan sonra artık yazmaya başlayabilirlerdi. Dedesi başlangıçta çok heyecanlıydı. Çünkü nerden başlayacağını bilemiyordu. En sonunda kararını verdi.Çocukluğundan ,arkadaşlarından başlayacaktı. Üç arkadaşlılar: Hüseyin Kemal, Erol Süleyman ve kendi Ahmet Paşa Doğan. Birbirleriyle yaşıt üç arkadaş. Aralarında sadece ay farkı vardı. Erol, ay olarak diğer ikisinden önce dünyaya geldiği için ona “dede” , Hüseyin'e ise ay olarak en küçükleri olduğu için “çaylak” lakabını takmışlardı. Kendi lakabı ise “APD” yani isimlerinin baş harflerinin birleşimi idi. Zaten köydeki en uzun isimli kişi kendisi idi. Doğduğunda kırk gün boyunca anne-babası isminin ne olması konusunda tartışmışlardı. Hatta zaman zaman küsmüşlerdi bile. Çünkü babası Ahmet Doğan Paşa'nın isminin kendi babasının isminin olmasını istiyordu. Annesi ise kendi babasının isminin olmasını istiyordu. Lakin annesi Ahmet Paşa Doğan doğmadan bir rüya görmüştü. Bu rüyada melek ona 2 kız çocuktan sonra bu çocuğunun erkek olacağını müjdeliyordu. Ancak bebeğin adını Doğan koymazsa kırk gün sonra bebeğin öleceğini söylemişti. Bu yüzden annesi çocuğuna bu ismi vermezse bir şey olacağından çok korkuyordu. Bu korkusunu kocası ile paylaşıncı kırk günün sonunda karar verildi. Annesinin babasının adı olan Ahmet, babasının adı olan Pasa ve rüyada ki meleğin söylediği isim olan Doğan olacaktı. Yani Ahmet Paşa Doğan olmuştu. Evin tek erkek çocuğu idi Ahmet Paşa Doğan.

Ahmet Doğan Paşa 16 yasındayken kunduracı olmaya karar vermişti. Tabi bu mesleği öğrenebilmesi için önce köydeki kunduracı Tahsin Ustayı bulması gerekiyordu. Tahsin Ustayı bulmak da kolay değildi. Çünkü kunduracı vaktinin büyük çoğunu köyün dışında geçiyordu. Ahmet Paşa Doğan ise köyün dışına çıkmak istemiyordu. Çünkü köyde sevdiği bir kız vardı. Zehra'yı köyde bırakıp gidemezdi. Zehra çok güzel bir kızdı ve isteyeyeni çoktu. Üstelik babası paraya çok düşkün bir adamdı. Para için Zehra'yı yaslı bir adama bile verebilirdi. Bu düşünce Ahmet Pasa Doğan'ı çok endişelendiriyordu. Uc arkadaş her akşam köydeki çeşme başında toplanırdı. Bazen koyun delisi Tingirdi onlara katılırdı. Hep birlikte gülüp eğlenirlerdi. Taki bir akşam Tingir gelip bu uc arkadaşlara savaş söylentilerinin çıktığını söylene kadar. Üç arkadaş bu konuyu kendi aralarında tartışmışlardı

Ayla yorulmuştu. Dedesi bir suredir onun durgunluğunun farkında idi. Dayanamayıp Ayla'ya neyi olduğunu sordu. Ayla'da ona erkek arkadsinin onu aldattığını öğrendiğini anlattı. Ardından ağlamaya başladı. Dedesi onu teselli etmeye calısına da fayda etmeyeceğini anladı. Birden aklına bir fikir geldi ve Ayla ile arabaya binerek yola çıktılar. Dedesi ,Ayla'yı hem manzarası güzel olan hem de cesitli otlar toplayabilecekleri bir tarlanın başında arabayı durdurdu. Birlikte arabadan indirler ama Ayla dedesinin ot toplamisini istemiyordu. Çünkü aniden düşüp bir yerini yaralayabilirdi. Bu yüzden önce manzarayı izlediler ardından da oradaki insanlardan biraz ayrelli satın alıp geri döndüler. Burdan ayrıldıktan sonra dede-torunun rotalarında Soli Harebeleri ve Vuni Sarayı vardı. Bu gezinin ardından eve döndüklerinde ikisi de çok yorulmuşlardı. Bir sure dinlendikten sonra yeniden yazmaya başladılar.

Savaş söylentileri dilden dile dolaşırken Ahmet Pasa Doğan'ın akli Zehra'sında idi. Zehra'yı istemeye geliyorlardı. Üstelik karşı koyun muhtarının oğluna. Zehra'nın babası Kel Durmuş paraya taptığı için Zehra'yı verirdi muhtarın oğluna. Bu yüzden Ahmet gidip hemen ailesi ile konuştu ve aksama Zehra'yı istemeye gitmişlerdi. Kel Durmuş ,onları çok iyi karşılamıştı. Bu durum Ahmet'I umutlandırmıştı. Lakin Kel Durmuş ,Ahmet'in kızına bakamayacağını rahat ettiremeyeceğini söyledi. Bu sözler hem Ahmet'in hem de ana-babasının onurunu zedelemişti. Bu olaydan sonra ne Ahmet ne de ana-babası günlerce insan içine çıkamamışlardı. Kel Durmuşun sözlerinden sonra insanların yüzüne bakamaz olmuşlardı. Bu durum savaş söylentileri ayyuka çıkana

kadar devam etti. Ahmet savaş haberlerini alır almaz arkadaşları Erol ve Hüseyinle çeşme başında buluşmuştu. Önce kendi aralarında konuyu tartıştılar. Savaş çıkarsa asker olacaklar mıydı diye. Sonra koyun kahvesine giderek oradaki yaşlı insanlarla konuştular. Onlar da büyük bir savaşın çıkacağını konuşuyorlardı. Bütün bu konuşmaların sonunda Ahmet kararını vermişti. İngiliz askeri olacaktı. Erol'da bu konuda kararlı idi. Yalnız Hüseyin asker olmak istemiyordu. Bu iki arkadaşın asker olmak için Leymonson'a gidip kayıt olması gerekiyordu. Ahmet annesine asker olacağını söyleyemedi. Annesine sadece Leymonson'a gidip bir iş bulup çalışacağını ve çok para kazanacağını söyleyebildi. Ahmet çok para kazanmalıydı ki Zehra'yı alabilirdi. Tabi Kel Durmuş yapmıştı yine yapacağını. Bir gece esyalarını toplayıp bütün ailesi ile birlikte koyu terketmişti. Ancak bu durum Ahmet'in kararını değiştirmemisti. Ahmet yine de çok para kazanmak istiyordu. Bu kararından canı pahasına olsa vazgeçmeyecekti. Ertesi gün sabah erken saatlerde 3 arkadaş otobüsü beklemek için yola çıkmıştı. Ahmet ,Erol ve Hüseyin. Hüseyin asker olmak istemiyordu. O sadece arkadaşlarını askeri kampa kadar yolcu etmek için gidiyordu. En sonunda Andriko'nun otobüsü geldi ve 3 arkadaşı Leymonson'a götürmek için aldı. Leymonson yolu uzun ve yorucu bir yoldu. Yoldaki çukurlar yüzünden bütün yol sarsıla sarsıla yol almışlardı. Bu yorucu yolculuğun ardından en sonunda Leymonson'a ulaşmışlardı.

Ayla yorulmuştu. Yazamıyordu artık ve dedesine ara vermek istediğini söyledi. Küçük bir yemek arasından sonar yazmaya devam ettiler.

Marona Baf köyünden Leymonson'a geldiklerinde üç arkadaş ilk iş olarak sahile doğru yürüdüler. Sahil kenarına geldiklerinde ise Hikmet diye bir adamla tanıştılar. Hikmet onların asker olmak için geldiklerini hemen anlamıştı. Onlarda onaylayarak Polemitya'daki Askeri Kampa gitmek istediklerini söylediler. Hikmet onları bu kampa götürebileceğini ancak öncesinde biraz dinlenmeleri gerektiğini söyledi. Hikmet farklı bir karaktere sahipti. Üç arkadaş Hikmet'e şüphe ile baksalar da onu dinlemeyi seçmişlerdi. Artık Hikmet'in kontrolünde hareket ediyorlardı. Gerçi bundan pek de şikayetçi değillerdi. hikmet onları birçok eğlence yerine götürerek sınırsız şarap imkanı sağlamıştı. Sonuçta biraz eğlenmek hakları diye düşünmüşlerdi. Hikmet'in İngiltere'deki abisinin karısı oldukça zengindi.

Tabi bu paradan Hikmet'te yararlanıyordu. O yüzden keyfi yerinde bir adamdı. Merak ediyordu bu 3 gencin yaşlarının baharında neden asker olmak istediklerini. Bu yüzden üçüne de sordu. Bu soruya Paşa; sevdiği kızın babasının paraya çok düşkün olmasından, Erol ise babasının çok genç yaşta bir cinayete kurban gitmesinden dolayı ingilizlerin içinde çok yüksek bir rütbede çalışmak istiyordu. Hüseyin ise sadece arkadaşlarını yolcu etmek için geldiğini söyledi. Lakin sabaha fikrini değiştirdi Hüseyin. Paşa'ya onları burda bırakıp dönemeyeceğini itiraf etti. İki arkadaşı da Hüseyin'in bu düşüncesine önce şaşırırsalar da sonar mutlu oldular. Çünkü ayrılmayacaklardı. Artık kampa gitme vakti gelmişti. Hikmet onları biraz gecikmeli de olsa söz verdiği gibi kampa götürmüştü. Kampa vardıklarında oldukça kalabalık bir sıra ile karşılaştılar. Üç arkadaş ayrılmamak için aynı sıraya girdiler. Ancak hesapları tutmamıştı. Yanlarına bir çavuş geldi. Önce Erol'u ardından da Hüseyin'i alarak farklı bir sıraya gönderdi. Paşa yalnız kalmıştı. Arkadaşlarından ayrılmak istemiyordu. Bu durumu oaradaki bir çavuşa sordu ve usulün böyle olduğunu öğrendi. Yani yakın arkadaşların ve kardeşlerin aynı bölükte olamayacaklarını öğrendi. Artı yola yalnız devam etmek zorunda kalacaktı. Bu düşüncelerle kıvranırken en sonunda sıra Paşa'ya geldi. Önce bir sicil numarası aldı. Artık bu sicil numarasına göre çağrılacaktı. Ardından muayene için bir odaya gönderildi. Burda çırlçıplak soyunarak koşması istendi. Önce bu durumdan rahatsız oldu ama asker olmak için başka şansı yoktu. Burdaki sağlık kontrolünün ardından sağlıklı raporunu eline alarak bir İngiliz askeri olarak birinci bölüğe katılmaya hak kazandı. Paşa artık bir ingiliz askeri idi. Bölükte eğitimler çok yoğun bir şekilde başlamıştı. Ahmet çok yoruluyordu ama akli halen daha Erol ve Hüseyin'deydi. Sürekli çavuşlarına ve komutanlarına onları soruyordu. En sonunda onların hangi bölükte olduklarını öğrendi ama yanlarına gitmesi yasaktı. Bu duruma zor olsa da alışmaya çalışıyordu. Bu sırada Yorgo ile tanıştı. Yorgo kimseyle pek konuşmayan ,sessiz,sakin bir adamdı. Paşa'nın dikkatini çekmişti Yorgo'nun bu tavrıları. Merak etmişti derdi ne diye. Bir gün Yorgo'nun yanına gidip konuşmuştu. Yorgo'nun ardında karısını, beş çocuğunu ve yaşlı annesini bıraktığını öğrenmiş,üzülmüştü. Yorgo'da onun gibi para için gelmişti. Paşa sevmişti Yorgo'yu, onunla arkadaş olabilirdi.

Gel zaman git zaman darken Paşa Leymonson'a bağlı Polemitya Askeri Kampı'nda altmış günlük bir eğitimi tamamlamıştı. Bu süreyi tamamlayan askerlere

izin hakkı veriliyordu. Paşa'da köyüne gitmek için izin istedi ama verilmedi. Çünkü Paşa'nın köyü kampa çok uzaktı. Sadece mesafe olarak yakın olanlara izin veriliyordu. O da arkadaşlarını ziyaret etmek için izin istedi ama olmadı. Çünkü arkadaşlarının olduğu bölükler yurt dışına gönderilmişlerdi. Yani Paşa'nın arkadaşlarını görmesi artık imkansızdı. Paşa bir yandan artık arkadaşlarının göremeyecek olmanın burukluğunu bir yandan da Zehra'dan ayrı oluşunun üzüntüsünü yaşarken kendi bölümünde de hareketlenmeler başlamıştı. Onlarında yurt dışına gönderileceği konusu kulaktan kulağa konuşuluyordu. Yunanistan'a gönderilecekleri konuşuluyor ama kimse net bir bilgi vermiyordu. Bir gün Paşa'nın bölümü Leymonson Limanı'nda bekleyen bir gemiye bindirildi. Bu gemi yolculuğu sekiz gün sürmüştü. Bir gece yarısı gemileri bombaladı. Birçok asker hayatını kaybetti. Paşa ve Yorgos hayatta kalmayı başaranlardı. Birbirlerine sarılarak bu kötü geceyi atlatmak için dualar ettiler. Gecenin sonunda Paşa ve Yorgos kan kardeşi oldular. Bu Yorgos'un bilmediği bir şeydi ama Paşa ona kankardeşliğin ne demek olduğunu anlattı. Bu Yorgos'un çok hoşuna gitti ve Paşa ile kankardeşi olmayı kabul etti. Bu kötü gecenin ardında günler sonra Yunanistan'ın Pile Limanı'na demir attılar. Bir süre burada beklediler. Yorgo ,Paşa'nın yanına gelerek eğer esir düşerse asla Türk olduğunu söylememesini tavsiye etmişti. Zaten Paşa anadili gibi Rumca biliyordu. Yorgo'da bunu bildiği Paşa'dan esir düşürse Rumca konuşmasını ve kimliğini asla açıklamamasını istemişti. Daha sonra birbirleri ile vedalaştılar. Çünkü Yorgo'nun bu limanda inmesi gerekiyordu. Paşa ise bir sonraki liman için yola devam etmek zorundaydı. Paşa bir arkadaşından daha ayrılmıştı. Yine üzölmüşü. Bir süre sonra gemi başka bir limana demir attı. Bu limanda herkese, yıllar boyunca hatırlanacak ve isimlerine eklenerek "katırcılar" olarak anılmalarına sebep olacak olan gerçekleşecekti. Gemiden inen herkesin üstünde yapı malzemesi taşıyan birer katır teslim edildi. Görevleri bu katırlarla İngiltere'nin inşa ettiğı hava alanına yapı malzemesi taşımaktı.

Yunanistan'nın işgal etme girişiminde önce İtalyan orduları harekete geçmişlerdi. Ancak İtalyan orduları direniş karşısında geri çekilmek zorunda kalmışlardı. Ardından Almanya işgal girişiminde bulunmuş ve büyük oranda başarı sağlamıştır. Tabi Yunan ordusu küçük birlikler kurarak direnişe devam etmekteydi. Bu küçük direniş birlikleri Alman ordusunda ciddi tahribatlar yaratmıştı. Bu nedenle işgalci Alman ordusu yerli halka çok öfkeliydi. İşte böyle bir ortamda İngiliz askeri hava alanı

için yapı malzemesi taşıırken Alman uçakları tarafından vurulmuştu. Paşa uçaklardan kaçmak için ormanın içine doğru kaçmıştı. Ama bu seferde uçaklardan otomatik tüfeklerle ateş açılmaya başlanmıştı. Paşa bu tüfeklerden kaçmayı başaramaz ve bacağı ile kalçasından vurularak yere yığılır. Uzun süre acılar içinde kıvrandıktan sonra iki Alman askeri tarafından bulmuştu. Kendisini kurtaran kişiler ise Yonan'da adında bir hasta bakıcı ve bir Alman askeri olan Baldemar idi. Paşa'yı bulduklarında durumu ağırdı ve Baldemar onun kurtarılmayacağında ısrar etse de Yonan'da Paşa'yı orda bırakmadı. Onu kampa taşıdı.

Ayla bir anda ağlamaya başladı. Dedesinin yaşadıklarına çok üzülmüştu. Dedesi Ayla'ya moral Verdi. Ardından yazmaya bir süre ara verdiler. Araba ile bir süre geldikten sonra tekrardan bilgisayarın başına geçtiler.

Paşa ,esir kampına ağırı sızı içinde ve bilinci kapalı bir vaziyette gelmişti. Sürekli kabuslar görüyor ve ıgıllıklar atıyordu. Yonanda ağrısını hissetmemesi için ona sürekli iğne yapıyordu. Bu sayede Paşa sürekli uyuyor ve iyileşme süreci hızlanıyordu. Bir süre sonra artık kendini daha iyi hissediyordu ama Baldamer'den korktuğı için hasta numarası yapmaya başlamıştı. Bu durum Yonanda'nın gözünden kaçmamıştı. Paşa'ya bir an önce ayağı kalkıp yürümeye başlaması gerektiğini aksi durumda bir daha yürüyemeyeceğı uyarında bulundu. Bunun üzerine Paşa küçük adımlarla da olsa yürümeye başladı.

Paşa'nın bulunduğu kamp Almanlara aitti. Ancak İngilizlerin Almanlar ile yaptığı antlaşma neticesinde kampın giderlerinin İngiltere tarafından karşılanması koşulu ile İngiliz uyruklu esirlerin yaşamının garantiye alınması sağlanmıştı. Paşa bu yüzden kurtarılmıştı. Ancak kampadaki İngiliz uyruklu esirlerin artması sonucu durumu ağır olanların yaşamlarına son verilmesi kararı alınmıştı. Bunun sebebi olarakda ilaçların yetersiz olması kalması vardı. Baldamer'de Paşa'nın bu kişilerden biri olduğuna karar vermişti. Bu duruma Binbaşıya aktırmış ve Paşa'ya gereksiz yere ilaç verildiğini savunmuştu. Ona göre Paşa iyileşemeyecek kadar ağır bir hastaydı. Tabi baldamer'in bu düşüncesinin altında Yolanda'nın Paşa'ya gösterdiği özel ilgi yatıyordu. Yolanda ,Baldamer'in ne yapmaya çalıştığının farkında olduğu için Paşa'ya verilen ilaçları iki katına arttırarak onun daha kısa sürede iyileşmesini sağlamıştı. Yolanda Paşaya özel bir ilgi gösteriyordu. Üstelik Paşa'nın müslüman olduğunu biliyordu ve

gerçek adını sordu. Paşa başta söylemek istemedi ama Yolanda'nın bildiğini öğrenince söylemek zorunda kaldı. Yolanda Paşa'yı bu gerçeği kimseye söylememesi konusunda uyardı ve öğleden sonra Paşa'nın adı artık Hiristo Sava idi. Birkaç gün sonra Yolanda Paşa'yı kampa bulunan iki kişilik bir odaya aldırıldı. Bu oda da Paşa'dan başka bir Kıbrıslı Rum olan Andre vardı. Andre'yi de Yolanda kurtarmıştı.

Ayla yorulmuştu ve yemek arası vermenin zamanı gelmişti. Dede torun ne yiyelim diye düşünürken bir anda kapı çaldı. Kapıdaki Ayla'nın eski erkek arkadaşı Şahin'den başkası değildi. Affediliyordu ancak Ayla onu affetmedi ve kapıdan kovdu. Bu olay Ayla'yı çok germişti. Biraz rahatlamak için dede torun Girne'ye doğru yola çıktılar. Önce st.Hillarion Kalesine oradan da Girne'de yemek yiyecekleri bir restoranda gittiler. Eve geri döndüklerinde iki de daha iyiydi.

Ertesi gün tekrardan yazmaya başladılar. Ancak Ayla kendini tam toparlayamamıştı. Dedesi ile bir karar vererek üç günlüğüne Karpaz'daki bir arkadaşının çalıştığı otele girmeye karar verdi. Ayla üç gün diye gittiği tatilde altı gün kalarak geri döndü. Artık daha iyiydi ve hızla kaldıkları yerden yazmaya başlayabilirlerdi.

Paşa ,Andriko ile kaldığı koğuştaki yeni şeyler öğrenmeye başlamıştı. Her koğuştaki bir bey olduğu ve bu beylerden Alman komutanların bile korktuğunu öğrenmişti. Bu beylerin bugüne kadar kendisine dokunmamalarının sebebinin ise Yolanda olduğunu öğrenmişti. Yolanda onu korumaya almıştı. Ayrıca Kıbrıslı Rumlar'ın savaşa İngiltere'nin yanında katılmalarının tek sebebinin , İngiltere'nin savaşı kazandıktan sonra adayı Rumlara bırakıp gitme sözü vermesi imiş. Megersem tek istekleri savaştan sonra Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması imiş. Bu duydukları Paşa'yı çok sinirlendirmişti. Bir an önce Yolanda ile konuşmak istiyordu. Sonuçta oda bir Yunandı ama Almanlara hizmet ediyordu. Bu durumu Yolanda'ya sordu Paşa ve ondan bir açıklama istedi. Yolanda ise Almanlara mecburiyetten hizmet ettiğini aksi durumda bütün köyünü yakıp yıkacaklarını anlattı. Bu konuşmadan sonra Yolanda bir süre Paşa'nın yanına gelmedi. Paşa meraklanmıştı. Birkaç gün sonra Yolanda Paşa'nın yanına gelerek onu koğuştan gizlice kaçırarak muayene odasına götürdü. Orda Paşa'ya hastabakıcı önlüğü ve sarışın bir peruk giydirdi. Aynı peruktan Yolan'da da giydi. Ardından Paşa'nın elini tutarak hızlı adımlarla kamptan uzaklaşmaya başladı. Kısa bir

sure sonra arkalarından ardı ardına bombalar patlamaya başladı. Geriye dönüp baktıklarında ise kamp çoktan yerle bir olmuştu. Böylece Yolanda bütün Almanlardan intikamını almış oldu. Hepsi ölmüştü. Artık yalnız kalmışlardı. Yolanda Paşa ile birlikte ormanın derinliklerine doğru yol alarak kendilerine saklanacak bir ağaç kabuğu bulmuşlardı.

Ayla yine yorulmuştu. Dedesiyle birlikte hem dinlenmek hem de yemek yemek için Mağusa'ya doğru yola çıktılar. Eve geri geldiklerinde kaldıkları yerden devam ettiler.

Yolanda ve Paşa üç haftadır ormanda yaşıyorlardı. Karınlarını doyurmak için ormandaki otları yemek zorunda kalıyorlardı. Ama artık bu yeterli gelmemeye başladı. Paşa küçükken iyi avcı idi. Ne yapması gerektiğini biliyordu. Tek ihtiyacı olan bir lastikti. Gerisi kolaydı. Lastiği bulmak için Yolanda'nın iç çamaşırındaki lastiği kullandılar. Paşa bir süre sonra elinde büyük bir tavşanla geri geldi. Birlikte bir güzel pişirip yediler.

Ayla'nın Karpaz'daki arkadaşı aramıştı. Onu yine çağırıyordu ve Ayla gitmek istiyordu. Bunu dedesine paylaşıncı üç günlük Karpaz yolcuğu Ayla için başlamış oldu. Ayla tamda dediği gibi üç günün sonunda geri döndü. Artık kaldıkları yerden yazmaya devam edebilirlerdi.

Yolanda ve Paşa'nın karnı tavşanlı bir güzel doymuştu. Artık Yolanda'nın köyüne doğru yola çıkabilirlerdi. Ama Yolanda yönünü kaybetmişti. Bir türlü hangi tarafa girmeleri gerektiğini bulamıyordu. Paşa onu sakinleştirmeye çalışarak ormandan çıkmalarını sağlamıştı. Sonuçta o bir askerde ve ormandan nasıl çıkılacağını bulmuştu. Birlikte bir tepeye vardılar. Bu tepede karşlarına bir çete çıktı. Önce korktular ama Yolanda'nın kim olduğunu öğrendikten sonra onlara yardımcı oldular. Çünkü Yolanda onların hayatını da kurtarmıştı. Çete başı Yolanda'nın isteği üzerine yanlarına bir klavuz vererek onların Yolanda'nın köyü olan Kilkis'e ulaşmalarını sağladı. Klavuz onları köyün başında bıraktı. Artık bundan sonrası kolaydı kendileri gidebilirdi. Kalvuzla vedalaştıktan sonra köye doğru yürümeye başladılar. Ancak kısa bir süre sonra tek kolu olan bir çete başı ile karşılaştılar. Lakin korkulacak bir şey yoktu. Çünkü tek kollu çete

başı Yolanda'yı tanımış ona teşekkür için gelmişti. Çünkü Yolanda onun da hayatını kurtarmıştı.

Ayla dinlenmek ve gezmek için mola istedi. Bu sefer istikamet Bellapais idi. Yalnız bu sefer yola çıkarken Ayla dedesi ile bir antlaşma yapmıştı. Yol boyunca konuşmayacaklardı. İki de bugüne kadar yazdıklarını düşüneceklerdi. Hal böyle olunca Paşa'nın akli Ayla'nın ninesi Cemile'ye gitmişti. Bir gece yarısı ekmekçiden paydos ederken Cemileyi yol kenarında sızmış bir halde bulmuştu. Acımişti haline alıp evine götürmüştü. Sabah olup uyandığında ise anlatmıştı kendini. Annesi türk, babası ise İngilizdi. Anne –babası ayrılmış ve Cemile ikisiylede görüşmüyordu. Cemile 35 yaşında olmasına rağmen minyon bir kadın olduğu için çocuk gibi görünüyordu. Onun 35 yaşında olduğuna inanmak zordu. Paşa Cemile'yi kendi çalıştığı ekmekçide işe koymuştu. Paşa bu düşüncelerde dolaşırken torunu Ayla birden suskunluğu bozdu. O andan itibaren yol boyunca sohbet ederek yola devam ettiler.

Bir sonraki gün yeniden yazmaya başladılar. Tek kollu çete başının Yolanda'dan bir isteği vardı. Köyde ağır yaralı bir asker vardı. Ona yardım etmesini istiyordu. Yolanda ve Paşa koşar adımlarla yaralı askerin bulunduğu yere doğru gittiler. İkiside gördükleri manzara karşısında donup kaldılar. Çünkü gördükleri kişi Yorgos'tan başkası değildi. Üstelik çoktan ölmüştü. İkiseide çok üzüldüler. Bu olaydan on beş gün sonra Yolanda bir kara vermişti. Yunan Gerillalarına katılacaktı. Yalnız Paşa'yı buna zorlamak istemiyordu. Paşa ise Yolanda'yı yalnız bırakmak işemiyordu. Yolanda ile birlikte Yunan Gerillasına katılacağını söyledi. Bu kararın hemen ardından yola çıktılar. İki gün ve gece hiç durmadan yürüdüler. Bir sabah uyandıklarında geceyi ormanda saklanan askeri araçların içinde geçirdiklerini anladılar. Burden kaçmak için geceyi beklemek zorunda kaldılar. Bu olay bazı gerçekleri fark etmelerini sağladı. Yolanda ,Paşa'ya dönüp eğer bir gün yakalanırsak ne olura olsun kaçacağız. Özellikle de sen. Ben yakalansam bile kaçacaksın. Çünkü ben yakalansam bile beni öldürmeyebilirler. Çünkü onlara yardım edebilirim. Ama seni yakaladıkları anda kesinlikle öldürürler. Bu yüzden ardına bile bakmadan sadece doğruya doğru git dedi. Çünkü doğuda Türkiye vardı. Eğer Türkiye'ye ulaşabilirse ordanda kendi memleketine gidebilirdi. Paşa bu tavsiyeyi unutmayacaktı.

Ayla proje hocası ile konuşmak için ara vermek zorunda kaldı. Ayrıca bir işi olduğu için birkaç gün gelemeyecekti. Paşa'da bu fırsattan istifade uzun zamandır seslenmediği komşusu Halide hanıma bakmaya gitti. Halide Hanım ablası kaybetmişti ve çok üzgündü. Paşa onu teselli edecek birkaç söz söyledikten sonra geri döndü.

Birkaç gün sonra Ayla geri döndüğünde terkradan yazmaya başladılar. Paşa bu sefer karısı Cemile'den devam etmek istedi. Cemileye'yi yanında işe koymuştu. Artık ev arkadaşı idiler. Cemile kurallara uyuyor asla alkol almıyordu. Taki yılbaşı gecesine kadar. Paşa sadece yılbaşı olduğu için bu duruma izin vermişti. Cemile ile beraber Paşa'da içmişti. Ikiside sarhoş olup geceyi birlikte geçirmişlerdi. Bunun farkına sabah olunca vardılar. Paşa Cemile'nin birlikte olduğu ilk kişi olduğunu öğrenince onunla evlenmeye karar vermişti. Kısa sürede evlendiler ve 9 ay sonra Emine adında bir kız çocukları oldu. Ikiside çok mutluydu ancak bu durum kısa sürdü. Emine sekiz aylık iken Cemile bir tren kazası geçirerek hayatını kaybetmişti. Can havli ile bebeğini kurtabilmişti ama kendi trenin altında kalmıştı. Paşa bu durumu ekmekçide çalışırken yanına gelen polislerden öğrenmişti. Bu olaydan sonra Paşa kendini eve kapattı ve günlerce dışarı çıkmadı. Bütün defin işlemleri ve Emine bebeğin bakımı ile 8 yıllık patronu Zeki bey ve iş arkadaşı Dursun ilgilenmişti. Patronu ve iş arkadaşının verdiği tavsiyeler sonucunda Paşa yeniden işe başlamıştı. Artık bebeği ve hayatı ile ilgilenmeye başlamıştı.

Yıllar su gibi geçmiş Emine büyümüş ve on yedi yaşını doldurmuştu. Pakistanlı bir iş adamının oğluna gönlüne kaptırmıştı. Adı Melik'ti. Mani olmadı ve Melik ile Emine kısa sürede evlendiler. Tam dab u yıllarda Paşa Kıbrısa dönmeye karar vermişti. İngilteredeki evini kiraya vermişti. Kendi memleketinde üç ev almıştı. Üç dört ayda birde yirmi günlüğüne İngiltereye gidip kızı Emine'yi görüp geri dönerdi. Ne yazık ki Paşa'nın Kıbrıs'ta yaşaması çok uzun sürmedi. 20 Temmuz 1974 savaş çıktı. Paşa İngiltere'ye kesin dönüş yapmak zorunda kaldı. İngiltereye döndüğünde kızının üçüncü bebeğini de düşürmüş olduğunu öğrendi. Doktorların bütün uyarılarına rağmen tekrar hamile kaldı. Çünkü kocası çocuk istiyordu. Emine hayatını riske atarak 1 Nisan 1980 bebeğini doğurdu ama onu göremedi. Kocasını melik karısının ölümünden kendini suçluyordu. Bu suçluluk duygusuyla bir gün trafik kazası geçirdi. Oracıkda hayatını kaybetti. Melik'in ailesi ,çocuklarının ölümünden sonra bebeğe bakamayacaklarını

söylemişlerdi. Paşa torununa sahip çıktı. Henüz bir ismi bile yoktu torununun. Onun ismini dedesi verdi. Torununun adını nüfüza Ayla olarak kaydettirdi.

Ayla kendi hakkındaki detayları ilk kez duyuyordu. Duyduklarından sonra dedesine tekrardan teşekkür etti. Ancak artık ara vermeleri gerekiyordu.

Bir sonraki gün yeniden devam ettiler. Paşa Yolanda ile ormanda geçirdikleri geceye tekrardan dönmüştü. Çok susamışlardı ve bir mağarada su buldular. Güvenlik için geceyi mağaranın dışında geçirdiler. Sabaha kadar Yolanda ile sohbet ettiler ve birlikte oldular. Sabah uyandıklarında ise bir Yunan Gerillası başlarına gelmişti. Bir yaralı vardı ve Tolanda'yı götürmek istiyordu. Yolanda'nın Kabul etmekten başka bir şansı yoktu. İkisi de bunun bir Yolanda'yı götürmek için kurulmuş bir tuzak olduğunu biliyorlardı. Ama başka şansı yoktu. Karşı çıksalardı ikisinide öldüreceklerdi. Yolanda ve Paşa birbirlerine son kez bakarak farkında olmadan vedalaştılar. Paşa Yolanda'nın sözlerini hatırladı. Ne olursa olsun doğuya yüreyecekti. Öylede yaptı. Gece gündüz yürüdükten sonra Angili adında bir çobanla tanıştı. İki ay Angili'nin yanında odunlukta çalıştı. Bu odunlukta çalıştığı iki ay boyunca iyice dinlenmiş ve biraz para toplamıştı. Üstelik kendi gibi yollara düşmüş birçok kıbrıslı askere yardım etmişti. Hepsine Yolanda'nın tavsiyesini söylemişti. Doğuya yürüyün. Artık Paşa'nın gitme vakti gelmişti. O da doğuya yürümeye devam etmeliydi.

Kitap artık bitmek üzereydi. Az kalmıştı. Bir sonraki gün kaldıkları yerden devam ettiler. Paşa anlatmaya başladı. Kıbrıstan giden katırcılar darmadağın olmuştu. Her şey bitmişti. Savaşa para için canını hiçe sayıp katılanlar hem parasız hem perişan hem de çaresiz kalmıştı.

Ayla'nın telefonu çalmıştı. Arayan hocası idi. Hocası ile bu kadar çok konuşması dedesini huylandırıyordu. Bir süre sonra Ayla telefonu kapatarak dedesinin yanına geldi ve bugün st. Barnabas Manastrına gidelim dedi. Dedesi bunu kabul etti ve yola çıktılar. Manastra vardıklarında Paşa gözlerine inanamadı. Gördüğü kadın Yonanda'nın kopyası gibiydi. Sonra bu kişinin Yonanda'nın kız kardeşi Eleni olduğunu hatırladı. Tabi o Yonanda'yı teyzesi olarak tanıyordu. Çünkü Yonan'da onu üç yaşındayken komşusuna bırakıp gitmek zorunda kalmıştı. Eleni'de komşularını anne baba olarak tanımıştı. Yonanda'ya da teyze olmak kalmıştı. Paşa Eleni'nin yanına gidip

konuştı. Ona Yonanda'dan bahsetti ama bu durum genç kadını oldukça rahatsız etti ve Paşa'dan uzaklaştı. Paşa bu duruma anlam veremesede Yonanda adına üzölmüşü. Çünkü çok iyi bitiydi ama kardeşı onun adını bile duymak istemiyordu. Bu durumu fark eden Ayla dedesini hemen ortamdan uzaklaştırdı.

Ertesi sabah yazmaya kaldıkları yerden devam ettiler. Paşa artık Angili'nin odunluğundan yine doğuya doğru yol almaya başladı. Paşa oldukça uzun süredir yürümüşü ve çok yorulmuşü. Yine bir çobanla karşılaştı ve yardım istedi. Bu çobanın Base idi. Paşayı kendi mandırasına götürdü. Paşa burda sekiz gün kaldıktan yola devam etti. Birçok engebeli patikalardan geçti. Angili'nin mandırasından çıkalı iki ay olmuşü. Çok yorulmuşü ve dayanacak gücü kalmamışü. İlerde bir köy vardı ama yürüyemiyordu artık. Yoldan geçen bir atlı onu para karşılığı köye kadar bıraktı. Köye vardıktan sonra yemek yedi ve yola devam etti. Vazgeçmeyecek doğuya gitmeye devam edecekti. Üç günün sonunda bir köye vardı. Erzak ihtiyacını karşılaması iki günü aldı. Ancak o kadar yorgundu ki dinlenmesi gerekiyordu. Bu yüzden köydeki Kosta'dan beş günlüğüne bir oda kiraladı. Bütün temizlik ihtiyaçlarını karşıladı. Kosta o kadar tatlı dilli bir tüccardı ki Paşa burda beş gün daha kaldı. Kosta Paşa'ya yola daha rahat devam edebilmesi bir beygir satmışü. Paşa beygire yüklediği erzak ile kırk elli gün idare edebilirdi. Artık yola çıkması gerekiyordu. Kolay bir yol olmayacaktı. Yola çıktıktan bir süre sonra beş kişilik bir çete grubu ile karşılaşmışü ama beygiri sayesinde onlardan kaçabilmişü. Paşa paranın gücünü bir kez daha görmüşü. Eğer parası olmasaydı bu beygiri alamayacaktı.

Ayla yine hocası ile telefonda bir görüşme yapmışü. Bu durum dedesini rahatsız etmeye başlamışü. Ayla geri geldiğinde ise kaldıkları yerden yazmaya devam ettiler. O gün beygiri sayesinde çetelerden kurtulmayı başarmışü ama beygir bir anda huysuzlanmışü. Dinlenmesi gerekiyordu. Kuytu bir yere çekilip beygiri bağladı ve geceyi orda geçirdiler. Sabah uyandığında ise bir beygir daha buldu. İkisini de yanına alarak yola devam etti. İlerdeki kasabada durdu. Han sahibi yanında iki beygir görünce onu çok zengin sandı ve özel ilgi gösterdi. Burda biraz kaldıktan sonra yola devam etti. Kasabadan ayrılalı on günü bulmuşü. Günlerce yol aldı. Erzağı bitmişü. On ya da on beş gündür aç susuz devam ediyordu. En sonunda bir köy çıktı karşına. Burda Damosko'nun yerine kaldı. Damosko'ko onu yan odadaki verimli hasta için uyarmışü.

Sürekli öksürüyordu çünkü. Paşa merak etti ve gidip veremli hastayı gördü. Veremli hasta kendi gibi bir Kıbrıslı Türktü. Adı Osmandı. Vadili köyünden. Paşa'nında türk olduğunu öğrenince ona annesine ve sevgilisine götürmesi için bir emanet verdi. Sonrada hayata gözlerini yumdu. Paşa kıbrıslı Osman'ın defin işlemlerini yaptı. Ertesi sabah da köyden ayrılarak yola devam etti. Paşa'nın yüreği yanıyordu Osman'a. Zavallı Osman para kazanmak uğruna canından ,sevdiğinen oldu. Osman'ın emanetini ulaştıracaktı Paşa ama önünü bir çete çıktı neyi yoksa her şeyini aldılar. Artık bir beygiri bile yoktu. Bir sure sonra karşına yaşlı bir çoban çıktı. Adı Giriyağı idi. Paşayı alıp mandırıya yaşlı karının yanına götürdü. Karısının adı ise Ahna idi. Ahna Paşa'ya çok iyi baktı ve onun yaralarını iyileştirdi. Paşa artık konuşabiliyordu. Bir gün Ahna'nın kapısına Paşa gibi bir asker geldi. Su istiyordu. Ahna korktu. Paşa gidip dışardaki askerle konuşunca onun kıbrıslı bir Türk olduğunu öğrendi adı ise Derviş'di. Paşa yaşlı karı kocayı ikna etti. Derviş o gece mandırada kaldı. Ama sabah artık yola çıkmaları lazımdı. Yaşlı karı koca Derviş ve Paşa'ya birer beygir verdiler. Sonrada onlara yol boyu yetecek kadar erzak verdiler. Sonrada vedalaşıp ayrıldılar. Paşa bir yıldır yollardaydı. Artık yanında Derviş vardı. Yolun geri kalanının onunla tamamlayacaktı. Şimdi dinlenme vakti gelmişti. Biri uyuyacak diğeri ise nöbet tutacaktı.

Ayla çok durgundu ve bu dedesinin gözünden kaçmamıştı. önce yemek yediler ardından bu durgunluğunun sebebini Ayla'ya sordu. Ayla dayanamayıp anlattı. Hocası ona evlenme teklif etmişti. Bu durum moralini çok bozmuştu. Çünkü hocası idi ve hiç başka türlü düşünmemişti. Ama bu duruma bir çözüm bulacaktı. Gidip hocası ile konuşacak ve eğer bu şekilde devam ederse birlikte çalışamayacaklarını söyleyecekti. Ardından hızlıca dedesinin yanından ayrıldı. Geri geldiğinde ise dedesi ile kaldığı yerden yazmaya devam ettiler.

İlk nöbeti Paşa tutacaktı. Derviş ise gece yarısına kadar uyuyacak, gece yarısından sonra ise Paşa uyuyacaktı. Derviş ise nöbet tutacaktı. Sabah uyandıklarında ise yola devam ettiler. Bir sure sonra önlerinde uzun bir hayvan konvoyu buldular. Onu takip ederek bir köye vardılar. Burda bir handa dört gün dinlediler. Tam yola çıkmaya hazırlanıyorlardı ki Derviş'i bir yılan soktu. Derviş oracıkta can verdi. Derviş'i gömmek için iki gün koşuşturdu. En sonunda kefensiz bir şekilde Derviş'i gömdü. Paşa paramparça olmuştu. Para uğruna kaç Kıbrıslı kendi ile ilgili olmayan bir savaşa

katılmış ve canından olmuştu. Paşa bir gün sonra beygiri birini satın yola yalnız devam etti. Paşa günlerce kendinde olmadan yol aldı. Artık durmak yoktu sabah akşam devam edecekti. Ancak beygir ayaklarını burktu ve mecburen geceyi dinlenerek geçirmek zorunda kaldı. Sabah uyandığında ise beygiri yanında bir başka beygir buldu. Onu larak yola devam etti. Vadiler, dereler aştıktan sonra bir küçük köy buldu. Karşına bir kadın çıktı ve kadın Türkçe konuşuyordu. Önce Türkiye'ye geldiğini sandı. Ama yanılmıştı. Kadın ona burası Türkiye'ye çok demişti. Paşa, adının Gülnaz olduğunu öğrendiği kadına Türkiye'ye gitmek istediğini söyledi. Gülnaz acımişti paşa'nın haline. Sana yardım edeceğim demişti ve Paşa'yı evine götürmüştü. Gülnaz kızı ile birlikte yaşayan bir kadındı. Damadını savaşta kaybetmişti. Zaten ondan acımişti Paşa'nın haline. Gülnaz Paşaya yardımcı olması için gidip Uçkuri efendiyi çağırılmıştı. Uçkuri, Gülnaz'a aşık bir adımdı. Bu yüzden Gülnaz ne istese yapardı. Aslında adı Süleyman idi. Ancak çapkınlığından dolayı adı Uçkuri efendiye çıkmıştı. Paşa'nın Türkiye'ye gidebilmesi için nehre geçmesi gerekiyordu. Bunun içinde para lazımdı. Ama Paşa'nın hiç parası yoktu. Üstelik nehirde geçerken kimlikte isteniyordu ve Paşa bir İngiliz vatandaşı idi. Süleyman efendi Paşa'yı da yanına alarak nehre doğru yol aldı. Burda beraber iş yaptığı bir çavuş vardı. Paşa'yı Türkiye'ye yolması zordu. Ama onu İngiltere'ye gönderebilirdi. Bunun için beraber iş yaptığı çavuşun yanına giderek durumu anlattı. Çavuş, Paşa'nın yanına bir İngiliz askeri gönderdi. Ona İngiliz askeri olduğunu ispatlayıcı bazı sorular sordu. Günün sonunda Paşa'nın bir İngiliz askeri olduğu ortaya çıktı. Paşa iki yıl dağlarda yaşadıkdan sonra artık İngiltereye gidebilecekti. Bu mutlu haberdan sonra Süleyman efendi ve Gülnaz Hanıma şükranlarını sundu. Beş gün sonrada İngiltere'nin başkenti Londra'ya götürüldü. İki gün boyunca sağlık kontrollerinden geçirildi. Her hangi bir hastalığı olmadığı ispatlandıktan sonra da bir kampa gönderildi ve geriye dönük bütün askerlik maaşları ödendi.

Artık kurtulmuştu. Aldığı bütün parayı bir bankaya yatırdı. Ayrıca Kraliyet Mühürlü yazı ile istediği devlet dairesinde çalışabileceğine dair onay aldı. Bankadaki memurun yardımı ile Posta Dairesinde çalışmayı seçti. Hayatını yoluna koymuştu. Geriye tek bir iş kalmıştı. Kıbrıs gitmek. Paşa on yıl sonra, çalıştığı daireden altı haftalık izin alarak Kıbrıs'a gitti. Uçaktan iner inmez ilk iş toprağı öpmek oldu. Sonra son model arabası ile köyünün yolunu tuttu. Eve vardığında kapıda erkek kardeşi Faruk onu karşıladı. Paşa evden ayrıldığında Faruk üç yaşındaydı. Tanımamıştı abisini.

Paşa'nın içi acıdı ama kardeşini hiç bozmadı. Ben abinin bir arkadaşım dedi. Faruk'a anne-babasını sordu. Kasabaya gitmişlerdi. Birazdan Andriko ile geleceklerdi. Paşa ,Faruk ile birlikte bir plan yaptı. Anne-babası geldiğinde Paşa saklanacaktı. Faruk'da onları birazdan bir arkadaşım gelecek. Bakarak olun diyecekti. Öylede yaptılar. Anne-babası Paşa'yı karşılarında görünce önce inanamadılar. Kısa bir sessizlikten sonra sevinç çığlıkları atmaya başladılar. Annesi defalarca Paşa'sını öpüp kokladı...

Roman hakkında yorumlar:

Bekir Kara 1945 yılında Baf'ın Bağrıkar köyünde dünyaya gelir. İlk,orta ve lise öğrenimini Limasol'da tamamlamasının ardından üniversite eğitimi için Bursa Eğitim Enstitüsü'ne giderek Sosyal Bilgiler Bölümünden 1970 yılında mezun olmuştur. Ardından adaya geri dönerek uzun yıllar öğretmenlik yaparak emekli olmuştur.

Bekir Kara lise yıllarında başladığı yazım çalışmalarına aldığı üniversite eğitimi sonucunda daha başarılı kitaplar yazmaya başlamıştır. Üniversite hayatında aldığı tarih ve coğrafya bilgisi ile kitaplarında dönemsel olayları ve coğrafi şartları oldukça iyi bir şekilde yansıtmıştır. Bu kitaplarından biri olan Kavuni ile Bekir Kara doğup büyüdüğü Baf'ta yaşanan tarihsel bir olay olan Katırcılar vakasını anlatmıştır.

Katırcılar, 2.Dünya Savaşı'nda doğrudan cephe önünde savaşmak için seçilmelerinde katırlarla cepheye cephane taşımakla görevlendirilen Kıbrıslıların o günlerdeki yaşamından bir kesiti gözler önüne sermiştir.

2.Dünya Savaşı'nda bir İngiliz sömürgesi olan Kıbrıs savaşın ortasında yer almasada ,savaşın yarattığı ekonomik yıkıntıyı , yoksulluk ve acıyı derinden yaşamıştır. Kara, kullandığı yazım dilinin sadeliği ve yaptığı betimlemelerle okuyucuya bunu adeta yaşatmıştır.

Kara , Kıbrıslı Türk ve Rumlar'ın yaşadığı , yaşam kavgası sonucunda İngiliz Ordusu'na paralı asker olarak yazılmak zorunda kalan Kıbrıslı Türk Ahmet Paşa Doğan'ın hatıraları üzerinden kurduğu bu tarihsel roman ile literatüre Katırcılar olarak geçen acı bir gerçeği su üstüne çıkarmıştır.

Kara , romanında dönemsel bir çok kesite yer vererek Kıbrıslıların geçim kaynağı olan olan tarım ve haycancılıktan bahsederek , onların neden Katırcılar olarak anılmalarının sebebinide bir nevi açıklamıştır. Bu sebep başta ekonomik ve sosyal sebebler olsa da yan sebep olarak ada halkının hayvancılıkla uğraşması gösterilebilir. Çünkü bu görevin kabul edilmesinin sebeblerinden biri de buydu. Ada halkı hayvanlardan iyi anladığı için bu görevi kabul etmişti. Tek görevlerinin askeri malzeme taşıyacak olan katırları güdmek ve bakamlarını yapmakla mükellef olacaklarını düşünüyorlardı. İlk bakıldığında güvenli bir iş olanağıydı. Üstelik iyi bir maaş alacaklardı. Böylece kıtlık içersinde yaşam mücadelesi veren aileler bir yandan yaşamlarına devam edebilecek diğer yandan ise erkekler tüm ihtiyaçlarını bir kuruş ödmeden Ordu'dan sağlayabileceklerdi. Buraya kadar herşey çok güzeldi. Zaten Kıbrıslı Türk ve Rumları cezbeden kısımda buydu. Artık aileleri aç kalmayacak kendileri ise işsiz kalmayacaktı. Tabi gözden kaçan daha doğrusu umursanmayan bir gerçek vardı. Bu malzemelerin götürüleceği yerler genelde ateş hatlarıydı.

Bekir Kara, romanında bunların yanı sıra bu göreve katılan ve hayatta kalmayı başarıpta adaya dönen Ahmet Paşa Doğan'ın ağzından Alman'a esir olanların da , ölenlerin de hatta gittikleri yere yerleşip kalanlarında olduğunu anlatmıştır. Kara'nın, gerçekleri yansıttığı bu roman neticesinde Kıbrıslı Türk ve Rumlar'ın onları vatandaşı olarak bile görmeyen bir millet uğruna, sadece parasızlıktan dolayı kendi yaşamını tehlikeye atan insanların yaşadığı acı dram bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Adeta bir film gibi yazılan bu roman akıcı ve sade dili sayesinde okuyucuyu hemen etksi altına alarak bir solukta bitirilebilecek bir kitap olma niteliği kazanmaktadır. Ayrıca yazım dilinde kullanılan Kıbrıs lehçesi hem dikkat çekici olmuş hem de bu lehçe hakkında örnek verici olmuştur.

Ana fikir:

Para uğruna hayatından vazgeçen Kıbrıslı Türklerin dramı.

Kahramanlar:

Ahmet paşa doğan: 2.dünya savaşına para kazanmak için İngiliz askeri olarak katılan Kıbrıslı bir Türktür. Bu savaşta para uğruna unutamayacağı kadar derin acılar yaşar. Paranın mutlu getirmediğini geç te olsa anlamıştır.

Ahmet paşanın sevdiği kız (Zehra) – Ahmet paşanın torunu ayla – Ahmet paşanın yoldaşları köy arkadaşları(- Erol- Hüseyin)

Ahmet paşayı azrailin elinden çeken Yonanda: yardımsever,insancıl,duygusal, ve güçlü bir karaktere sahipti. Savaş sırasında hem bir çok insanın hayatını kurtarmış hem de onları bilinçlendirmeye çalışmıştır.

Zaman: Ahmet paşa ve arkadaşlarıyla 2. dünya savaşında askere yazıldıklarına göre 1939 – 1945 arası.

Mekan: (roman Kıbrıs'ın köylerinden geçer leymosun – polemitya – marona baf – mamonya baf - Lefkoşa –yunanistan – İngiltere)

Dikkatimi çeken kelime (anadan üryan) = çıpla

SONUÇ

Usta yazar-romancı Bekir Kara'nın romanlarını incelediğimiz bu tezimiz üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Kıbrıs Türk edebiyatının altı dönemi ele alarak geçirmiş olduğu evreleri anlatırken, döneme damgasını veren şair ve yazarlardan kısaca bahsetti. Dönemleri anlatırken Türkiye ve Dünya'daki edebiyatla ilişkilerini de kısaca ele aldık.

İkinci bölümde ise Dünya'daki, Türkiye'deki ve Kıbrıs'taki romanın gelişimi hakkında kısa bilgiler verirken. Bir romanın genel özellikleri üzerinde de durduk.

Üçüncü bölümde ise Bekir Kara'nın romanlarını tahlil ettik. Yazar romanlarında akıcılığı çok fazla ayrıntı verilmesinden dolayı yer yer kesilmiş ve akıcılık bozulmuştur. Genel anlamda verilmek istenilen temel anlamın aşırıya götürülmesi romannlarında yerinde saymaktan başka bir şey olmamıştır. Romanlarında dili sade ve yalındır. Eserlerinde insanların bulundukları mekanlara göre şiveli bir dil ile oluşturulmuş.

Sonuç olarak Kıbrıs Türk Edebiyatı, yaşantı ve anı roman türleriyle de artık kendinden söz ettirir düzeydedir. Anılar, sözlü tarihe ışık tutuyor. Anı- romanlar, savaşları, göçleri, yeni yaşamları anlatıyor.

Toplam olarak düşünürsek bu gibi eserler, huzursuz, çileli, acı çeken bir toplumu anlatıyor. Çeşitli eserlerdeki bilgiler bir araya konur ise gerçek, bir bütün ve çıplak olarak ortaya çıkıyor. Geçmişini öğrenmek isteyen Kıbrıs Türk Halkı bu romanlara bakmalı, siyasal ve toplumsal yaşamına yabancı kalmamalıdır. Yazara ve edebiyatçılar bu toplumsal işlevi gönülden sürmelidir.

KAYNAKÇA

Bekir, Kara.1996, **Bellekteki İzler**,Ultra baskı ltd

.....2001, **Unutma Bellekteki İzler**, Ürün Yayınları, Ankara

..... 2001, **Kavuni**, Ateş Matbaacılık Ltd, Lefkoşa

.....2005, **Aşklar Acılar Çocuklar ve Torunlar**,Özyay Matbaacılık Ltd,

..... 2014, **Katırcılar**, Tipografart Basım Yayın ltd, Lefkoşa.

Fedai, Harid, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 9 : Kıbrıs Türk Edebiyatı**, Ankara 1997.

....., **Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1-**. 2003.İstanbul.

.....,**Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-2-**. 2005.İstanbul.

.....**Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı**, İstanbul 1986

.....**Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi**, Şiirler, Lefkoşa 1987.

.....**Kıbrıslı Aşık Kenzi Divanı**, 3 Cilt, İstanbul 1989-1993.

.....**Rûh-i Mecruh, Kaytaz-zâde Nâzım Efendi** (ortak çalışma), Şiirler, İstanbul, 1993.

.....**Lefkoşa Mevlevihanesi** (ortak çalışma), İstanbul 1997.

.....**Kıbrıs Sanayi Mektebi**, İstanbul 1997.

Öznur, Şevket. **Kıbrıs Türk Edebiyatı Ders Notları**. 2008, Lefkoşa.

.....**Kıbrıs'ta Namık Kemal Efsanesi**.2014,Lefkoşa.

